

Multicultural
Business Institute

Academia Elitelor,
Modelelor și Valorilor

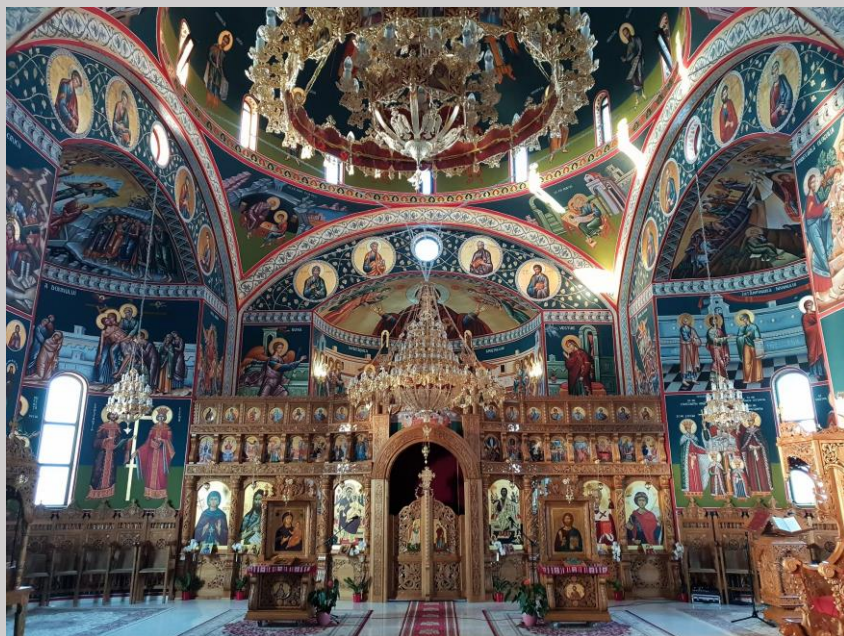
ASTRA
Despărțământul Sebeș

Institutul pentru Dezvoltare
Umană și Comunitară

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

PASTORAȚIA ȘI PROVOCĂRILE EI ÎN DIASPORA ROMÂNEASCĂ (I)

Editura Renașterea

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

*

Pastorația și provocările ei în Diaspora Românească

(I)

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

PASTORAȚIA ȘI PROVOCĂRILE EI ÎN DIASPORA ROMÂNEASCĂ (I)

Volum apărut cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte

† **Andrei,**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Prefața – ÎPS Serafim,
Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord

Editura Renașterea
2022

@ Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

Volumul este rezultatul unui proiect duhovnicesc îngrijit de **Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu**, membru al **Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor** (<https://elite.mcb-institute.org>), realizat sub tutela Academiei, în colaborare cu portalul ortodox **Doxologia.ro** (<https://doxologia.ro>) și Radio Renașterea (<https://radiorenașterea.ro>), cu susținerea următoarelor instituții academice și culturale reprezentative pentru spiritualitatea românească: **Multicultural Business Institute** (<https://mcb-institute.org>), **Institutul pentru Dezvoltare Umană și Comunitară** (<https://delphy-institute.org>), **Despărțământul „Vasile Moga” din Sebeș al ASTRA** (<https://astrasebesblog.wordpress.com/>), **Platforma Națională „Valori Românești”** (<http://www.valori.mcb-institute.org/>).

Academia Elitelor, Modelelor și Valorilor reprezintă o veritabilă tribună pusă la dispoziția purtătorilor de lumină (oameni remarcabili ai societății românești), invitați să ne vorbească nouă, tuturor, despre drumul care urcă spre înălțimi, despre modele de valori, caracter, existență, activitate, demne de urmat de către generațiile tinere, despre cum să ne regăsim și dezvoltăm fiecare propria identitate și cale în viață, dar în același timp să învățăm să trăim frumos și virtuos, în armonie, comuniune și împărtășire cu toți ceilalți membri ai comunității umane, precum și cu dragoste, admirație și respect față de natura înconjurătoare – față de întreaga Creație, lăsată nouă spre purtare de grijă, de către Dumnezeu.

Editura Renașterea

Piața Avram Iancu, nr. 18
400117, Cluj-Napoca
jud. Cluj, România
tel: 0264599649
www.renașterea-cluj.ro

Sursa foto coperta 1: Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Apostol Bartolomeu” Frankfurt am Main (preluată de pe pagina de facebook a Parohiei)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MORARIU, IULIU-MARIUS

Pastorația și provocările ei în diaspora românească / pr. dr. Maxim (Iuliu-Marius)

Morariu; vol. apărut cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului; pref. de Mitropolitul Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord. - Cluj-Napoca: Renașterea, 2022- 2 vol.

ISBN 978-606-607-399-8

Vol. 1. - 2022. - ISBN 978-606-607-398-1

I. Serafim, mitropolit al Germaniei, Europei Centrale și de Nord (pref.)

Cuprins

Cuvânt de binecuvântare	7
Cuvânt înainte.....	12
Lista abrevierilor	14
Scurte biografii ale autorilor.....	15
Interviu cu Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord	27
Interviu cu Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Italiei	58
Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei	82
Interviu cu Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcop al Basarabiei de Sud	119
Interviu cu Preasfințitul Părinte Ioan Casian, cel dintâi Episcop Ortodox Român al Canadei	147
Preasfințitul Atanasie de Bogdania, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.....	174

Cuvânt de binecuvântare

„De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea”.

(Psalm 136, 5)

Părintele Protosinghel Maxim Morariu este un bun cunoscător al situației românilor din Diaspora și al celor din jurul granițelor României, ca unul care, pe lângă un doctorat în teologie, are și un doctorat în științe sociale. A studiat mai mulți ani în Italia, Elveția, Austria și Serbia, iar de curând trăiește în Canada, unde îndeplinește slujirea de ecleziarh al Catedralei „Sf. Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert (Québec) a Episcopiei Române a Canadei. Pe lângă alte daruri, Preacuvioșia sa are și darul de a scrie și de a vorbi frumos. Deși foarte tânăr, a publicat, editat, coordonat sau tradus zeci de volume și sute de studii și articole de specialitate în țară și în străinătate. În anul 2021, declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca „Anul omagial al pastorației românilor din afara României”, a avut inițiativa de a intervieva pentru portalul *Doxologia.ro* și *Radio Renașterea* din Cluj-Napoca mai mulți ierarhi și preoți, slujitori ai românilor ortodocși din afara României. În cartea de față sunt redate interviurile cu șase ierarhi care răspund la întrebările Părintelui Maxim privind starea duhovnicească a românilor din Italia, Germania, Canada, Republica Moldova și Ungaria.

Dacă românii din Republica Moldova și din Ungaria sunt despărțiți politic de românii din țară fără voia lor, datorită vitregiilor istoriei, românii din Diaspora au plecat din țară de bună voie - cu excepția celor expulzați pe timpul dictaturii comuniste - în căutarea unui trai mai bun. Fiind înzestrați de Dumnezeu cu multe daruri, între care amintim: credința, inteligența, hărnicia și ospitalitatea, românii au reușit, în general, să se realizeze material acolo unde au emigrat. Dar nu fără suferință! Unii au suferit atât de mult, încât după un timp s-au întors acasă. Și bine au făcut ! Proverbul : « Fie pâinea cât de rea tot mai dulce-i în țara ta », exprimă un adevăr universal și fericit este cel ce i-a aminte la el! Trăirea printre străini nu este deloc ușoară. Pe unii i-a doborât psihic, pe alții i-a îmbolnăvit datorită muncii istovitoare la care au fost supuși. Mulți nu s-au putut integra în noile societăți și poartă o suferință permanentă în sufletul lor. Dorul de casă, de părinți, de neamuri, de bisericile și cimitirele din locurile de naștere îi macină pe toți, chiar dacă, poate, cei mai mulți ascund această tristă realitate.

Neamul, credința, limba, cultura, obiceiurile și tradițiile zonei în care ne-am născut pun o pecete indelebilă pe sufletul nostru. Nu te poți metamorfoza sau transforma în ceea ce nu ești din fire decât forțând natura, cu prețul unor suferințe imense. Singura scăpare a noastră a tuturor rămâne Biserica, dacă o căutăm și dacă ne integrăm în ea cu trup și suflet. Biserica ne înfrățește, ne unește unii cu alții și cu cei trecuți în veșnicie, ne vindecă rănile sufletești, ne dă curaj și putere în purtarea crucii necazurilor și ispitelor de tot felul care vin

asupra noastră datorită multelor noastre păcate. În Biserică, ne redescoperim pe noi înșine, ne regăsim ca neam, ca moștenitori ai unui tezaur de credință și de spiritualitate pe care suntem datori să-l transmitem copiilor și nepoților noștri, dar și celor în mijlocul cărora trăim, de alte credințe sau fără credință. Spiritualitatea ortodoxă este o spiritualitate mistică, a omului interior care se concentrează în inimă. Tocmai de această spiritualitate are nevoie omul modern care se împrăstie până la epuizare în cele exterioare și uită de inima sa. De la Părintele Rafael Noica (fiul marelui filozof Constantin Noica), silit să-și părăsească țara la vârsta de 13 ani, împreună cu mama sa de origine engleză, care după ce a trăit în Occident 38 de ani (ca slăbănogul de la lacul Betesda, cum spunea Sfinția Sa la revenirea în țară, în 1993) s-a reîntors acasă, retrăgându-se într-o sihăstrie din Munții Apuseni, avem un cuvânt memorabil: **„Ortodoxia este firea omului”**. Da! Ortodoxia este firea autentică a omului, a tot omul (chiar și a neortodocșilor!), pe care fiecare trebuie s-o descopere sau redescopere printr-un efort de cunoaștere și de trăire în atmosfera de rugăciune a Bisericii, prin lupta, « până la sânge » (Evrei 12, 4) împotriva păcatelor și a patimilor care ne pervertesc firea și viața.

Din păcate, puțini sunt cei care-și trăiesc intens credința, fie acasă, fie în Diaspora. Pericolul cel mai mare al trăirii printre străini este acela al deșrădăcinării, al pierderii identității proprii, al pervertirii firii: nu mai ești nici român, nici de alt neam. Iar dacă nu mai ești înrădăcinat în neamul și credința în care te-ai născut vei fi purtat de valurile vieții, alergând după

fantasmele lumii acesteia care într-o zi te vor dezamăgi. Fericit vei fi dacă te vei întoarce la limanul mântuirii care nu este altul decât Biserica!

Din interviurile de față cititorul își poate face o impresie de ceea ce înseamnă viața duhovnicească a românilor din jurul granițelor și din Diaspora. Păstorirea lor, mai cu seamă a celor din Diaspora, este destul de diferită față de cea a românilor din țară și din jurul granițelor României. În Diaspora, trăim ca pe vremea primilor creștini, răsfirați unii de alții, cu puține biserici proprii și resurse materiale. Dar aceasta se dovedește a fi o mare binecuvântare, cum remarcă Preasfințitul Atanasie : *„concluzia pe care am tras-o este că cea mai mare binecuvântare este să nu ai nimic! Pentru că atunci ai totul: ai potențial și poți să faci totul! În clipa în care găsești lucrurile deja făcute, este foarte greu să le mai schimbi, mai ales dacă ele nu sunt pe un fâgaș întru totul binecuvântat”*. În situația Diasporei, care înseamnă împrăștiere, pastorația trebuie să fie în primul rând individuală prin contactul preotului cu fiecare credincios, de preferat prin vizite acasă sau prin mijloacele moderne de comunicare. De aceea preotul, episcopul, mai cu seamă, trebuie să se deplaseze uneori la distanțe foarte mari pentru a-și vizita enoriașii. Este un adevărat apostolat pe care slujitorii noștri îl fac cu multă dăruire.

Se știe că Diaspora evreiască este cea mai veche din lume. Evreii au trăit 430 de ani în Egipt, 70 de ani în exilul babilonian, iar după distrugerea Ierusalimului, în anul 70, s-au împrăștiat în toată lumea. Cu toate acestea, ei și-au păstrat, de-a lungul

secolelor și mileniilor întru totul identitatea de limbă, de credință și de neam pentru că au trăit mereu cu gândul la țara lor sfântă. „*De te voi uita Ierusalime, uitată să-mi fie dreapta mea! Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înaintea Ierusalimul, ca început al bucuriei mele!*” Iar după întemeierea statului Israel, în 1948, cei mai mulți evrei s-au întors în țara lor. Cei care nu s-au întors își sprijină țara de acolo de unde trăiesc.

Un exemplu de urmat pentru toți care și-au părăsit țara în care au văzut lumina zilei!

† Mitropolitul Serafim

Mănăstirea Râmeț, 16 august, 2022, Sfinții Martiri Brâncoveni

Cuvânt înainte

Anul 2021 a fost declarat de către Sfântul Sinod drept „Anul omagial al pastorației românilor din afara României”. În acest context, la invitația Radio Renașterea și doxologia.ro, am încercat să aprofundez acest subiect complex prin intermediul unor dialoguri cu ierarhii și preoții din diaspora.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Serafim, Preasfințiii Părinți Siluan al Ungariei, Siluan al Italiei, Veniamin al Basarabiei de Sud, Ioan Casian al Canadei și Atanasie de Bogdania, arhiereul vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, dar și câțiva dintre preoții vrednici ai diasporei românești de pe ntreg cuprinsul mapamondului mi-au fost interlocutori. I-am ascultat cu interes și evlavie. Am încercat să-i descos și să aflu de la Înaltpreasfinția Sa și Preasfințiile lor atât informații cu privire la sinuozitățile începuturilor eparhiilor pe care le-au ctitorit, cât și chestiuni esențiale ce definesc misiunea Ortodoxă românească și specificul ei în diferite colțuri ale lumii. Am vorbit despre modul în care s-a schimbat, în cele trei decenii de după 1989, configurația diasporei românești din diferite colțuri ale lumii, despre relațiile românilor cu ceilalți ortodocși, provocări și reușite, dar și despre aspecte ce țin de viața duhovnicească și înțelegerea ei.

Ofer acum și cititorului curios aceste minunate dialoguri. Și sper să-i fie cel puțin la fel de hrăitoare sufletește pe cât mi-au fost mie. Le mulțumesc din suflet Înaltpreasfințiilor și

Preasfințiilor lor pentru faptul că, deși au un program extrem de încărcat și-au găsit răgazul unor convorbiri și tuturor celor care ne-au urmărit.

Mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Serafim pentru cuvântul de binecuvântare cu care a înzestrat acest demers, Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru binecuvântarea de a publica aceste texte la editura Renașterea a Arhiepiscopiei Clujului și întregului staff al acesteia, doamnei Alexandra Cotae și colegilor de la Academia Modelelor, Elitelor și Valorilor, pentru încurajări și ajutor, părintelui arhid. Dan-Grigore Văscu, directorul Radio Renașterea din Cluj-Napoca, domnului Cătălin Acasandrei, redactor-șef doxologia.ro, bunului meu prieten și coleg Mihai-Octavian Groza și tuturor celor care au susținut acest demers. Doresc cititorului lectură plăcută și cu folos!

Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Protos. Dr. Maxim Morariu

Lista abrevierilor

ÎPS Serafim – Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord

PS Siluan – Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Italiei

PSS - Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei

PS Veniamin – Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcop al Basarabiei de Sud

PSIC – Preasfințitul Părinte Ioan Casian, cel dintâi Episcop Ortodox Român al Canadei

PS Atanasie – Preasfințitul Atanasie de Bogdania, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei

MM – Protosinghel Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, eclesiarhul Catedralei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert (Québec) a Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei și exarhul mănăstirilor din aceeași eparhie.

Scurte biografii ale autorilor

Înaltpreasfințitul Părinte Serafim Joantă

(pe numele civil Romul Joantă), s-a născut pe 4 septembrie 1948 în satul Boholț, jud. Brașov. Studiază la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1970-1974) și la Institutul „Saint Serge” din Paris (1982-1985), unde obține doctoratul cu teza: *„Le renouveau hésychaste dans les pays roumains”*. Este hirotonit preot necăsătorit pentru satul Pojorta, jud. Brașov la 22 septembrie 1974, iar în 1975 este transferat la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia unde slujește timp de 7 ani.

Pe 12 februarie 1990 este ales Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de „Făgărășeanul” și hirotonit arhieru la 11 martie 1990.

Pe 16 octombrie 1993 este ales mitropolit pentru românii ortodocși din Germania și Europa Centrală de către Adunarea eparhială întrunită la Aachen (Germania), alegere confirmată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la 12 ianuarie 1994. Este instalat la München la 5 iunie 1994.

Preasfințitul Părinte Siluan, al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, (pe numele de mirean Ciprian Șpan) s-a născut la data de 5 martie a anului 1970, în localitatea Gura Râului din județul Sibiu. A absolvit Liceul de Matematică-Fizică „Gheorghe Lazăr”, Facultatea de Teologie „Sfântul

Ierarh Andrei Șaguna” din Sibiu (promoția 1993) precum și un program de doctorat la Institutul „Saint-Serge” din Paris (între anii 1994-1998). A fost hirotonit diacon la data de 21 ianuarie a anului 1994 și preot la 6 martie 1994 de către Înaltpreasfințitul Părinte Serafim Joantă, la acea vreme episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. În Franța, va fi o vreme preot slujitor la mănăstirea cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” de la Bussy-en-Othe, Yonne, Franța (1994-2001). În anul 2000 a fost tuns în monahism, primind numele Sfântului Siluan Athonitul. În luna iunie a anului 2001 va fi ales episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Meridională. Începând cu data de 1 august 2004, după ce o vreme s-a ocupat de credincioșii români din Spania, se va ocupa de activitatea administrativă a Bisericii Ortodoxe Române în Italia. Ulterior, la data de 19 februarie a anului 2008, va fi ales ca cel dintâi Episcop al Italiei, fiind înscăunat la Lucca în data de 8 mai a anului 2008.

Preasfințitul Părinte Siluan, al Episcopiei Ortodoxe Române a Ungariei (pe numele

laic Cristian Constantin Mănuilă, născut la 16 septembrie 1971 la Chelmac, jud. Arad), este începând cu data de 8 iulie 2007, Episcopul Ortodox Român al Ungariei. A

absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, iar între anii 1994-1995 a efectuat un stagiul de pregătire spirituală în Franța, la comunitatea „La Verbe de Vie” din Aubazine și la Mănăstirea Ortodoxă „Schimbarea la Față”, din Terasson. Ulterior, între anii 1997-1998, a studiat limba greacă în Atena, unde va urma apoi și studii de masterat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din acest oraș, între anii 1998-2002. În anul 1995 a fost tuns în monahism, hirotonit ierodiacon și ieromonah, la mănăstirea Hodoș-Bodrog, din Arhiepiscopia Aradului. În anul 1999 a fost distins cu rangul de protosinghel și a devenit eclesiarhul Catedralei Episcopale din Gyula, Ungaria. În anul 2003 a fost hirotosit arhimandrit și a primit Crucea Patriarhală. La data de 11 martie a anului 2007, Colegiul electoral l-a ales ca episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

Preasfințitul Părinte Veniamin Goreanu este originar din Republica Moldova, fiind născut în Comuna Puhoi, Raionul Anenii Noi, în anul 1975.

A intrat în viața monahală la Mănăstirea Neamț în anul 2007, iar la începutul anului 2008 a fost hirotonit ierodiacon și apoi ieromonah pe seama mănăstirii Antim. În 28 noiembrie 2010 a fost hirotosit arhimandrit de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în Catedrala Patriarhală.

Între anii 2003-2018 a îndeplinit numeroase funcții în cadrul Administrației Patriarhale și a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Este triplu licențiat în Drept, Teologie și Științe Politice și Administrative. Din anul 2006 este doctor în Teologie.

A fost ales de Sfântul Sinod Episcop pentru Basarabia de Sud, în ședința de lucru din 24 mai 2018. A fost hirotonit episcop două zile mai târziu de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, alături de un sobor de ierarhi (ÎPS Mitropolit Petru al Basarabiei, ÎPS Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos, PS Galaction al Alexandriei și Teleormanului, PS Antonie de Bălți, PS Varlaam Ploieșteanul, PS Ieronim Sinaitul, PS Timotei Prahoveanul).

Preasfințitul Părinte Ioan Casian

(Livius-Ionel Tunaru) s-a născut la data de 20 februarie a anului 1969 în localitatea Comănești din județul Bacău în familia preotului Ioan și a preotesei Mariana. A absolvit studiile medii în orașul natal, iar apoi Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu (promoția 1989-1993), cu teza de licență în drept canonic intitulată: *Iconomia în Biserica Ortodoxă* (întocmită sub îndrumarea arhid. prof. univ. dr. Ioan Floca).

Între anii 1993-1995 a urmat cursuri de limbă greacă veche la Institutul Pontifical „Flagelazione” din Ierusalim și de limbă franceză la Institutul de limbă și cultură franceză „Alliance francaise” din aceeași localitate, dar și cursuri de inițiere în tehnica picturii și a restaurării de icoane. În anul 1995 a primit tunderea într-un rasofor cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei și al Europei de Nord.

Între anii 1995-1998 a beneficiat de o bursă de excelență din partea unui grup de 20 de mănăstiri catolice. În acest context a urmat cursurile Universității Pontificale „Sfântul Anselm de Canterbury” de la Roma, studiind la Facultatea de Istorie și Spiritualitate monastică și Patristică și Institutul Pontifical Oriental, Specialitatea Istorie, Artă și limbi clasice (greacă și latina veche). O va absolvi cu lucrarea intitulată: *Drumul spre libertate: un studiu al comentariului asupra rugăciunii Tatăl nostru al Sf. Maxim Mărturisitorul*, coordonată

de către profesorii Jeremy Driscoll și Maciej Bielawski. În această perioadă a efectuat, de asemenea, mai multe stagii în câteva mănăstiri din Europa: mănăstirea benedictină „Înălțarea Sfintei Cruci” de la Chevetogne, Belgia, mănăstirea benedictină „Sfântul Dominic de Silos” din Burgos, Spania și comunitatea monastică din Bose, Italia. De asemenea, ca student a frecventat parohia românească cu hramul „Sfântul Ioan Casian” de la Roma, ajutând strana bisericii.

Ulterior, până în anul 2002, a îndeplinit funcția de secretar administrativ al Mitropoliei Europei Occidentale și Meridionale, la solicitarea Înaltpreasfințitului Părinte Iosif Pop. Concomitent, a condus corala parohiei „Sfânta Paraschiva și Sfânta Genoveva” de la Paris și redacția revistei *Sfântul Ioan Casian* de acolo.

La data de 23 iunie a anului 2001 a fost hirotonit diacon, iar la 24 iunie preot pe seama Mănăstirii cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci” de la Malvialle, Franța. La data de 1 noiembrie 2001 a primit tunderea în monahism pe seama aceleiași mănăstirii. Între anii 2002-2003 a fost preot paroh la parohia „Sfântul Iosif” din Bordeaux. Aici va susține mai multe conferințe cu tema „Sărbătorile mari din cursul anului bisericesc în Biserica Ortodoxă” în cadrul Asociației de artă creștină și iconografie OGIVKY și un atelier biblic pe marginea mai multor texte biblice.

Între anii 2003 și 2006 a fost preot paroh la parohia Ortodoxă românească „Sfântul Nicolae” din New York și redactor al revistei parohiale *Sfântul Nicolae*. Tot atunci va fi și responsabil al Așezământului monahal „Sfântul Dimitrie cel Nou din Basarabi” (Middletown, New York) unde va

organiza o cameră memorială în cinstea Arhimandritului Mitrofor Vasile Vasilachi, ctitor al acestui așezământ. În anul 2004 va primi titlul de arhimandrit. Între anii 2004-2007 va iniția și organiza o tabără de vară cu tematică creștină pentru copiii din zona metropolitană a New York-ului, a estului SUA și Canadei.

În ședința din 2 martie a anului 2006 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Nicolae al celor două Americi și cu aprobarea Consiliului Eparhial, va fi ales arhiereu vicar al Eparhiei de peste ocean. Hirotonia va avea loc la data de 2 iulie 2006 în Catedrala cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Chicago. Ca arhiereu vicar va purta titlul „de Vicina”. Din momentul alegerii și până în anul 2016 va desfășura o amplă activitate pastoral misionară cu precădere pe coasta de est a SUA și a Canadei. Va fi inițiatorul construcției noii biserici a Așezământului Monahal de la Middletown și al proiectului picturii icoanelor pentru parohia cu hramul „Sfântul Nicolae” din New York.

În anul 2016, în cadrul celui de-al 80-lea Congres al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada, care se va desfășura în perioada 1-3 iulie 2016 la parohia cu hramul „Învierea Domnului” din Hamilton, Ontario, Canada, se va hotărî înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei ca parte a nou-înființatei Mitropolii Ortodoxe Române a celor două Americi, context în care Preasfințitul Părinte Ioan Casian de Vicina va fi ales ca cel dintâi episcop al acesteia. În ședința din 28-29 octombrie 2016, Sfântul Sinod al Bisericii

Ortodoxe Române va confirma această alegere. Întronizarea va avea loc pe data de 7 mai 2017 în Catedrala Episcopală „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert, Québec.

Ca episcop al Canadei se va ocupa de dinamizarea vieții pastorale, administrative și duhovnicești a nou-înființatei Episcopii. Va pune bazele Consiliului Eparhial, va organiza un nou Protopopiat (Canada Centru), revista Eparhială *Cuvântul*, care apare din anul 2021; va organiza cu regularitate cursuri catehetice și conferințe cu subiecte de relevanță pentru viața spirituală, va vizita cu regularitate toate mănăstirile și parohiile acesteia.

Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania (pe numele civil Tudor Rusnac)

este arhierul vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei. Născut la data de 17 ianuarie a anului 1982, Preasfinția Sa a absolvit Liceul Real cu profilul Matematică Fizică din Chișinău, având numeroase participări la olimpiade Republicane, Naționale și Concursuri internaționale de fizică și matematică. Între anii 2000 și 20005 studiază la *Institut National des Sciences Appliquées* din Lyon – Franța. În anul 2002 va obține diploma de inginer cu grad de Master, Specialitatea – Telecomunicații și Rețele. În anul 2002 obține atestatul de Studii Europene în cadrul INSA Lyon. Între anii 2004-2005 realizează un stagiu de specializare în domeniul IT în aceeași localitate. Între anii 2005-2008 lucrează în domeniul IT la Banca BNP PARIBAS. Între 2006 și 2010 studiază în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Institutului „*Saint-Serge*” din Paris, iar în anul 2012 absolvă un masterat în drept canonic la Facultatea de Teologie Ortodoxă „*Andrei Șaguna*” din Sibiu.

La data de 4 decembrie 2008 este tuns rasofoar primind numele de Dionisie în cinstea Sfântului Dionisie Exiguul. La 17 ianuarie 2009 este hirotonit diacon, iar la data de 16 aprilie preot pe seama Centrului Eparhial și a Mănăstirii „*Adormirea Maicii Domnului*” de la Roma. În data de 21 aprilie 2011 depune voturile monahale pe seama mănăstirii Bivongi, primind numele de Atanasie. La data de 15 august 2011 este ridicat la rangul de protosinghel, iar doi ani mai târziu la cel

de arhimandrit. Între anii 2009-2018 a fost preot slujitor la Paraclisul „*Adormirea Maicii Domnului*” de pe lângă Centrul Eparhial de la Roma. La data de 1 mai 2018 este hirotonit arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei cu titulatura „*de Bogdania*”.

Protosinghelul Maxim (Iuliu-Marius) Morariu (n. 1991, Salva) este doctor în teologie al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (Summa cum laude) și doctor în științe sociale al Universității Pontificale „Angelicum” din Roma (Summa cum laude). A absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă clujeană (ca șef de promoție), un masterat în „Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială”, în cadrul facultății menționate, Facultatea de Istorie și Filosofie, nivel licență (2014) și masteratul în „Istoria Europei de Sud-Est” (2016), Institutul Ecumenic de la Bossey (Universitatea din Geneva, 2018) și un masterat în științe sociale la mai-sus pomenita universitate pontificală (2020) și a studiat la Universitățile din Košice, Graz și Belgrad.

Începând cu anul 2022 este eclesiarhul Catedralei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert (Québec) a Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei. Din luna iunie este exarhul mănăstirilor din aceeași eparhie.

A publicat, editat, coordonat sau tradus nu mai puțin de 34 de volume și peste 300 de studii și articole de specialitate în țară și străinătate. Este membru editorial a 8 reviste de specialitate (3 indexate Web of Science), membru fondator și redactor-șef al Revistei „Astra Salvensis”, recunoscută la nivel internațional (revista este indexată în Scopus, Doaj, EBSCO, CEEOL, Index Copernicus, Ulrichsweb și Repec,

având colaboratori din România, Republica Moldova, Statele Unite ale Americii, Grecia, Germania, Slovacia, Polonia, Franța, Austria, Ucraina, Rusia, Germania și Elveția), secretar științific al Despărțământului „Vasile Moga” al ASTREI Sebeș și al Centrului de Studii „Ioan Lupaș” din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, membru al Centrului de Studii Ecumenice (Cluj-Napoca), al Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor (Cluj-Napoca) și cercetător asociat al Universității din Pretoria (Africa de Sud). Ca om de radio realizează emisiuni și rubrici pentru Radio Renașterea (Cluj-Napoca), Radio Trinitas (București) și Radio Someș (Bistrița).

Interviu cu Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord*

***MM:** Sărut dreapta, Înaltpreasfinția Voastră, bun găsit tuturor. Îi mulțumim Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Serafim că a acceptat invitația de a dialoga cu noi despre diaspora contemporană și provocările pe care aceasta le presupune. Înaltpreasfinția Voastră, binecuvântați să începem acest dialog.*

ÎPS Serafim: Dumnezeu să ne binecuvânteze și Maica Domnului să ne ajute.

***MM:** Înaltpreasfinția Voastră, sunteți un om care nu are nevoie de prezentare, pentru că sunteți o prezență arhicunoscută în peisajul pastoral și misionar; și cu toate acestea v-aș ruga, în prima parte a dialogului nostru să ne vorbiți despre primele experiențe pe care le-ați avut în legătură cu Diaspora și să le încadrați în parcursul biografic al viitorului Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Orientale.*

ÎPS Serafim: Din mila Domnului, am petrecut 7 ani de zile, între 1982 și 1989, în Franța, la Institutul „Sfântul Serghie”

* Interviuul este disponibil la: <https://doxologia.ro/video-interviu-cu-ips-serafim-pastoratiea-provocările-ei-diaspora-romaneasca>, accesat 06.07.2022

din Paris, unde mi-am continuat studiile și unde am scris o teză despre isihasmul românesc, publicată mai întâi în franceză, apoi în engleză, română și germană. La Paris, exista un exil politic românesc, cu care însă n-am avut decât contacte sporadice, pentru că trăind într-un mediu francez-rus (Institutul fiind de origine rusă) trebuia să mă ocup de studii, să slujesc, peste săptămână, la Institut, iar duminica la unele parohii rusești din jurul Parisului, precum și la o mănăstire de maici, de origine rusă, devenită între timp multietnică. În această mănăstire și-a făcut ucenicia în călugărie și Prințesa Alexandra a României, viitoarea maică Ileana. În cei 7 ani la Paris, am cunoscut pe unii români de seamă din Paris ca Emil Cioran, Părintele Virgil Gheorghiu și, mai ales, pe profesorul Pierre Năsturel, profesor la Sorbona, care mi-a fost și îndrumător de doctorat, la teza despre isihasmul românesc. Când am venit în Germania, în 1994, ca mitropolit al noii Mitropolii Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord aveam deci o oarecare experiență a străinătății, cunoșteam cât de cât Occidentul și asta m-a ajutat foarte mult, mai cu seamă că am cunoscut și prelați din Biserica Catolică de care aveam să mă folosesc, mai târziu, ca să primim biserici pentru slujirea Sfintei Liturghii. Mai mult, pentru că la început nu am avut absolut nicio bază materială, cunoscându-l încă de la Paris pe prelatul doctor Albert Rauch din Regensburg, acesta m-a primit în Institutul pentru Bisericele Orientale din Regensburg, ca să trăiesc acolo, credeam eu, în primele luni. Până la urmă acele luni s-au făcut 7 ani, până când am reușit să ne cumpărăm la Nürnberg, în Bavaria, un complex cu biserică și

două clădiri frumoase, ca sediu pentru Mitropolie. Deci relațiile pe care le-am avut și pe care le-am cultivat în continuare m-au ajutat foarte mult. Știm cu toții că numai prin relații reușești în lumea aceasta, mai cu seamă într-o situație în care noi românii nu aveam nimic, nici măcar o biserică, absolut nimic. Iată că, prin mila lui Dumnezeu, în acești 27 de ani petrecuți în Germania s-au construit mai multe biserici parohiale și două centre cu statut de mănăstire, la Nürnberg și la München. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate și mă bucur de faptul că trăim într-o atmosferă foarte bună cu semenii noștri din Germania care ne-au primit cu căldură și ne-au ajutat mult; nu numai Bisericele majoritare: Catolică și Evanghelică, ci și Statul Bavarez care ne-a acordat statutul cel mai înalt pe care-l poate avea o instituție bisericească, acela de „Corporație de drept public”.

MM: Înaltpreasfinția Voastră, mi-ați derutat puțin planul interviului pentru că doream să vă întreb acum altceva, dar pentru că am o pasiune pentru părintele Virgil Gheorghiu, v-aș ruga, dacă se poate, să ne vorbiți puțin despre dânsul, despre ce a însemnat întâlnirea cu el, cum era ca scriitor, ca om și cum era privit ?

ÎPS Serafim: Nu pot să vă spun prea multe despre el; cu Părintele Virgil Gheorghiu am vorbit o singură dată, când trăiam la Paris. Am citit și eu, ca multă lume, romanul lui: „Ora 25”, și „Cum am vrut să mă fac sfânt”. A fost un romancier foarte apreciat, cărțile lui fiind traduse și publicate în multe limbi, dar și un om profund religios, profund credincios.

Născut într-o familie de preoți, din generație în generație, era foarte atașat de Biserică. A fost hirotonit preot în biserica românească din Paris de pe „Rue Jean de Beauvais” (acum, catedrala ÎPS Iosif). Biserica aceasta a avut o istorie mai complicată, în sensul că o parte a exilului politic românesc din Paris, în frunte cu preotul Dumitru Bordeanu a scos-o din comuniunea cu Biserica Mamă și a pus-o sub altă jurisdicție canonică. L-am apreciat deci pe Părintele Gheorghiu și m-am bucurat că a făcut în străinătate mare cinste Bisericii și Neamului nostru.

MM: Înaltpreasfinția Voastră, ați cunoscut și exilul francez și apoi diaspora germană. În Germania, când ați venit, ați întâlnit partea de exil, apoi și valul următor. Care era diferența structurală, socială între diaspora românească franceză pe care ați cunoscut-o ca și doctorand al Institutului „Saint Serge” și diaspora aceasta din spațiul german ?

ÎPS Serafim: În 1994, când am ajuns în Germania, Mitropolia era înființată cu un an înainte de Sfântul Sinod, la cererea unui grup de preoți refugiați și de frunțași ai exilului românesc adunați în jurul postului Radio „Europa Liberă” de la München. Directorul pentru secția românească era Dr. Nicolae Stroescu Stănișoară, un scriitor apreciat, cu o cultură vastă; un român autentic și un credincios bun. El, în primul rând și cei care lucrau la Europa Liberă, alături de alți frunțași ai exilului politic, între care îi amintesc pe profesorii Constantin Nagacevski și Dionisie Ghermani s-au atașat inițiativei înființării unei Eparhii Românești, care să țină de Patriarhia Română, de

Biserica Mamă. Deci frunțașii exilului politic românesc au fost de la început alături de Mitropolie. S-a adevărit însă că nu toți au acceptat Mitropolia sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române, socotind că aceasta s-a compromis cu comunismul. Așa încât nu mi-a fost deloc ușor la început, fiind criticat, ani de-a rândul, de adversarii Mitropoliei. Aceștia mai scriau și în ziare din țară împotriva mea, socotindu-mă că sunt un intrus al neocomunismului din România, că aș avea conturi secrete și că aș fi venit cu gândul de a dezbină exilul politic – ceea ce, desigur, nu era adevărat. Eu m-am cam întristat, deși nu trebuia; acum îmi dau seama că m-am întristat fără rost. Mai cu seamă că acești potrivnici erau doar câțiva față de sutele de români exilați politic. Dar situația s-a schimbat în timp, întrucât au venit foarte mulți români din România – în primul rând cei căsătoriți cu sași din Ardeal sau cu șvabi din Banat, așa încât, de la începutul anilor '90, a apărut lent o adevărată diasporă românească. Până atunci vorbim de un exil românesc. În primii ani de existență ai Mitropoliei, eu n-am cunoscut decât ca excepție români căsătoriți între ei. Astfel la biserică am avut mult timp numai cupluri mixte. Situația s-a schimbat radical după 2014, când s-a liberalizat piața muncii în Germania și așa a venit o mare de români. De atunci și până azi, deci în decurs de 7 ani, au venit aproximativ 700.000 de români, așa încât la ora actuală trăiesc în Germania peste un milion de români. Marea lor majoritate, aproape 90% sunt ortodocși. Iată cum s-au schimbat, pe de o parte componența diasporei, iar pe de alta, exigențele și provocările pe care le-am avut și le avem în continuare, de a răspunde solicitărilor

acestor români, ca să-și păstreze și cultive credința, prin înființarea de noi parohii. Dacă în 1994 aveam doar 9 parohii în Germania, la ora actuală avem 150 și totuși sunt foarte puține; spun mereu că ne-ar mai trebui cel puțin încă 100 de parohii, ca să răspundem, cât de cât, nevoilor spirituale ale românilor care sunt împrăștiați peste tot, nu numai în orașe, ci și în sate, iar noi trebuie să facem parohii cât mai apropiate de locul unde trăiesc. Sunt și credincioși, e adevărat puțini, care vin la biserică în mod regulat de la distanțe mari, uneori și de la 100-200 kilometri. Dar când reușim, cu ajutorul lui Dumnezeu, să înființăm parohii aproape de locul unde trăiesc mulți români, atunci, aceștia vin mai ușor, pentru că trebuie să se deplaseze de la distanțe mai mici, poate numai de 20-50 de kilometri. De aceea ne trebuie cât mai multe parohii noi și, bineînțeles, preoți. Noi avem puțini tineri care au făcut teologia în țară și au venit în Germania pentru ca să muncească. Biserica nu-i poate plăti pe preoți, iar parohiile, neavând biserici proprii trebuie să plătească mai întâi chirie pentru bisericile în care slujesc și deci nu-i pot susține nici ele prea mult, așa încât preoții sunt obligați să aibe un serviciu și în același timp să slujească și să se îngrijească de credincioși. Dar încetul cu încetul, parohiile cu o vechime mai mare se întăresc pentru că vin la biserică tot mai mulți credincioși care contribuie și pentru ajutorarea preotului. Trebuie să vă spun că ierarhii greci, sârbi, ruși de aici din Germania nu permit preoților să lucreze în afara bisericii. Preotul trebuie să se ocupe numai de slujire și de credincioși. Numai la noi, românii, există această anomalie care ne închide într-un cerc

vicios: pe de o parte credincioșii îl solicită pe preot, doresc să participe la Sfânta Liturghie, să li se facă diferite slujbe acasă, dar preotul nu are timp să se ocupe de ei, pentru că lucrează toată săptămâna. Dar nădăjduim ca, încetul cu încetul, parohiile să se întărească și să-și poată susține mai mult pe preoți pentru ca ei să slujească mai des, nu numai duminica, ci și în sărbători, să facă și Vecernii și Taina Sfântului Maslu. Astfel preotul va putea trăi după slujbele pe care le face: „Cel ce slujește la Altar, de la Altar trebuie să trăiască”, zice Sfântul Apostol Pavel.

MM: Aveți 150 de parohii în Germania, pe lângă acestea mai aveți aproape 30 și în Austria și una în Luxemburg. Acum înțeleg de ce Înaltpreasfințitul este un ierarh aflat mereu în mișcare. Aș fi vrut să vă întreb la începuturi ce însemna pastorația, atunci când nu existau episcopiile sufragane ale Mitropoliei, presupun că având atât de multe țări în subordine era dificil să vă deplasați. Cum reușeați să îi vizitați pe preoții din Scandinavia de exemplu, sau pe cei din spațiul englez? Cât era de dificil și ce presupunea pastorația la început?

ÎPS Serafim: În 1994 când am fost instalat ca mitropolit pentru Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, aveam în directă jurisdicție Germania, Austria, Luxemburg și Scandinavia: Suedia, Norvegia și Danemarca. Dar am fost patru ani, până în 1998, și *locum tenens* de arhiepiscop al Europei Occidentale, deci aveam în grija mea duhovnicească toată Europa de Vest. La vremea aceea, ca să mă deplasez, aveam nevoie de vize de intrare în

orice țară și n-a fost deloc ușor, ca la fiecare vizită canonică să obțin o viză; chiar și când veneam în România, îmi trebuia viză de trecere prin Austria. Peste tot vize peste vize, iar ca să primești o viză trebuia să faci cerere și să aștepti câteva zile sau chiar săptămâni. La granițe, având pașaport românesc eram controlat mai mult decât alții. Dar nu am simțit aceste greutăți ca pe o povară; le-am luat pe toate ca atare. Viața trebuie trăită așa cum este ea! Cred că nu m-am plâns niciodată că este greu. Am făcut ce-am putut. Nu m-am dus de multe ori în Spania, de exemplu; timp de 4 ani de zile, am fost doar o singură dată. În Anglia și Scandinavia am fost de mai multe ori; în Franța de cele mai multe ori, pentru că aici aveam cele mai multe parohii, mai cu seamă de limbă franceză, cu preoți francezi care s-au convertit la Ortodoxie și au intrat în jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române. În Italia, de pildă, în 1994 erau doar patru parohii, astăzi sunt 300! Timp de 4 ani cât am fost *locum tenens* pentru Italia am reușit să creez o parohie la Roma, alta la Rimini... Însă, la vremea respectivă, erau foarte puțini românii, chiar și în Italia. Numărul lor a crescut, mai cu seamă după anul 2000.

MM: Discutam zilele trecute cu un ierarh din Diaspora și îmi spunea că în perioada aceea a anilor 2000 – 2010 – 2015, până când au apărut companiile acestea low-cost, trebuia să schimbe mașina cel puțin la 4-5 ani o dată, nu din motive de lux, cât din motive pastorale, pentru că aici vizitele se fac cu mașina. Episcopii din Diaspora, vor, nu vor, își au de multe ori biroul în mașină. Ce a presupus deplasarea pentru Înaltpreasfinția Voastră și cât de dificil era? Când ați început

să circulați cu avionul între parohii? Astăzi cu ce mergeți mai mult, cu mașina sau cu avionul? Cum se face pastorația în spațiul german?

ÎPS Serafim: În primul rând mă folosesc de mașină, deși distanțele sunt destul de mari, cea mai îndepărtată parohie pe care o avem la ora actuală este cam la 900 de kilometri de centrul nostru din Nürnberg. Dar chiar și în aceste parohii îndepărtate, călătoresc de obicei cu mașina, întrucât am nevoie de veșminte liturgice multe, de un diacon, iar slujba cu diacon este mai frumoasă decât numai cu episcopul și preotul paroh. Dar folosesc adeseori și trenul, pentru că aici trenurile circulă foarte rapid și sunt confortabile. Mai folosesc din când în când și avionul, dar în principal mă deplasez cu mașina. Și cum a zis Înaltpreasfințitul Iosif (parcă), trebuie să schimbăm mașina des, pentru că fac în medie cam 1000 de kilometri pe săptămână, deci vreo 50-60.000 de kilometri pe an, doar în deplasările misionare. Dar Dumnezeu m-a obișnuit cu aceste deplasări încât nu le simt deloc ca povară; parcă îmi vine să zbor, să plec în misiune. Aștept sfârșitul de săptămână ca să plec în parohii. Mă duc de vinerea, facem Sfântul Maslu vineri seara, într-o parohie, continuăm cu o Seară duhovnicească, adică stăm de vorbă cu credincioșii o oră sau două. Sâmbăta, facem de asemenea Maslu la o altă parohie. Duminica, Sfânta Liturghie într-o altă parohie, ca să acoperim un număr cât mai mare de parohii, pentru că atât credincioșii cât și preoții ne solicită foarte des și altfel n-am putea face față. Eu mă bucur că peste tot oamenii ne așteaptă cu drag și sunt foarte bucuroși. E o viață duhovnicească vie și un pic, aș spune, altfel decât în

România, în sensul că oamenii de aici caută Biserica cu mai mult interes; ei au nevoie aici de Biserică mai mult decât aveau în România pentru că trăiesc împrăștiati și simt nevoia de a se întâlni. În țară erau obișnuiți cu atmosfera generală de acolo; mulți mi-au mărturisit și mie și preoților că în România se duceau mai puțin la biserică, dar aici au descoperit, practic, necesitatea de a participa mai responsabil și mai integrați în Liturghie, în slujba Bisericii, decât o făceau în țară. Iar aceasta nu ni se datorează nouă preoților, ci mediului în care trăim – un mediu sec din punct de vedere spiritual. Românii au nevoie de socializare, de credință, de rugăciune și caută Biserica. Sigur că nu o caută toți, din păcate. Dacă toți românii ar veni regulat la biserică, ne-ar trebui cred peste 1000-2000 de parohii. Noi de abia avem 150. Dar totuși, văd un entuziasm la românii care vin la biserică și mai ales la tineri. E adevărat că diaspora noastră este în proporție de 80% formată din tineri, până la 50 de ani. Aceștia au venit la muncă. Iar tinerii din prezent – IT-iștii, doctorii, profesorii - foarte interesant - sunt și evlavioși. Peste tot în parohiile noastre găsim tineri angajați la străină și cu copiii, în ajutorarea preotului pentru diferite proiecte sociale; este un lucru extraordinar pe care l-am descoperit aici. Nici nu-mi puteam imagina la început, că tinerii români, venind într-o societate atât de descreștinată, de secularizată, să nu își uite de credință, ci, dimpotrivă, să se apropie mai mult de credință și să se angajeze în viața parohiei, nu doar printr-o participare formală, ci cu activități precise. E o mare bucurie. Vă spun sincer că mă întorc din fiecare vizită pastorală – deși trebuie să fac sute de kilometri

– mă întorc regenerat sufletește, mă încarc sufletește cu rugăciunea, evlavia, credința și bucuria pe care mi-o transmit acești credincioși români.

***MM:** Cum jalonează această compoziție – diferită de ceea ce se întâmplă în parohiile din țară – pastorația și dinamica pastorală a vieții din Mitropolia Germaniei, Înaltpreasfințite? La ce vă obligă să faceți în plus, adică dimensiunea aceasta identitară e pusă mult mai mult în valoare în Diasporă? Partea de cateheză pe care eu am descoperit-o bunăoară de când sunt în Italia, dar am observat-o și când am studiat în Elveția, pe care, de multe ori noi o lăsăm în seama profesorului de religie, aici este foarte bine reprezentată. Despre aceste lucruri ce ne spuneți, în Mitropolia Germaniei?*

ÎPS Serafim: Din păcate nu ne putem lăuda cu prea multe în această privință întrucât aici, în Germania, avem foarte puține biserici proprii. Dacă nu ai o biserică la dispoziție toată săptămâna, e foarte greu să faci activități și în afara slujbelor de duminică. Trebuie să ceri mereu permisiunea de la catolici sau evanghelicici să îți închirieze biserica și pentru o zi de sâmbătă, sau una de vineri. Este foarte-foarte greu. Dar totuși, se fac eforturi de către majoritatea preoților, chiar și în aceste condiții deosebite, pentru a se îngriji de copii. Mai cu seamă duminica, în timpul Sfintei Liturghii, în multe parohii, copiii, în prima parte a Liturghiei, până la Heruvic sunt ținuti într-o sală aferentă bisericii, învață rugăciuni, cântă ceva sau fac unele activități didactice. După aceea vin cu toții la biserică și stau până la împărtășire, după care se reîntorc în sala parohială

și se continuă catehizația, urmând ca preotul să predice la sfârșitul Sfintei Liturghii – ceea ce nu este prea normal, dar în condițiile în care trăim nu avem ce face. Ce m-a bucurat foarte mult este că în urmă cu vreo 10 ani, Părintele Iosif Rădulescu de la Düsseldorf, constatând dorința unor copii de a avea și ei ceea ce au colegii lor catolici care la vârsta de 7 ani au prima împărtășanie festivă, prilej cu care merg la biserică îmbrăcați frumos, iar familia și parohia lor trăiesc o adevărată sărbătoare, făcându-le cadouri; la fel și cu prilejul confirmării, la 14 ani; pe când noi, ortodocșii, nu avem o primă împărtășanie a copiilor pentru că la noi copiii se împărtășesc imediat după botez și apoi la fiecare Sfântă Liturghie; deci Părintelui Iosif i-a venit ideea să facă prima spovedanie a copiilor de 7-8 ani, iar apoi prima împărtășanie festivă. Exemplul de la Düsseldorf a fost urmat de multe parohii: copiii sunt catehizați timp de 9 luni, începând cu luna septembrie până la începutul vacanței de vară, iar apoi, într-o duminică, are loc Liturghia cu împărtășirea festivă a copiilor. Ei se îmbracă frumos, mulți în costum popular românesc se împărtășesc, iar după Sfânta Liturghie urmează o agapă cu toată parohia. O adevărată sărbătoare! De asemenea, Părintele Protopop Nicolae Gilla de la Tübingen împreună cu preoteasa Adina, ca și Părintele profesor Ioan Moga de la Viena împreună cu doamna preoteasă Patricia au o activitate foarte bogată cu copiii și cu tinerii, atât de variată încât și eu mă mir de inițiativele lor. La Viena sunt foarte mulți români, iar situația religioasă a ortodocșilor și în general a creștinilor din Austria este mult mai favorabilă Bisericii și credinței decât în Germania; ea se poate compara cu ceea ce

avem în Italia și în Spania. Austria încă este o țară marcată de tradiția catolică, iar lucrul acesta se răsfrânge pozitiv și asupra românilor, în sensul că românul trăind într-un mediu creștin, văzându-i pe localnici că merg la biserică, caută și el biserica sa proprie. Dar aici, mai cu seamă în nordul Germaniei, unde e o pustie din punct de vedere al participării la biserică, românii fac cam ce văd la cei din jurul lor. În Viena trăiesc foarte mulți români – peste 30.000 numai în oraș – iar cei trei preoți români au posibilitatea să se ocupe de foarte mulți copii pentru că au biserici proprii. În fiecare din cele trei parohii din Viena, avem duminical 50-60 de copii. Mă bucur foarte mult când se reușește să se facă ceva pentru copii și pentru tineri. Pentru tineri, avem ca și în Italia și în Europa Occidentală, o Asociație a tinerilor numită ATORG – Asociația Tinerilor Ortodocși Români din Germania și Austria cu tineri foarte angajați și cu multe activități locale. Anual, avem adunarea generală ATORG, cu participare numeroasă, la care invităm vorbitori din România. Am avut-o de mai multe ori pe Maica Siluana (Dumnezeu s-o odihnească), pe Andrei Pleșu, pe Horia Patapievici, pe Părintele Nicolae Tănase și alți duhovnici și ierarhi. Deci se mișcă ceva. Eu sunt totuși nemulțumit pentru că cred că se poate face și mai mult. Acum cu pandemia ne-am cam paralizat activitățile cu copii și cu tinerii, dar sperăm să le reluăm.

MM: Ați vorbit la un moment dat – apropo de experiența franceză – că existau acolo parohii francofone. Eu de când am venit în Italia am întâlnit un alt fenomen: nu parohii italiene propriu-zise, cât mai degrabă italieni care încet-încet

încep să descopere ortodoxia; unii dintre ei vin la slujbe, se convertesc și astfel parohiile dețin o componență mixtă. Care este situația în Germania și în Austria? Există parohii germanofone, sau oameni din populația locală care să se convertească sau să vină, să fie măcar interesați de slujbele noastre?

ÎPS Serafim: În Germania, din punctul acesta de vedere situația este cu totul alta. Dacă în Franța sunt zeci sau sute de parohii ortodoxe francofone, în Germania imaginați-vă că nu sunt decât 2 sau 3 în condițiile în care aici trăiesc peste 3 milioane de ortodocși, mai mulți decât în Franța: românii sunt 1.200.000, grecii vreo 3-400.000, sârbii cam la fel, 3-400.000 rușii către un milion. Deci situația în Germania este încă foarte axată pe grupurile entice, iar cei care se convertesc la Ortodoxie se convertesc în bisericile respective și participă la slujbele din aceste biserici. Cele mai multe convertiri se fac prin căsătorii mixte. Avem, cum vă spuneam, foarte multe căsătorii mixte și, de obicei, partea română este mai evlavioasă, îndeosebi femeile. Cam românele se căsătoresc cu bărbați nemți sau de alte naționalități. Iar femeia româncă fiind mai credincioasă reușește să atragă pe soțul ei spre Biserica Ortodoxă. Din păcate, de multe ori convertirile acestea sunt de circumstanță, formale, pentru că cei convertiți nu se integrează cu adevărat în Biserică, adică nu participă regulat la slujbele ei. Dar sunt și convertiri din convingere. Avem și noi aici la Mitropolie câțiva nemți convertiți, foarte angajați în trăirea credinței. Dar nu avem parohii germanofone în sine. Sâmbăta, în unele parohii, facem și câte o Liturhie în

germană. Iar duminicile, pentru că totdeauna sunt și câțiva nemți în biserică, facem o parte din slujbă și în limba germană. De pildă, citim Apostolul, Evanghelia și unele ectenii, apoi Tatăl Nostru și în limba germană. Avem, de asemenea, cărți cu Liturghia bilingvă, româno-germană pentru ca să poată urmări desfășurarea ei. Dar și din punctul acesta de vedere, zic eu, nu facem prea multe, nu suntem misionari, pentru că așa ni-i spiritul. Ortodocșii nu au făcut niciodată prozelitism. Noi încercăm să dăm mărturie despre credința noastră. Suntem deschiși și îi primim pe toți care vin la noi, le explicăm biserica cu slujbele, cu pictura ei și în felul acesta dăm mărturia Ortodoxiei; dar nu am venit cu scopul să îi convertim noi pe occidentali; îi convertește Dumnezeu dacă vrea. Mai degrabă cred că ar trebui să se convertească fiecare la Hristos, fiecare să îl caute pe Hristos în sufletul său, în viața sa, și atunci vom vedea cum ne apropiem mai ușor unii de alții. Fiecare om se unește cu Mântuitorul Iisus Hristos pe o cale personală. Important este ca angajarea noastră în credință să fie foarte conștientă și responsabilă. De aceea eu nu slujesc niciodată Liturghia fără să spun câteva cuvinte înainte de a începe, îndemnându-i pe credincioși să fie atenți la slujbă, să încerce să nu se mai gândească în altă parte, să urmărească toate rugăciunile și cântarea de la strană, pentru ca acestea să le intre în inimă. Dacă rugăciunea nu-ți atinge inima, nu ajunge la inimă pentru că te gândești în altă parte, acea rugăciune nu este deplină. Sfinții spun că o rugăciune care nu intră în inimă este o rugăciune întinată, întinată de gânduri străine. Numai când ești foarte atent și când ajungi, încetul cu

încetul, să te îndulcești de slujbă, să-ți fie dragă slujba, atunci rugăciunea este deplină și-ți transformă inima. Și atunci vei veni cu drag la slujbă, nu numai din obișnuință. Când nu ești atent la slujbă, slujba ți se pare lungă, te plângi că n-o înțelegi. Păi e prea lungă și nu o înțelegi pentru că n-o urmărești cu atenție, nu participi cu toată ființa la rugăciunea Bisericii. Sigur că lucrul acesta nu este ușor și din păcate foarte mulți oameni merg la biserică doar din obișnuință și nu sunt atenți la slujbă pentru ca să se folosească real de ea. Fără îndoială, orice credincios care intră în biserică cu credință și cu evlavie se folosește de rugăciunea Bisericii. Dar ca să te folosești din plin de cele două ore de slujbă și să te umpli de harul lui Dumnezeu, trebuie să faci un efort de atenție. Trebuie să fii concentrat la rugăciune, să nu te mai gândești în altă parte, să nu mai privești într-o parte sau alta pentru că asta îți împrăștie mintea și nu mai este atentă la rugăciune. Eu le repet mereu credincioșilor, citându-l pe un Părinte care spune: „când ești la slujbă, închide-ți ochii și fii atent la ceea ce se cântă la strană și la rugăciunea preotului”. E un proces de educație a credincioșilor care se face încetul cu încetul, cu rezultate foarte bune pentru că aceștia vin cu tot mai mult drag la biserică și au conștiința că sunt împreună liturghisitori cu preotul și nu doar spectatori. Totodată se implică și mai mult în activitățile susținute de parohie, pentru că viața unei parohii nu se limitează la slujirea Sfintei Liturghii. Mă bucur îndeosebi de tinerii credincioși care sunt angajați în activitățile catehetice și filantropice ale parohiilor, mulți având și o cultură laică, o

facultate; aceștia sunt mai conștienți și mai responsabili de credința pe care o mărturisesc.

MM: Cât de frumos și de adevărat! Vă mulțumim pentru aceste gânduri, Înaltpreasfințite. Mi-aduc aminte că eu am descoperit în Diaspora un lucru care mi-a plăcut foarte mult: faptul că anumite rugăciuni așa-zise în taină se citesc cu voce tare și nu degeaba, pentru că lumea este extrem de atentă și au un rol catehetic atât de frumos. Acum au început să le descopere și ai noștri în țară și mi se pare un lucru atât de bun! E parte a activității catehetice și îi face să trăiască mai intens Liturghia.

Acum că tot am vorbit despre compoziția parohiilor din Germania, eu știu din ce am întâlnit, că în diaspora, fiecare parohie este o mică Românie, pentru că îndeobște se regăsesc acolo oameni din toate colțurile țării. Este la fel și în Germania așa cum am întâlnit, bunăoară, în Italia sau în Franța? Aveți fiecare parohie oameni din multiple regiuni ale României? Cum determină acest lucru modificări în activitatea pastorală, în dinamica parohiei?

ÎPS Serafim: Într-adevăr, aici în Diaspora, după exemplul dat de Sfântul Sofronie de la Essex din Anglia (†1993), citim rugăciunile Sfintei Liturghii, îndeosebi canonul euharistic, care este partea centrală și miezul ei, cu voce tare pentru ca credincioșii să înțeleagă ce se petrece în Liturghie, să fie conștienți că participă la jertfa Mântuitorului de pe cruce, actualizată nesângeros prin rugăciunea preotului și a credincioșilor prezenți. Dacă nu citim aceste rugăciuni în

auzul credincioșilor, aceștia nu înțeleg ce se întâmplă în Liturghie și nu-și pot pune pecetea lor prin „Amin-ul” pe care trebuie să-l rostească cu toții la sfințirea Darurilor. Preotul se roagă zicând: „Și fă, adică, pâinea aceasta cinstitul Trup al Hristosului Tău, iar ceea ce este în Potirul acesta, cinstitul Sânge al Hristosului Tău, prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt”, iar credincioșii rostesc de trei ori „Amin”, adică „Așa să fie!” Cred că felul acesta în care noi slujim Sfânta Liturghie îi atrage și mai mult pe credincioși și le dă conștiința împreună slujirii cu preotul.

În ce privește componența atât de variată a parohiilor noastre, cu credincioși din toate zonele țării, nu-i ușor să ții seama totdeauna de obiceiurile locale și de sensibilitățile lor. Totuși, noi trebuie să fim sensibili la aceste obiceiuri, fără însă să schimbăm cu ceva rânduiala slujbelor. Pentru că dacă nu ești sensibil și impui o uniformitate riști să fii neînțeles și să îi nemulțumești pe oameni. Mai cu seamă când e vorba de parastase, de botezuri, de cununii sau de înmormântări – preotul trebuie să se acomodeze la obiceiurile de unde vin credincioșii. Eu mă bucur că oamenii țin la tradițiile lor locale, nu numai în ce privește unele slujbe, dar mai cu seamă cu privire la portul și folclorul din regiunea de unde vin. Ți-e mai mare dragul să vezi în biserică de hram sau cu alte prilejuri credincioși îmbrăcați în costumele specifice zonei lor. Deci ne păstrăm fiecare identitatea cu care am venit din țară. Mă gândesc și la credincioșii veniți din Republica Moldova, din Basarabia care sunt foarte evlavioși și ar vrea, cum este firesc, să aibe preoți din zona lor. Ca și în Italia, am încercat și noi,

acolo unde am găsit preoți veniți din Basarabia sau tineri cu studii teologice, să-i hirotonim și am observat că basarabenii se duc mai degrabă la un preot basarabean. E normal, dacă vii dintr-o anumită zonă să-ți dorești un preot din zona respectivă. Acum avem și noi vreo 3-4 preoți basarabeni și am constatat că basarabenii se duc la acești preoți, uneori de la distanțe mari, deși au mai aproape alte parohii românești; dar se duc la preotul de la ei.

MM: Înaltpreasfinția Voastră, se pregătește și Germania la fel cum ne pregătim și noi pentru schimbul de generații. Deja cei care au venit în anii 1990 au copii mari, care cresc. Iar acești copii deja sunt vorbitori de limbă germană; cum schimbă acest lucru pastorația din Germania? Cum vedeți viitorul cu generațiile care vor veni. Copiii lor nu se vor mai întoarce în țară, ei nu se mai regăsesc în România din moment ce sunt născuți și crescute aici.

ÎPS Serafim: Eu îi îndemn pe toți să se întoarcă acasă, în România și unii mă ascultă. Pentru că în străinătate copiii și urmașii lor își vor pierde nu numai identitatea românească, ci credința. În România avem sute de mănăstiri, biserici la tot pasul, slujbe nenumărate care creează o atmosferă de credință mult mai puternică decât în tot Occidentul. Problema adolescenților este o mare provocare pentru Biserică și slujitorii ei. La fel cum se întâmplă și în România și, cred, peste tot în lume – și nu numai la ortodocși, ci și la catolici și la evanghelici – cei mai mulți tineri când ajung la pubertate și la maturitate, chiar dacă au fost duși de mici la biserică,

părăsesc Biserica. Eu personal cunosc mulți copii, aici la Nürnberg, care au fost nelipsiți de la biserică ani de-a rândul – pentru că au fost aduși de părinți și ne-am ocupat de ei, au fost catehizați etc – dar după un timp văd că unul după altul se lasă de biserică, nu mai vin la Sfânta Liturghie. Îi mai întreb pe părinți de ce nu mai vin copiii la biserică și mi se spune că nu mai vor și că nu îi pot aduce cu forța. Ceea ce este foarte adevărat. Omului, în general, și tânărului, în special, nu-i poți impune nimic. Dar eu spun mereu că cei care au fost aduși de mici la biserică și împărtășiți regulat cu Sfintele Taine, au fost crescuți și acasă într-o atmosferă de rugăciune, această atmosferă s-a impregnat în sufletul lor și, chiar dacă, la un moment dat, se pare că ea dispare, totuși nu dispare cu totul, ci merge într-un adânc al sufletului. Tot ce am primit de la Dumnezeu – prin rugăciune, prin catehizație, prin educația religioasă – totul se înscrie undeva în străfundul sufletului nostru. Și chiar dacă la vârsta tinereții vin ispitele lumii care te înnebunesc și nu mai vrei să mergi la biserică, simți chiar o repulsie față de Biserică, totuși după o vreme, poate după ani de zile, când omul ajunge la necazuri și greutăți, se gândește la ceea ce a trăit în copilăria și în tinerețea lui și mulți revin la credință și la practica religioasă. Îndepărtarea de Biserică poate veni și din faptul că tinerii nu înțeleg slujba pentru că nu sunt bine catehizați. Ne trebuie mult mai multă cateheză cu accentul pus pe înțelegerea slujbelor. Cred că peste câțiva ani va trebui să slujim aici în Germania numai în limba germană, pentru că observ cum copiii, deși acasă vorbesc cu părinții în română, între ei vorbesc în germană. Ei știu puțin românește,

dar nu la nivelul ca să înțeleagă slujba. Și de aceea facem slujba și în germană nu numai pentru nemții convertiți la Ortodoxie, ci și pentru copiii noștri, ca, treptat, să trecem la o slujire în limba germană și chiar dacă vom pierde ceva din sentimentul național, mai important e să nu ne pierdem credința. Sentimentul național, desigur, este important și trebuie să îl păstrăm și cultivăm cât putem, dar mai mult decât sentimentul etnic, trebuie să păstrăm și să promovăm credința, ortodoxia, pentru că ea ne mântuiește. Credința și practica credinței ne mântuiesc! Și dacă omul nu înțelege românește, pentru că nu a învățat de mic, trebuie să te adaptezi și să slujești în limba pe care el o înțelege. Lucrul acesta este foarte evident în America, unde românii – și nu numai ei, ci toate națiunile din diaspora americană care se află acolo de mult timp, românii fiind la a 5-a generație – nu vorbesc românește, așa încât majoritatea parohiilor noastre sunt de limbă engleză, se slujește exclusiv în engleză, deși credincioșii au conștiința că strămoșii lor vin din România. Uneori mai cântă și românește, se îmbracă în port popular chiar și la a cincea generație, deci mai păstrează ceva din izul nostru național, dar important e să nu-și piardă credința. E adevărat că în America, multe parohii întemeiate la începutul secolului al XX-lea care n-au știut să adopte treptat limba engleză în cultul Bisericii, au dispărut. Lucrul acesta s-a întâmplat și în Franța, de pildă, cu primele generații de ruși care nu au renunțat la slavona liturgică zeci de ani până când au dispărut bătrânii, iar tinerii nemaiînțelegînd slujba au părăsit biserica și parohia s-a desființat. Iar când acești tineri revin la biserică, se duc la o

parohie în care se slujește în limba franceză, engleză, respectiv aici, în limba germană. Deci va fi o trecere, fără îndoială, în următorii zeci de ani, spre limba germană, spre o mentalitate germană, dar totuși impregnată de ortodoxie, de simțământul ortodox. Acesta este cel mai important lucru: să ai simțirea ortodoxă în tine, să te formezi de mic ca și ortodox pentru că e o mare diferență, totuși, între simțirea ortodoxă și cea a altor confesiuni. Noi încercăm, dar numai Dumnezeu ne păstrează credința și în generațiile următoare, dacă ne rugăm mult și suntem mai atenți față de tinerii noștri. Eu sunt convins că dacă Biserica se apropie mai mult de sufletul copiilor și al tinerilor și le răspunde așteptărilor lor, Dumnezeu nu-i va lăsa să se piardă. Să nu ne mulțumim doar cu slujirea din obișnuință, mecanic, ci să trăim cu adevărat slujbele și să aprofundăm mereu sensul lor pentru ca ele să ne intre în suflet și să ne marcheze profund inima. În fond, creștinismul este o taină a inimii. Aseară am participat la o masă rotundă de încheiere a cursurilor despre duhovnicie și psihologie, făcute la Centrul „Dumitru Stăniloae” din Paris. Au participat profesorii care au ținut aceste cursuri, între care și profesorul Adrian Opre de la Cluj, Părintele Vasile Gavrilă de la București, Părintele Atanasie de la München, care este și psiholog și care a moderat cursurile. Am fost foarte uimit de problemele care s-au pus în legătură cu duhovnicia și psihologia; cum le unim, pentru că în lumea modernă preotul trebuie să cunoască și problemele psihice de care suferă tot mai multă lume astăzi și pe care nu le poate lăsa numai la latitudinea psihologilor. Pentru că și aceasta este o greșeală,

ca preotul să îi trimită pe oamenii bolnavi psihic la psiholog. Trebuie să aleagă el însuși psihologul, care să fie un om creștin. Deci, iată, sunt foarte multe provocări ale lumii de astăzi, pe care Biserica trebuie să le ia în seamă și să nu se acomodeze spiritului veacului, ci, dimpotrivă să încerce să înduhovnicească lumea și să o atragă spre centrul de foc al existenței umane, care este inima omului. Am spus și aseară că astăzi oamenii nu mai înțeleg noțiunea de „păcat”. Nici nu vor să mai audă de păcat. Sigur, credincioșii care sunt atașați de Biserică știu ce înseamnă păcatul. Dar noi trebuie să fim mult mai atenți cum explicăm păcatul, ce înseamnă păcatul, să nu juridizăm păcatul spunând că e o greșeală, o abatere după care vine pedeapsa lui Dumnezeu sau mânia lui Dumnezeu asupra ta. Nu, nici pe departe. Astăzi oamenii nu mai înțeleg ceea ce au înțeles cei din Vechiul Testament și din Evul Mediu, când umanitatea era la un alt nivel de înțelegere spirituală. Astăzi lumea nu mai acceptă să vorbești de mânia sau de pedeapsa lui Dumnezeu, căci se va îndepărta de Biserică. Sfântul Apostol Pavel spune că „păcatul este călcarea legii”, a legii pe care Dumnezeu a pus-o în sufletul omului. Este adevărat că omul modern nu mai vrea să știe de ordine, de lege, de impuneri din afară. Și totuși există o rânduială stabilită de Dumnezeu în firea Creației, în firea lucrurilor, inclusiv în firea omului – care este un cosmos în mic, un microcosmos, cum spun Părinții Bisericii. Viața omului, ca și toată creația, sunt guvernate de anumite legi care trebuie respectate pentru că altfel se creează haos. Toate câte sunt în Cosmos respectă legea lui Dumnezeu. Psalmistul David spune

în Psalmul 148: „lege le-a pus și nu o vor trece”. Astele, planetele și tot ce există în Cosmos respectă legea lui Dumnezeu înscrisă în firea lor și de aceea în Cosmos domnește armonia; cuvântul „cosmos” în limba greacă însemnând tocmai armonie. Dacă astrele n-ar respecta legea lui Dumnezeu înscrisă în natura lor, în Univers ar fi haos. Numai omul, înzestrat cu libertate, nu respectă rânduiala lui Dumnezeu și de aceea în sufletul său, în viața personală, în familie și în societate nu mai este armonie, ci dezarmonie și haos. Lumea aceasta e un fel de haos, pentru că oamenii nu mai respectă rânduilele înscrise în natură de către Dumnezeu. Și atunci ce înseamnă păcatul? Înseamnă să încalci legile lui Dumnezeu înscrise în natura înconjurătoare și în propria ta fire, precum și cele 10 porunci date de Dumnezeu, în urma păcatului, pentru ca oamenii, respectându-le, să trăiască o viață normală, armonioasă, așa cum a vrut-o Dumnezeu de la începutul creației. Poruncile lui Dumnezeu nu ni se impun din afară, căci Dumnezeu nu impune nimic, ci sunt lăsate la libertatea fiecăruia, dar sunt absolut fundamentale pentru păstrarea și promovarea vieții sănătoase a omului și a societății. Dacă nu le respecti, nu înseamnă că te pedepsește Dumnezeu – nu. Te pedepsește faptul însuși că nu ai respectat aceste rânduieli divine, veșnice înscrise în natura ta. Am spus-o și aseară și o spun mereu: Dumnezeu nu pedepsește pe nimeni; Dumnezeu nici nu poate pedepsi pe cineva, pentru că este iubire. Dacă Dumnezeu ar pedepsi pe cineva, n-ar mai fi iubire. Aș zice că este o blasfemie să spui că Dumnezeu te pedepsește. Nu! Te pedepsești tu însuși prin faptul că nu

respecti legile înscrise de Dumnezeu în firea ta și atunci acestea se întorc împotriva ta. De pildă, mănânci peste măsură, bei peste măsură, muncești peste măsură, fumezi, desfrânezi, trăiești împotriva naturii tale; ai ură, ții minte răul, te cerți, ești nemulțumit etc. – păi toate acestea te încarcă cu energii negative care treptat te îmbolnăvesc. Te ferești de a avea copii și iei medicamente anticoncepționale care sunt abortive. Acestea sunt avorturi hormonale, tot atât de grave ca și avortul chirurgical! Și câte alte excese! Și atunci natura se răzbună împotriva noastră. Un cuvânt din vechime spune așa: „Dumnezeu iartă întotdeauna. Omul iartă câteodată. Natura nu te iartă niciodată”. Poți să fii foarte credincios, dacă încalci legile naturii înscrise în firea ta, o să suporti consecințele. Și Părinții ne spun că se îmbolnăvesc organele prin care ai păcătuit. De pildă, bei peste măsură, ți se îmbolnăvește ficatul și te distrugi. Sau mănânci peste măsură. Sau dacă faci excese în viața conjugală, sau în muncă. Prin ceea ce ai păcătuit, prin aceea primești răsplata de la păcatul însuși. Deci să nu privim păcatul printr-o grilă juridică: Dumnezeu a spus să faci așa și așa, iar dacă n-ai făcut așa înseamnă că vine pedeapsa sau mânia lui Dumnezeu asupra ta. Lumea modernă nu mai acceptă acest limbaj. Dar dacă îi explici omului cum stau lucrurile în profunzimea lor, în realitatea lor adâncă, oamenii vor înțelege și se vor feri de păcate; vor duce o viață mai cumpătată și fără excese, pentru că excesele sunt ale dracilor (cum spun Părinții). Și când duci o viață moderată, simplă, după rânduiala Bisericii și te străduiești să respecti legile înscrise de Dumnezeu în firea ta, atunci aceste legi te răsplătesc

cu mulțumire sufletească și sănătate bună. Acum mă iertați că m-am lungit cu acest subiect.

MM: Dimpotrivă, e o plăcere și o bucurie, Înaltpreasfinția Voastră. Sunt lucruri atât de utile și de firești pe care mi-ar plăcea să le auzim mai des, pe care aș vrea să le spun și eu altora mai des. Revenind la activitatea pastorală a Mitropoliei, care este relația cu celelalte culte, cu celelalte Biserici, cum conviețuiți având în vedere că sunteți într-un stat destul de complex, din perspectiva aceasta confesională?

ÎPS Serafim: Noi avem o relație normală – să mă exprim așa – cu toate celelalte Biserici, în primul rând cu Bisericile mari – Catolică și Evanghelică – de la care primim biserici pentru a putea sluji. E adevărat că plătim și o chirie. Dar e normal, pentru că sunt cheltuieli de întreținere. Dacă noi slujim în bisericile lor cum să nu avem o relație umană în primul rând și creștinească, mai cu seamă că nu ni se impune absolut nimic; dimpotrivă, suntem primiți în cele mai multe locuri cu inima deschisă. Ei se bucură că oferă biserica lor pentru alți creștini ca să se roage. Ce frumos lucru e să știi că în biserica ta vin și alți creștini să se roage pentru că nu au biserica lor. Cred că e o mare binecuvântare pentru aceste biserici care ne primesc. Aici în Germania, există, cum știți, două confesiuni mari: catolicismul și protestantismul cu câte 40 de milioane de credincioși fiecare. Între cele două mari Biserici, există un dialog teologic, dar și de împreună lucrare la nivel practic, privind atitudinea Bisericii față de diferite probleme ale societății. La nivel central, dar și local, există

Asociații de împreună lucrare a creștinilor din care facem parte și noi ortodocșii de toate jurisdicțiile. Creștinii iau poziție față de anumite situații din societatea germană sau din lume: războaie, persecuția creștinilor în diferite țări ale lumii etc; o mulțime de probleme față de care Bisericele trebuie să se exprime. Și atunci suntem cooptați și noi, să condamnăm și noi pe cei care îi persecută pe creștini, de exemplu în Orientul apropiat sau în altă parte; să luăm atitudine față de lucruri care sunt împotriva moralei evanghelice. În privința asta noi ortodocșii suntem foarte apropiați de catolici. Și, foarte interesant, că poziția ortodoxă este luată, în general, în seamă pentru că se știe că ortodocșii țin foarte mult la morala și valorile evanghelice, mai mult decât ceilalți. De asemenea, eu am fost invitat în acești 27 de ani de când sunt aici, în nenumărate locuri să vorbesc despre subiecte ale spiritualității ortodoxe. De zeci de ori am fost în medii catolice sau protestante și am vorbit despre Liturgia ortodoxă, despre Maica Domnului, despre rolul icoanelor, despre rugăciunea inimii, despre isihasm și despre multe alte teme ortodoxe. Și, de fiecare dată, am avut și un dialog cu cei ce mă ascultau. Am constatat de fiecare dată cât sunt de interesați oamenii să audă ceva despre ce n-au mai auzit până atunci. Ortodoxia poate oferi foarte mult celor de aici, în primul rând orientarea mistică, accentul pus pe inimă și nu pe intelect sau pe înțelegerea pur rațională a slujbelor și a rugăciunii; e un adevărat interes pentru Ortodoxie și noi ne bucurăm să fim deschiși, să avem o relație bună și frumoasă cu ceilalți creștini.

MM: Înaltpreasfinția Voastră, înspre încheierea dialogului nostru (pentru că timpul tace și trece și am realizat acum de abia cât de mult timp a trecut și v-am ostenit; și vă rog să mă iertați) aș întreba un pic ce a însemnat pandemia aceasta de Covid 19 pentru pastorația din Mitropolia Germaniei, Europei Centrale și de Nord?

ÎPS Serafim: A fost o perioadă de mare încercare, pentru că în primele luni ale pandemiei nu am putut sluji decât cu bisericile închise, fără participarea credincioșilor. Acum am mărturisit și autoritățile că a fost o exagerare din partea lor și ceva ilegal. În această perioadă de restricție totală, mulți preoți au făcut duminica Sfânta Liturghie, fie în biserică sau în casele lor, acolo nu s-a putut sluji în biserică și au transmis slujba prin internet sau Facebook. Eu însumi, de la începutul pandemiei, timp de 4 luni, seară de seară, am transmis pe Facebook un Acatist cu citirea Evangheliei din ziua respectivă, apoi mai multe rugăciuni de dezlegare și de binecuvântarea caselor, urmate de un scurt cuvânt de învățătură; totul dura cam 50 de minute. Uneori aveam și 3000 de credincioși care urmăreau în fiecare seară Acatistul și aceasta timp de 4 luni, vă dați seama, a fost ceva extraordinar! După aceea am rărit transmisiile la o dată pe săptămână, miercuri seara. Acum s-au împuținat cei care mă urmăresc; numărul lor a scăzut pe la 1000; dar totuși, când socotesc faptul că pe lângă cei o mie care apar înregistrați, mai sunt și câte 2 sau 3 în familie, care se roagă împreună cu mine, înseamnă că numărul lor este destul de mare. Mulți oameni iubesc rugăciunea și așteaptă ca preotul să-i angajeze la

rugăciune. Eu mă bucur foarte mult de credința oamenilor, iar asta mă face să continui. Asta aș zice, e partea pozitivă a pandemiei că ne-a învățat să nu rupem legătura cu credincioșii noștri, ci să o menținem prin mijloacele moderne de comunicare, între care și Facebook și Zoom, care sunt instrumente de comunicare extraordinare. Până atunci nu ne-am gândit să transmitem slujbele astfel, pentru că le aveam pe cele de la Trinitas, sau din alte părți. Dar acum sunt multe parohii care fac aceasta. Duminica trecută am slujit la Constantz – un oraș plin de istorie bisericească – și părintele paroh Ionel Nemeș îmi spunea că transmite și el de 2 ori pe săptămână pentru parohienii lui un Acatist, urmărit regulat de foarte mulți credincioși. Lucrul acesta îl fac, cu siguranță, mai mulți preoți. Deci pandemia ne-a ajutat să găsim noi mijloace de misiune, să nu rupem contactul cu credincioșii. E adevărat că unii credincioși s-au speriat așa de tare încât n-au mai pus piciorul în biserică nici după ce s-au permis slujbele cu participare fizică. Abia acum mulți încearcă să revină la biserică, poate și pentru faptul că le-am spus mereu la citirea Acatistului și în predicile prin parohii să nu se sperie, ci să vină la biserică, să lase frica pentru că frica nu e de la Dumnezeu, ci de la cel rău. Nu ne îmbolnăvim în biserică, cât ne îmbolnăvim în afara bisericii, în lume. Nu este exclus însă să ne îmbolnăvim și în biserică prin contactul cu ceilalți, dar nu cunosc pe nimeni care să se fi îmbolnăvit atât de grav ca să moară. Dacă avem credință profundă și nu ne temem, ci ne ținem rânduiala credinței fără frică, atunci nu se întâmplă nimic grav. Dumnezeu ocrotește pe cei ai Săi! Desigur trebuie

să respectăm și măsurile luate de către autoritățile sanitare care-și au rostul lor, chiar dacă unii specialiști le contestă. Dar dacă ni se impun noi nu avem ce face. Durerea este că, până acum bisericile noastre nu pot să primească decât, poate, jumătate din credincioșii pe care îi aveau în mod normal, pentru că acum în multe părți se pretinde să se facă liste, să se înscrie credincioșii din timp. De aceea le-am spus unor Părinți mai severi cu normele impuse că ne distrugem parohiile cu înscrisul din timp. Mai bine să lase oamenii să vină cum veneau de obicei, să se înscrie la intrarea în biserică (pentru că acolo există liste în care-și scriu numele, adresa și numărul de telefon) și când nu mai este loc în biserică, ori stau afară, ori pleacă acasă. Dar dacă îi ceri omului să se înscrie din timp, el nu e obișnuit să dea telefon preotului dinainte că vrea să vină la biserică – „Mai aveți loc la biserică?” – auziți în ce situație am ajuns; să întrebi dacă mai este loc în biserică (râsete). Poate ar trebui să ne obișnuim și cu astfel de situații și, astfel, să devenim mai disciplinați, dar totuși mi se pare cu totul nefiresc să-ți anunți din timp participarea la slujbă. Așa că să venim în continuare la biserică la fel ca înainte și dacă vedem că nu mai încăpem, pentru că s-au ocupat locurile permise, ori ne retragem și stăm afară, ori plecăm acasă; dar am făcut măcar un efort că ne-am dus până la biserică. Situația este complexă. Unii și-au întărit credința; am cunoscut și oameni care, împotriva pandemiei s-au întărit în credință și nu au renunțat pentru nimic la Biserică. Alții s-au speriat și n-au mai venit deloc. Faptul că noi am încetat activitățile cu copiii e foarte dureros. Acum trebuie să le reluăm, încetul cu încetul.

Deci a fost o situație critică neașteptată, însă meritată, zic eu, fiindcă pentru păcatele noastre suferim. Păcatul înseamnă nerespectul rânduielilor lui Dumnezeu înscrise în firea noastră, în firea lucrurilor, în natură, în societate. Dacă oamenii ar fi mai credincioși și ar respecta rânduielile lui Dumnezeu, sunt sigur că nu s-ar fi ajuns aici. Numai Dumnezeu știe cât va dura situația aceasta de pandemie; sau va veni altceva, altă încercare pentru păcatele noastre.

MM: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit Serafim, vă mulțumesc din suflet. A fost o plăcere și o bucurie să dialogăm. Sper să mai am ocazia în viața asta să ne auzim.

ÎPS Serafim: Dumnezeu să ne binecuvânteze! Mulțumesc și eu din toată inima. Doamne-ajută!

Interviu cu Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Italiei*

MM: *Sărut dreapta, Preasfinția Voastră! Vă mulțumim că ați acceptat invitația de a dialoga, de această dată pe o temă extrem de actuală: și anume, diaspora contemporană, pastorația de aici și provocările ei.*

Preasfințite Părinte Siluan, sunteți un om al diasporei deja de mai multe decenii. Ați venit în Franța la începutul anilor '90, iar mai apoi ați fost episcop în Franța, în Spania și în Italia. Aș vrea să vă întreb care a fost prima impresie pe care v-a lăsat-o diaspora atunci când ați venit în străinătate?

PS Siluan: Am ajuns în Franța în anul 1994, ca student într-un program de doctorat la Institutul „Saint Serge” de la Paris, și primul contact cu realitatea din afara granițelor României, chiar în primii ani după 1990, a însemnat o descoperire a unei lumi pe care nu o cunoșteam. Auzisem câte ceva și mai avusesem ocazia până în 1994 să mai merg o dată în afara granițelor, însă nu avusesem contact neapărat cu comunitatea românească, decât cu o parohie din Germania în

* Interviuul este disponibil la: <https://doxologia.ro/video-interviu-cu-ps-siluan-pastoratia-provocările-ei-diaspora-romaneasca>, accesat 07. 07. 2022.

1992. În felul acesta am descoperit, să spunem așa, o comunitate românească împărțită în mai multe straturi de emigrație: cei care veniseră chiar imediat după al Doilea Război Mondial (mai erau încă și unii dintre cei mai bătrâni, care ajunseseră acolo la studii înainte de al Doilea Război Mondial); după aceea, cei care au ajuns în timpul anilor de până în '65, cei de după '65 (și mai ales a fost o emigrație destul de mare în jurul anilor '80) și deja era o prezență – mai ales de studenți – după 1990. Deci era o realitate complexă față de care, cei de acolo, cei mai în vârstă, se raportau într-un mod destul de reticent, privind cu suspiciune, neavând încredere (neîncrederea aceasta fiind cultivată și în zecile de ani precedenți). Era nevoie de o cunoaștere reciprocă, ce s-a concretizat de-a lungul tuturor acestor ani care au trecut de atunci și până acum; și, din fericire, lucrurile s-au ameliorat puțin câte puțin și realitatea aceasta a început să se emuleze, să se amestece, să învețe să se cunoască. Pentru că cei vechi, cei dinainte, erau în majoritatea cazurilor oameni de înaltă cultură, oameni care purtau în ei o zestre importantă de tradiție românească, dar și de pregătire intelectuală de excepție; iar cei care veneau, mai ales cei care veneau la studii, erau însetați de cunoaștere. În cazurile acestea legătura s-a făcut un pic mai ușor între cei mai în vârstă și cei mai tineri. Cei de vârstă mijlocie însă, au avut nevoie de mai mult timp.

A fost și pătura celor care au venit imediat după 2000 care au venit mai mult din motive economice și care nu aveau neapărat o pregătire intelectuală, dar care aveau o credință mai de inimă, mai puțin teoretică, intelectuală, ci mai de suflet.

Aceștia, într-un fel au intrat în Biserică peste ceilalți – și aici a fost nevoie și poate mai este și azi, însă mai puțin – de un timp de obișnuință și de îngăduință a unora cu ceilalți. Cei cu mai multă pregătire sunt foarte atenți la ceea ce se spune, la predică mai ales și la felul cum se citește, cum se cântă; ceilalți care vin acolo să se roage, mai cu inima, se bucură mai mult de atmosferă și nu așteaptă așa cuvinte deosebite, dar așteaptă, poate, o atenție, un zâmbet, o bunăvoință din partea celor care slujesc acolo. Deci preotul care slujește în Occident, mai ales în Franța, unde am stat din 1994 până în 2004, trebuie să fie intelectual cu intelectualii (și nu totdeauna e ușor să fii la nivelul lor, nici a celor mai în vârstă, nici a celor mai tineri, care sunt studenți eminenți – își fac studiile de doctorat sau postdoctorat pe la universitățile de acolo). În același timp, trebuie să se adapteze și la nevoia simplă (care nu caută la idei, ci caută la concret), a celor care nu au neapărat o pregătire intelectuală, însă au o credință călduroasă, o credință simplă, care participă la cântarea în biserică în mod spontan (lucru pe care intelectualii nu îl fac neapărat) și trăiesc mai mult cu inima, cu sentimentele, decât cu participarea intelectuală și cu căutarea de a înțelege fiecare cuvânt.

MM: Preasfinția Voastră, ați vorbit la un moment dat despre neîncrederea care exista în anii '90 și v-aș întreba, pornind de la acest lucru: existau clivaje între diferitele generații sau între diferitele categorii de membri în ceea ce era exilul românesc, așa cum l-ați cunoscut chiar atunci, proaspăt, imediat după anii 1989?

PS Siluan: Păturile emigrației dinainte de anul 1990 erau destul de clar structurate și nu se amestecau prea mult. Pe de altă parte, cei care veneau la biserică puneau accentul foarte mult pe legătura cu neamul, cu țara; și în același timp aveau o reticență profundă – să spunem așa – față de tot ce era trecutul României între 1948 și 1990 și cu teama că oricine vine de acolo, chiar dacă era născut în 1980 sau 1975, putea să reprezinte un pericol. Cu aceiași ochi i-au privit, cred, și pe cei care au venit de prin anii '80, care, la fel, au creat propriul lor strat de emigrație, unii dintre ei reușind, totuși, să câștige o încredere și un respect din partea celorlalți, pentru că și în anii '80 au venit oameni de mare nivel intelectual – și nu numai intelectual, ci și uman – și care au făcut cinste emigrației. Problema a fost că după 1990 s-au ivit și situații de nivel social și reacții ale celor care au venit din România, gesturi și chiar delictе pe care ei le-au făcut și care, într-un fel, au stricat imaginea României și imaginea pe care și-o făcuseră despre România cei care erau acolo și care au câștigat respectul francezilor – dacă e să vorbim numai de Emil Cioran sau Eugen Ionescu la Paris, sunt două nume pe care toată lumea le cunoștea; la fel ca pe Mircea Eliade, sau pe Brâncuși. Aceste nume erau (reprezentau) o emblemă a României, care acum se vedea într-un fel murdărită, sau în orice caz ciobită de atitudinea celorlalți. Dar, eu cred că Biserica, slujirea bisericească, cu atât mai mult după 1990, prin răbdare – mai ales răbdarea pe care aș numi-o aproape de plus infinit a Înaltpreasfințitului Iosif; și nu spun asta doar așa ca să umblu cu „periute”, pentru că nu obișnuim între noi – a dus la faptul

că oamenii aceștia s-au întâlnit, s-au cunoscut, au început să se îngăduie și după aceea să se aprecieze unii pe ceilalți. Și la ora actuală, la biserica emblemă de la Paris – „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavril și Rafail” – se întâlnesc toate păturile emigrației, într-o bună petrecere și nu cred că la ora actuală se mai poate vorbi de tensiuni sau de reacții negative. Doar că, să nu uităm că din 1990 până în 2021 au trecut 31 de ani; au fost nevoie de ani buni așadar – poate abia în ultimii 10 ani lucrurile s-au liniștit cu adevărat – de răbdare și de lucrare pastorală; și asta mai ales în orașele unde era o prezență românească de tradiție, cum este Parisul, unde deja, la jumătatea secolului XIX erau studenți români pe la toate școlile mari – știm foarte bine, revoluționarii de la 1848 de exemplu – și după aceea la fel, între cele două Războaie Mondiale, cine a frecventat și a obținut doctorate pe la Sorbona și pe la École Normale și așa mai departe, la toate universitățile de prestigiu de acolo.

MM: Așa este. Citisem la un moment dat sub ce auspicii, oarecum tumultuoase a început pastorația Înaltpreasfințitului Iosif la Paris și am fost foarte plăcut surprins să văd acum cum s-au așezat lucrurile și la înmormântarea Monicăi Lovinescu, și când a plecat Regele, sau când a murit Paul Goma. Acesta e un semn că într-adevăr a reușit să aducă alături oameni care, altminteri, s-ar fi bătut poate cap în cap. Apropo de aceasta, aș vrea să vă întreb, Preasfinția Voastră, ce oameni mari ați cunoscut la începuturile pariziene și cum i-ați înțeles?

PS Siluan: Din generația veche nu am reușit să cunosc pe cineva în mod deosebit, pentru că încă nu se stabilise un raport, încă era suspiciune chiar și în anii 2000 față de cei care eram acolo. Însă, încet, încet Înaltpreasfințitul a avut contacte, eu frecventând în același timp cursurile din programul de doctorat de la Institutul „Saint Serge” și fiind preot găzduit la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” care ține de Arhiepiscopia Rușilor din afara granițelor (dar nu cei de la New York, ci cei care l-au urmat pe Mitropolitul Evloghie, care, la îndemnul patriarhului de la Moscova, au luat un fel de independență față de Moscova și, în cele din urmă au găsit oblăduire canonică la Patriarhia de Constantinopol – la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Bussy-en-Othe, unde a petrecut o perioadă și a fost unsă Prințesa Ileana a României, de care maicile mai în vârstă își aduceau aminte; și îmi povestea o doamnă de acolo – Olga Mujaisky – cum, din când în când, Prințesa Ileana o suna și o întreba dacă poate veni la ea să facă un duș pentru că la mănăstire nu erau condiții prea bune; se deschisese de puțină vreme, prin 1948, iar în anii ’50 deja Prințesa Ileana venise acolo; așa că se ducea și făcea duș la această doamnă, care este soacra Părintelui John Meyendorff de vrednică pomenire (mama Maiei Meyendorff – preoteasa părintelui, pe care am cunoscut-o acolo). Ea a cunoscut-o după aceea pe Maica Alexandra, în Statele Unite și vorbea despre cât de delicată și de pedantă era, dar, în același timp, și despre efortul pe care îl făcea: deși nu a trăit ușor după ce a plecat din România, condițiile de acolo fiind destul de spartane. Maicile care erau acolo, cele 4 fondatoare,

făcuseră pușcărie prin Rusia și fuseseră expulzate; trăiseră greu, deci viața la mănăstire li se părea mult mai bună decât în închisoare. Stătuseră vreo 10 ani pe la Paris înainte să ajungă la Bussy și slujiseră pe cei care emigrau din Rusia, împreună cu Maica Maria Skobtsova (care a murit în lagărul de la Auschwitz luând locul cuiva care trebuia să moară acolo), împreună cu un părinte – Dimitrie Klepinin – pe a cărei fiică (Elena Arjalovsky) și cei 4 nepoți i-am cunoscut.

La Paris am întâlnit mai ales o parte dintre cei care au venit în jurul anilor '80 și care proveneau mai ales din lumea artistică: Petrică Ionescu, regizor de operă care ajunsese să facă vreo 2-3 stagii la Scala de la Milano, apoi pe soția lui, Mihaela, care fusese prim-solist la Opera din București și pe Cleopatra Medincescu, care fusese mezzosoprană pe la Metropolitan. Am cântat de Crăciun la strună cu ele – urmăreau pe partitură și cântau la prima vedere – și erau foarte supuse sub bagheta dirijorului care încerca să le orienteze în cântarea bisericească.

Apoi l-am cunoscut pe Șerban Mihăileanu, un mare cardiolog, membru al Academiei Americane de Cardiologie; pe Șerban Boureanu, care era directorul tehnic al Teatrului Châtelet. Petrică Ionescu, care a avut niște necazuri și un eveniment nefericit la Opera de la Bastille (în timpul repetițiilor a avut loc un accident provocat de nepunerea în siguranță a utilajelor și a scenelor) a devenit directorul tehnic al Disneyland-ului de la Paris. El pregătea spectacolele și organiza toate programele de acolo pe timpul sezonului, toate evenimentele. Asta o spun

mai ales pentru copii, pentru că toți își doresc într-o anumită măsură să ajungă la Disneyland.

MM: Așadar, Preasfințitul vă poate pune în temă în legătură cu Disneyland-ul. Nu ezitați să îl contactați! Dânsul are cunoștințe acolo.

PS Siluan: Da. (râsete) De asemenea, l-am cunoscut pe Radu Boruzescu, un mare iubitor al filmului și mare regizor care a lucrat cu Tarkovsky. La fel, el era un om foarte retras și liniștit. Am menționat așa din amintiri câteva persoane pe care le-am cunoscut. Ar mai fi Gheorghe Șubovici, un arhitect foarte priceput acolo – era de fapt un grup de arhitecți foarte cunoscuți care lucrează acolo la nivel foarte înalt și câștigă concursuri prestigioase. Gheorghe Șubovici de exemplu (sau Ghizi, cum îi spunem acolo) a jucat în „Domnul Goe” cu Radu Beligan (fiind chiar personajul principal) și tot el a proiectat biserica mare de la Bussy. Până în anii 2000 s-a slujit (și încă se mai slujește și acum) într-o bisericuță mică amenajată într-un fost grajd, care s-a curățat și s-a transformat într-o biserică foarte plăcută – un paraclis micuț, dar suficient pentru maicile de acolo și pentru frecvența destul de redusă a credincioșilor care mergeau acolo la mănăstire. Acum însă lucrurile s-au schimbat și între timp s-a ridicat această biserică. La Bussy am avut privilegiul să îl întâlnesc și pe Mitropolitul Kallistos Waree (de mai multe ori, pentru că frecventa mănăstirea); am cunoscut-o și pe fiica lui Vladimir Lossky (Katherine Lossky), care, din păcate, s-a dus la Domnul. Bineînțeles pe Părintele Bobrinsky, trecut și el la Domnul (Dumnezeu să-l odihnească!)

care avea o casă în apropiere și petrecea aici vara, iar apoi, la pensie, s-a și retras acolo. Reamintesc pe soția Părintelui John Meyendorff și pe fiul său (Al. Meyendorff, diacon) care au trecut pe acolo. Și de asemenea diferiți părinți și maici care veneau din Rusia și care cunoscuseră acolo mari părinți duhovnicești, ucenici de-ai Sfântului Alexei Meciov, care era preot în Moscova, într-un cartier de acolo. Ucenici de-ai lui veneau din când în când la mănăstire și se închinau acolo. Așa ca să menționez și câteva persoane care au trecut pe acolo: bineînțeles Maica Olga, stareța care fusese profesor de matematică, prima dată la un liceu de fete din Paris și când s-a schimbat metodologia de predare a matematicii a făcut un doctorat la Sorbona pe un filosof rus și a rămas acolo la catedra de limbi orientale, până la pensie. Dar ea devenise monahie cu câteva zeci de ani în urmă și trăia în secret viața monastică. Doar când mergea la biserică se îmbrăca în monahie – așa îi dăduse binecuvântare duhovnicul ei, Episcopul Metodie, care era episcop vicar al Mitropolitului Evloghie și apoi al Mitropolitului Vladimir. După pensionare a venit în mănăstire, iar nu mult după aceea a murit stareța – Maica Teodosia – a doua stareță a mănăstirii (prima fiind Maica Eudoxia care avea rudenii în familia țarului) și atunci ea a devenit stareță. L-a primit acolo pe episcopul vicar Roman (de vrednică pomenire) care era episcopul vicar al arhiepiscopului de la Paris; stătea la Nissa, unde era și catedrala episcopală – a stat acolo până la 90 de ani; fusese inginer agronom, căsătorit, dar i-a murit soția, i-a murit și fițița după care a devenit monah. S-a ocupat foarte mult de

copii și de tabere. În cele din urmă, la 90 de ani s-a retras, când nu mai putea să se descurce singur și a venit la Bussy unde am avut privilegiul să îl cunosc în ultimul an și ceva de viață. Un om cu totul deosebit care s-a dus la Domnul – cu pace s-a săvârșit, cum se spune pe la mine.

MM: *Preasfinția Voastră, i-ați cunoscut pe toți cei din pătura intelectualilor – și români și ruși din diasporă – și apoi ați avut parte de o experiență și mai complexă a diasporei: perioada aceea spaniolă și apoi perioada italiană. În cele din urmă ați ajuns în locul unde s-a înființat, de fapt, Mitropolia, pentru că, noi trebuie să spunem că Mitropolitul Visarion Puiu a înregistrat Mitropolia pe meleaguri italiene și abia apoi a ajuns la Paris. Vreau să vă întreb care erau diferențele – cel puțin la nivel formal – între diaspora aceasta franceză și diaspora spaniolă sau cea italiană.*

PS Siluan: Întâi de toate înspre Spania și înspre Italia emigrația a fost mult mai redusă decât în Franța; mai ales la Paris s-a concentrat o mare parte a emigrației și între cele două Războaie Mondiale și după aceea. Adică intelectualii, în general, s-au dus în direcția aceea. Au fost câțiva care au ajuns și prin Spania sau în Italia; în Italia s-au întors, de exemplu, familiile mixte româno-italiene care se stabiliseră în România odată cu venirea italienilor aici. Italienii au emigrat în România după Primul Război Mondial, până la al doilea și la instaurarea comunismului. Trebuie să știm asta; din diferite zone ale Italiei – din Puglia, din Friuli (din nord), din zona Bari precum și din altele – au emigrat în România pietrari,

lucrători în exploatarea minereurilor (etc.) pentru că au găsit o viață mai bună în România. S-au stabilit aici și s-au căsătorit. Aceste familii mixte, după instaurarea comunismului au revenit în Italia și așa, să spunem, s-a încheiat un pic de emigrație, dar pe altă filieră decât cea legată de intelectualii care au plecat din țară pentru că nu puteau să își exprime talentul și darul pe care îl aveau, să fie liberi a se manifesta așa cum erau. La fel, spre Spania au fost relativ puțini intelectuali care s-au dus acolo; mai degrabă au mers acolo cei din Mișcarea Legionară care, puțin câte puțin s-au stins, s-au îndepărtat de Biserică. Și acolo, ca și în Italia a început prezența românească în jurul anilor '80 – părintele Teofil Moldovan care a plecat chiar de la Cluj, unde fusese profesor la Seminar, a făcut un doctorat acolo, la Salamanca, și apoi a fost și profesor și a lucrat la Conferința Episcopală Spaniolă până la sfârșit. Deci, până în 1990 numai el singur a fost în Spania. În Italia până în 1990 au fost 4 parohii: în 1975 la Milano (părintele Traian Valdman), după aceea a urmat Torino (părintele Gheorghe Vasilescu), Firenze (părintele Petre Coman) – toți trei fiind plecați în străinătate pentru studii, au făcut doctorate. S-a adăugat, după aceea, în jurul anilor '80 (1982-1983), părintele Mihai Drigă, care făcuse doctorat la Bossey în Elveția și care a întemeiat parohia de la Bari. Și în felul acesta, în 1990, erau practic, 4 parohii în Italia, spre deosebire de Spania care avea doar una singură. După 1990 au început să apară și alte parohii; până în 1997 când, după o perioadă de vacanță a Scaunului Arhiepiscopal de la Paris, după retragerea Înaltpreasfințitului Adrian (de vrednică

pomenire) a fost o perioadă de pauză, după care a suplinat Înaltpreasfințitul Serafim, care devenise Mitropolit în Germania în 1994 și a avut sarcina din partea Sfântului Sinod să organizeze alegeri pentru Scaunul de la Paris. Aceasta s-a făcut la sfârșitul lui noiembrie, în 1997, când Înaltpreasfințitul Iosif a fost ales și a fost înscăunat în 15 martie 1998. Până atunci, în Italia, de exemplu, erau 8 parohii. În Spania în același an sau imediat după aceea a început parohia de la Barcelona. Apoi a urmat acolo Castillón de la Plana, Valencia și încet, încet au început să se adauge alte parohii. Eu am primit sarcina prin hotărârea Sfântului Sinod, la propunerea ierarhului, să mă ocup de pastorația din sudul Franței, în Spania și în Portugalia. În Portugalia începuse să slujească acolo la Lisabona un părinte care venea tot de la Cluj (părintele Pop al cărui prenume îmi scapă acum) și după aceea și acolo s-au adăugat câteva parohii: la Porto, apoi mai în nordul Portugaliei (unde acum sunt mai multe parohii). Și, practic, eu am fost hirotonit în 2001 ca episcop vicar al Mitropoliei care s-a înființat exact în ziua hirotoniei mele ca arhiereu; s-a ridicat Arhiepiscopia Europei Occidentale și Meridionale la rang de Mitropolie și Înaltpreasfințitul Iosif, arhiepiscopul de atunci, la rang de mitropolit. Delegatul patriarhului de vrednică pomenire Teoctist, a fost Înaltpreasfințitul Teofan, cu a cărui binecuvântare se găzduiește astăzi întâlnirea noastră. De acolo, la începutul anului 2002 am pornit să cutreier, de la Mănăstirea de la Malvialle, unde mă stabilisem în 2001, am pornit prin Spania, Portugalia și sudul Franței. Însă Înaltpreasfințitul Iosif mă solicita, desigur, ca în calitate de vicar să mă duc și în alte

zone unde dânsul nu reușea să ajungă sau, pur și simplu, unde considera că este necesar să slujesc. Prima mea slujire ca episcop vicar cu responsabilități pentru Spania și Portugalia a fost, de fapt, în Italia, la Genova. În 21 octombrie 2001 am fost hirotonit episcop, iar în 28 octombrie am slujit la hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, de la Genova. După aceea, în decembrie, am slujit la Bologna. În timpul postului Paștelui din 2002 am început să cutreier Spania; am ajuns pe la Alcalá de Henares, pe la Zaragoza; apoi mai în sud, la Castellón de la Plana, Valencia și m-am dus până la Roquetas de Mar (unde ajunsese și un părinte tot de pe la Cluj care a început o parohie) și până la Malaga (unde venise un părinte de prin Moldova). Apoi la Costa del Sol. La fel, în Portugalia am mers să răspund nevoilor pastorale ale românilor de acolo, al căror număr creștea tot mai mult. Asta am făcut până în 2004 când, în Spania și Portugalia erau deja 22 de parohii și erau făcute demersurile pentru recunoașterea Bisericii la nivel – să spunem – mai global, pentru că parohia de la Madrid era deja recunoscută. În felul acesta ministerul a recunoscut o realitate care deja se constituia cu o structură care nu este numai de nivel parohial, ci care ține de o mitropolie, care are un ierarh ce răspunde pentru pastorația de acolo – chiar în 2004, înainte de a pleca spre Italia, unde am fost desemnat la propunerea mitropolitului nostru, Iosif, prin hotărâre sinodală, cu schimbarea atribuțiilor dinspre Spania și Portugalia, spre Italia, la jumătatea anului 2004. Am ajuns în Italia și am reușit să mă instalez la sfârșitul anului 2004.

MM: *Și de atunci viața pastorală în Italia v-a solicitat și vă solicită în continuare în mod constant; și s-a schimbat cumva și situația. Care au fost și care sunt necesitățile, prioritățile și provocările pastorației în Italia? V-aș întreba și dacă a existat o metamorfoză a acestor necesități și priorități în plan pastoral.*

PS Siluan: Întâi de toate, cred că, așa cum se și cunoaște și se vede, comunitatea din Italia a fost cea care a crescut cel mai repede și în care numărul românilor emigranți a fost foarte mare încă de la început. Se vorbea de vreo 300.000 în 2004 și erau 34 sau 36 de parohii. Deci trecuseră de la 8 parohii în 1998 la 36 de parohii în 2004. Și acolo în multe cazuri a fost vorba de studenți care au venit la diverse institute din Italia, dar și preoți care și-au manifestat dorința și s-au adresat Arhiepiscopiei de atunci și ulterior Mitropoliei, din 2001, să slujească în Italia. Au început să se înființeze parohii acolo unde românii se acumulaseră deja în număr mai mare. În Italia, românii au venit de multe ori din aceeași localitate sau din aceeași zonă; au venit familii întregi, rudenii, consăteni sau conorășeni. Marea parte a emigranților din Italia a venit din motive economice, în general cu o formare intelectuală medie, în sensul că mulți au liceul, sunt mulți și cu facultate; sunt mulți și la studii – dar nu așa de mulți ca în Franța sau Marea Britanie (la universitățile dinspre nordul și centrul Europei Occidentale). Există și mult personal medical, mai ales mediu (înfiriere și asistente medicale) precum și această categorie a femeilor care lucrează în casele italienilor, numite badante – „badare” în italiană însemnând „a îngriji/ a asista”;

În general ele sunt solicitate pentru persoanele vârstnice, italienii neavând mentalitatea de a-i plasa în casele de bătrâni pe bunicii și părinții lor. În Franța fenomenul acesta este cvasi-normal, însă în Italia bătrânii în principiu se țin acasă și e foarte frecvent să se vadă locuind părinții cu bunicii și copiii, nepoții și strănepoții chiar, locuind în aceeași curte sau în aceeași vecinătate. De aceea ei solicită asistență din partea unei persoane care să fie, cum se spune aici, la fix – nu la fix în sensul ca să facă toate bine, ci să fie permanent la dispoziția respectivei persoane pe care o îngrijește sau a copiilor, ziua și noaptea. Practic badantele (îngrijitoare, le-am putea spune în traducere), joi după masă, au liber jumătate de zi, precum și ziua de duminică. Dar, mai ales, acum cu pandemia, multe familii s-au speriat de faptul că aceste persoane ar putea merge de exemplu la biserică și ar aduce de acolo virusul, așa că le-au cam îngrădit participarea la slujbe. De aceea preoții au trebuit să găsească alte soluții. La început, mai ales în Italia, principalul obiectiv al demersurilor noastre era să identificăm un loc de slujire. Și nu a fost simplu; nu este simplu nici astăzi – este chiar mai complicat acum, pentru că până nu dai un reper oamenilor, ei au doar un număr de telefon pe care preotul îl lasă pe bilețele, sau pe câte o iconiță (dacă este mai priceput), la magazinele românești (dacă există), la market-urile mai mari unde frecventează românii, la stația de autobuz unde vine și pleacă autobuzul spre România, acolo unde se trimit bani prin diferitele firme care fac transfer de bani. Așa începe o parohie: sămânța e un număr de telefon și numele unui părinte; apoi, puțin câte puțin, cu evoluția mijloacelor de

comunicare, se crează o pagină de internet sau de Facebook prin care se anunță anumite lucruri, se creează grupuri etc. Apoi se caută un loc unde să se slujească și se bate la ușa parohiilor catolice, sau noi ca Episcopie ne adresăm episcopilor catolici, solicitându-le disponibilitatea de a ne oferi o biserică sau un loc de slujire. Dacă nu există posibilitate din această parte (pentru că nu totdeauna există biserici disponibile, mai ales în orașele mai noi), atunci se bate la ușa primăriei; dacă nu se găsește nici la primărie, atunci se caută chirie – și sunt câteva zeci de parohii care plătesc chirie. Sunt însă, din 1990 până acum, câteva zeci de parohii care au cumpărat sau primit în concesiune teren și au construit o biserică de zid. Dar fenomenul acesta este relativ recent; prima parohie care și-a construit biserică de zid de la temelie este o parohie relativ mică, neînsemnată față de celelalte parohii – nu știu câtă lume din România a auzit vreodată vorbindu-se de orașul Chivasso, un oraș mic, din Piemonte, unde sunt mai puțin de 1000 de români, dar cu un părinte vrednic – Nicolae Vasilescu – care s-a zbatut și a cumpărat un teren agricol, primăria a acceptat să fie transformat în teren cu destinație urbanistică pentru loc de cult și parc (e un teren de vreo 5000 de metri pătrați la care s-au mai adăugat între timp vreo 3000 de metri pătrați alături), dar această parohie a beneficiat de nașia unei parohii vechi, care nu găsisese la vremea respectivă un loc de slujire și nu putuse să construiască biserica Cuvioasa Paraschiva de la Torino – unde este Părintele Gheorghe Vasilescu, frate mai mare al Părintelui Nicolae. Și astfel, parohia de acolo a sprijinit financiar parohia de la Chivasso ca să poată să se

ridice și a adăugat, substanțial, necesarul la ceea ce creștinii de acolo au putut să pună – și au jertfit și fizic și material și au dat de mâncare muncitorilor și au construit astfel o biserică închinată Sfântului Gheorghe de la Cernica. Aceasta a fost prima biserică ridicată din temelie, în Italia. În anii 2010 s-a pus piatra de temelie și puțin după aceea s-a realizat construcția. De atunci s-au mai construit și altele. În total, cu bisericile aflate în construcție sau în finisări, sunt la ora actuală mai bine de 10. Dar sunt alte câteva zeci de biserici sau spații de cult cumpărate, în care s-a amenajat biserică și s-au sfințit.

***MM:** Aș fi vrut să vă întreb, pentru că ați evitat acest aspect: prima parohie din Italia s-a înființat în 1975 la Milano; astăzi, la 15 ani de pastorație ai Preasfințitului Siluan în Italia; câte parohii și filii există în Italia?*

PS Siluan: La sfârșitul micului Anuar de anul trecut al parohiilor noastre, scrie 292 de parohii. Adică sunt 280 care funcționează, cu activitate normală și încă 12 în formare. Sunt 6 paraclise episcopale, 7 așezăminte monastice – toate de început, cu câțiva monahi sau monahii; 5 mănăstiri și 2 schituri, și 132 de filii – adică locuri unde se slujește sâmbătă seara sau duminică seara, joi după masă și de asemenea a doua zi de Praznicele Împărătești: a doua zi de Crăciun, a doua zi de Paști; preotul este prezent în zonă, oamenii de acolo știu că pot să se adreseze cuiva, dar nu beneficiază de Liturghie duminicală; în general ei vin la parohia-mamă duminica și în sărbători, însă știu că părintele din când în când merge acolo și slujește, în principiu săptămânal, deși sunt și locuri unde

reuşeşte doar la două săptămâni. De la Roma în jos, unde pastorația trebuie să se adapteze la faptul că oamenii sunt foarte împrăștiați, prima dificultate, dacă vorbim de dificultăți, este că nu știi unde sunt oamenii; nu ai străzile bine delimitate, nu ai un teritoriu delimitat în care să știi că în zona aceasta sunt creștinii tăi. La început era o Italie întreagă; Părintele Traian Valdman făcea sute și sute de kilometri ca să boteze un copil cine știe unde; auziseră că este preot la Milano și mergea și boteza copii la Torino, altul la Firenze, altul prin sud – pe unde erau. După aceea s-a împărțit la două, apoi la trei și la patru, iar acum sunt 290 de preoți și 9 diaconi slujitori în eparhia noastră; deci, totuși, când împarți la 290 e un pic mai ușor, s-a mai simplificat slujirea. Însă nu este simplu nici acum, pentru că în partea de sud și în zona Liguriei oamenii sunt foarte împrăștiați, sunt pe dealuri, pe cine știe unde stau, câte 3-4-10 sau 30 într-o localitate; și sunt multe filii – în sud, noi avem cele mai multe filii, de la Roma în jos, mai ales la sud de Napoli. Salerno deja are filii, Benevento, Avellino și până în Calabria, zona de Puglia, Sicilia. În Sicilia sunt 8 parohii și încă una începută, dar fiecare are câte două-trei filii. În Sardenia (Sardegna) la fel, a fost multă vreme o singură parohie la Cagliari, după aceea s-a făcut la Olbia și în cele din urmă, acum sunt 4 parohii și încă vreo 6 sau 8 filii. La fel insulele – pentru că Italia are și insule mici: Ischia, Capri, Pantelleria în partea cealaltă spre Bari și să nu uităm că este și San Marino unde avem un preot; până nu demult se slujea în condiții destul de grele; s-au tot schimbat locurile de slujire, dar de data aceasta s-a obținut o biserică cu comoditate pe 3 ani

și mulțumim lui Dumnezeu. Toate comodatele, din fericire, sunt gratuite, ceea ce e bine de subliniat, pentru că frații noștri din Germania sau din Marea Britanie plătesc sume grele pentru o chirie pe lună; noi nu plătim niciodată chirie când primim o biserică din partea Bisericii Catolice; de obicei e cu comodat gratuit și plătim doar consumul de curent și de căldură. Avem o altă parohie în Insula Malta, unde, la ora actuală, de 2-3 ani este un preot venit din zona Devei; înainte a fost un preot din zona Tulcei. Adevărați eroi, misionari și ei și soțiile lor, mijlocitori între comunitatea românească și autorități, în realitate. În Malta nu avem nici măcar un consulat onorific și atunci preotul încearcă să fie de toate și e chemat, e obligat să fie de toate. S-au stabilit acolo relații bune și cu autoritatea catolică care ne-a pus la dispoziție o biserică și s-a construit un iconostas, de către preotul precedent, Părintele Ioan; actualmente Părintele Popescu care slujește, iar împreună cu soția dânsului care lucrează în Malta, au continuat ceea ce s-a făcut înainte. Ei au cântat colinde Președintelui Maltei în decembrie anul trecut – deși în condiții grele (a se vedea pentru detalii paginile 56-80) – și caută să țină flacăra credinței pentru câteva sute de români care sunt acolo.

MM: Chiar urma să vă întreb, apropo de faptul că ați vorbit despre comodat, care sunt relațiile cu frații catolici; cum v-au privit? Au fost reticenți la început? S-au îmbunătățit aceste relații? S-au înrăutățit?

PS Siluan: Atitudinea, de la bun început, aici în Italia, a fost de deschidere. Dar trebuie subliniat, că acesta este meritul înaintașilor noștri, slujitori aici. Și Părintele Traian Valdman, și Părintele Gheorghe Vasilescu și Părintele Petre Coman și Părintele Mihai Drigă – au fost deschizători de drumuri și oameni care, acolo în zona lor, au devenit oameni de dialog. Au participat și participă până astăzi – în afară de părintele Petre Coman (de vrednică pomenire) care s-a dus la Domnul cu mai bine de 10 ani în urmă. Părintele Valdman a fost și profesor la Institutul Ecumenic de la Veneția, unde a avut studenți, mulți dintre cei care acum sunt fie vicari administrativi ai curiilor catolice, fie episcopi. Și, cunoscând deja realitatea românească – lucru care nu a fost așa în 1975 când au venit ceilalți – lucrurile merg bine, deschis, ușor. Conferința Episcopală Italiană cunoaște realitățile din teren; noi ne-am organizat mergând pe provinciile și pe regiunile specifice teritoriului italian și atunci și realitățile catolice merg pe același calapod. Ei au Conferințe Episcopale regionale, iar noi avem Protopopiate pe regiuni. Inițial am avut câte un singur Protopopiat pe regiunile mari, dar acum, de exemplu, în Triveneto avem 4, în Lombardia și Piemonte câte 3; Emilia Romagna și Toscana au câte 2, Lazio are, de asemenea, 3 și așa mai departe.

MM: *La nivel educațional ați avut atât de mulți oameni pe care Episcopia i-a școlit în această perioadă, sau care au devenit preoți și s-au format în decursul acestor ani, iar acum, de o vreme, există chiar o extensie a Facultății de Teologie din București la Roma. Ce înseamnă educația teologică? Cum*

*a fost travaliul acesta de aducere la Roma a acestei extensii?
Ce înseamnă formarea pentru preoții de aici?*

PS Siluan: Numărul mare al românilor de aici face că s-au ivit vocații preoțești și la tineri, dar și la mai puțin tineri. Iar aceasta este meritul pastorației atât al preoților, cât și al preoteselor noastre, pentru că și ele sunt implicate cot la cot cu preoții în majoritatea cazurilor și de multe ori dedică timpul lor aproape în totalitate vieții parohiale, catehezei, proiectelor sociale, asistenței – și spirituale și sociale, umane – a celor care sunt aici. De aici s-au născut vocații; vocațiile acestea trebuiau să se îndrepte spre una dintre facultățile din România, să se facă multe călătorii, să se asigure o prezență măcar sporadică la cursuri și cu atât mai mult la examene, ceea ce a îngreunat foarte mult demersul celor care au urmat această cale. De aceea, la nivel mitropolitan, s-a ridicat problema aceasta, ca să existe un centru de formare a clericilor și a celor care urmează să slujească, aici în zonă. Demersul s-a îndreptat spre Patriarhie, spre Sfântul Sinod, iar acesta a decis ca centrul acesta să fie la Roma, pentru că sunt multe universități de conotație teologică (și la Paris sunt multe universități, dar pe partea teologică au doar L’Institute Catholique și parcă și protestanții au ceva). Însă tradițional vorbind, în Biserica Catolică, Roma este centrul de formare al clericilor, mai ales al celor de rang superior, și bibliotecile au toate foarte multă literatură de tradiție orientală (Sfinții Părinți ai Bisericii) și multă literatură așa cum Sfinția Voastră cunoașteți din proprie experiență din studiile și cercetările pe care le faceți la Roma. Și atunci s-a făcut acest demers și am găsit înțelegere la Institutul

Pontifical Oriental „Pio”, să fie găzduite cursurile care, la început au fost făcute modular – la început unul apoi doi sau chiar trei profesori care veneau săptămânal cu prezență pentru studenții care proveneau din Italia și câțiva din Spania. Sunt ani în care au venit și din Austria sau din Germania. Din momentul în care au intervenit problemele cu pandemia, au început cursurile online. Acum suntem în al patrulea an, în vara aceasta termină, practic, prima generație de studenți ai extensiei Facultății de Teologie din București la Roma. E importantă formarea lor, desigur, teologic, pentru că se găsesc într-un univers care poartă amprenta tradiției creștine mai mult decât orice altă țară din lume. Și atunci, dialogul acesta teologic se poartă aproape la toate nivelurile, inclusiv la nivelul mirenilor. De aceea căutăm pe de o parte prin Centrul de Studii „Sfântul Dionisie Exiguul” și, desigur, frecventând și participând la nivel de credincioși, de preotese, de preoți la formarea continuă și la Institutul „Dumitru Stăniloae” de la Paris, care, la fel, propune diferite module, inclusiv anul acesta, pentru formarea preoteselor. Dar în același timp este nevoie, totuși, de o pregătire care să fie conformă cu pregătirea tuturor celorlalți candidați la preoție din țară, mai ales că unii studenți sau clerici de aici se întorc în țară, și trebuie să aibă același nivel de pregătire. Și, în același timp, este necesar ca ei să nu fie nevoiți să se deplaseze de fiecare dată sau să lipsească și de acasă și de la serviciu; să poată deci să urmărească aceste cursuri în mod constant. Aceasta face că numărul cateheților crește; posibilitatea de a face cateheză nu cade doar pe spinarea preoteselor sau a celor care deja sunt

absolvenți de teologie (avem câteva zeci de absolvenți de teologie în România care deja sunt prezenți în parohiile noastre și se pregătesc pentru a sluji fiecare la rostul și la rangul lui Biserica).

Aceste persoane sunt integrate în realitatea din Italia și ele nu au nevoie de o perioadă de adaptare, de o înțelegere a mentalității de aici, care, deși nu e mult diferită de România, totuși este o mentalitate specifică cu amprentă creștină și în același timp cu mentalitățile regionale foarte puternice. Regionalismul aici, în sensul de regiune – cum ar fi la noi provincie, ca Transilvania, sau Moldova, sau Oltenia – este puternic; sunt regiuni care au autonomie (mai ales în partea de nord); și fiecare regiune are o identitate puternică, are produsele specifice, tradițiile specifice, sărbătorile specifice – și când te duci preot acolo nu e suficient să cunoști italiana, trebuie să încerci să înțelegi dialectul în care se vorbește, mentalitatea lor, gesturile și atitudinile sau modurile de a solicita ceva care sunt specifice lor și nu corespund cu felul în care se face în română sau în România. Și poți să faci o greșală printr-un gest sau un mod de adresare care înseamnă cu totul altceva decât suntem noi obișnuiți și riscăm uneori să fim înțeleși greșit.

MM: Preasfinția Voastră, aș mai avea atât de multe lucruri să vă întreb, dar timpul nu ne iartă. A fost așa o plăcere să vă ascult astăzi! Vă mulțumesc că ați acceptat invitația și sper că pe viitor vom mai avea astfel de dialoguri. Preasfințitul Părinte Siluan este Episcopul celei mai dinamice

Pastorația și provocările ei în Diaspora Românească (I)

eparhii din diaspora, precum ați văzut. Mulțumim și să ne revedem sănătoși.

PS Siluan: Dumnezeu să ne ajute, să ne binecuvinteze!

Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei*

MM: *Sărut dreapta, Preasfinția Voastră! Preasfințite Părinte Episcop Siluan, sunteți un om care n-are nevoie de prezentări și desfășurați o misiune într-un loc aparte. Vă mulțumesc foarte mult că ați acceptat să dialogăm despre ce înseamnă pastorația ortodoxă românească pe meleagurile maghiare. Înainte de a vorbi însă despre ceea ce înseamnă activitatea pe care Preasfințitul Părinte Siluan o desfășoară în Ungaria, v-aș ruga să le spuneți celor care ne urmăresc câteva lucruri despre activitatea Episcopului Siluan înainte de momentul acesta al episcopatului, pentru ca ei să se familiarizeze cu biografia Preasfinției Voastre.*

PSS: Mai întâi vă salut, pe sfinția voastră și pe toți ascultătorii canalului doxologia.ro, sau pe cei care ne urmăresc în diferite alte împrejurări, prin intermediul unor mijloace de comunicare în masă.

* Interviu este disponibil la: <https://doxologia.ro/interviu-cu-ps-parinte-siluan-despre-pastorata-provocatile-ei-diaspora-romana-din-ungaria>, accesat 07. 07. 2022.

Voiam să vă spun despre mine, înainte de a fi episcop, că nu eram în Ungaria, după cum este și firesc, dar pe de altă parte, că aici este o comunitate importantă, într-o țară importantă, vecină României și care, bineînțeles, are o vechime istorică destul de considerabilă, de sute de ani, pe care am reușit să o descopăr în primul rând atunci când aici, prin mila și îngăduința și binecuvântarea lui Dumnezeu și prin împrejurările lucrurilor de la momentul respectiv, a ajuns să fie ales, hirotonit și instalat un episcop în fruntea acestei episcopii și mai precis în anul 1999. Este vorba despre predecesorul meu, Preasfințitul Părinte Sofronie Drincec, care după 8 ani de vrednică arhipăstorie aici, în Ungaria, cu ajutorul lui Dumnezeu, vacantându-se Episcopia Oradiei, a fost ales episcop acolo.

Dar, înainte de a vorbi despre activitatea mea ca episcop, bineînțeles că aș putea să vă spun 2-3 cuvinte despre mine. Provin dintr-un sat de pe valea Mureșului, din această regiune atât de pitorească a județului Arad, aflată nu departe de orașul Arad, la circa 45 de kilometri, iar de graniță, de orașul „Gyula” sau „Jula”, cum obișnuiesc să îi spună românii de aici și care este și centrul acestei comunități românești din Ungaria și a Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, la circa 2 ore. Așadar, sunt relativ aproape de acasă, fără ca înainte să fi știut prea multe despre această comunitate, până când am ajuns să o cunosc, în momentul când Preasfințitul Episcop Sofronie Drincec deja fusese ales ca și episcop al acestei comunități și urma să aibă loc hirotonia și întronizarea sa, în Catedrala Episcopală Ortodoxă românească de aici, din Gyula.

Dar înainte de aceasta, așa cum v-am spus, sunt născut într-un sat românesc de pe Valea Mureșului, am făcut primele studii în satul meu natal, Chelmac și în comuna Conop, de care aparține acest sat și apoi în orașul Arad, la nivel liceal, unde am urmat Liceul Industrial nr. 2, specialitatea electrotehnică și după aceea mi-am îndreptat pașii spre Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu, una dintre facultățile noastre reprezentative, la un moment important și de schimbare din viața întregii societăți românești, și anume în anul 1990, deci practic după schimbările foarte importante și masive ce au avut loc atunci, la nivel național. Am terminat această facultate la Sibiu, după care, pentru un an de zile, am fost plecat în Franța, unde am ajuns ca absolvent de teologie, prin binecuvântarea și cu sprijinul Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, care fusese înainte Episcop vicar în Arhiepiscopia Sibiului și ulterior a ajuns Mitropolit în Germania și pentru alte zone din Occident, în care trăiesc români. Așadar, pentru un an de zile am trăit în această comunitate din Franța, de fapt în mijlocul francezilor, aș putea să spun, fiind și prima mea ieșire din țară, din România. Până atunci nu cunoscusem ceea ce înseamnă diaspora și străinătatea. Iar în 1994, spre final, pentru un an de zile am trăit în Franța, în cadrul unei comunități din acea țară, când am putut să învăț mai bine și să cunosc limba franceză. După aceea m-am întors în România și împreună cu predecesorul meu, cu Preasfințitul Părinte Sofronie Drincec, pe care l-am cunoscut încă din timpul facultății, prin rânduiala lui Dumnezeu ne-am călugărit la o mănăstire istorică din Arad, ce funcționează neînterupt, încă

din anul 1177 și anume la Mănăstirea Hodoș-Bodrog, naș de călugărie fiindu-ne Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Serafim, care a avut un rol important în viața mea, dar și în lucrarea misionar-pastorală a românilor ortodocși din Germania și din Europa Centrală și Meridională. La scurt timp după aceea, tot împreună cu Preasfințitul Părinte Sofronie, am mers la o mănăstire de maici, de la marginea Aradului, „Sfântul Simion Stâlpnicul”, situată într-un cartier ce se numește Arad-Gai și acolo, vreme de un an de zile, ne-am început slujirea preotească. Preasfințitul Sofronie ca ieromonah, iar eu ca ierodiacon, timp de 4 luni și după aceea ca ieromonah, până când, cu ajutorul lui Dumnezeu, am plecat în Grecia, la studii post-universitare, la un master pe care l-am făcut acolo și unde am stat vreme mai îndelungată – 5 sau 6 ani, între timp având loc și acel moment important pentru românii ortodocși din Ungaria, și anume anul 1999, când Preasfințitul Părinte Sofronie Drincec a fost ales, hirotonit și întronizat ca Episcop al lor. Am luat parte personal la acel eveniment, ce a avut loc în acest oraș, Gyula, în care mă aflu acum și de unde vorbesc cu dumneavoastră. Preasfințitul Părinte Sofronie este din Arad și înainte de a ajunge Episcop al românilor ortodocși din Ungaria, a lucrat în Arad și apoi a fost și un colaborator apropiat al Vrednicului de Pomenire Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române. Așadar, viața și misiunea mea, înainte de a ajunge slujitor, sub omoforul și purtarea de grijă a Preasfințitului Părinte Sofronie, a fost mai mult o viață de studii, o viață de cunoaștere, o viață de cunoaștere a Ortodoxiei

în diferite țări, nu doar în România, ci și în Franța, în Grecia și iată, după aceea aici, în Ungaria.

MM: *Aș vrea să vă întreb, Preasfinția Voastră, cum v-au schimbat experiențele acestea ale Occidentului? Ați plecat în Franța la studii și apoi în Grecia – cum s-au repercutat asupra formării viitorului Părinte Siluan și apoi a viitorului Preasfințit Părinte Siluan aceste experiențe? V-au făcut ele să fiți mai îndrăgostit de o formă sau alta a diasporei, v-au familiarizat cu anumite provocări pe care le veți întâlni ulterior?*

PSS: Cred că au fost experiențe benefice din multe puncte de vedere și în primul rând în ceea ce înseamnă însușirea unei limbi străine – franceza, respectiv greaca și după aceea, descoperirea unor locuri și a unor oaze de spiritualitate ortodoxe, chiar dacă nu erau românești, dar care au însemnat la fel de mult pentru a descoperi, a cunoaște și a aprecia mai mult valoarea Ortodoxiei în mijlocul unor țări majoritar neortodoxe. Pentru că Franța, așa după cum știți și dumneavoastră, avusese în istorie, bineînțeles, un trecut glorios romano-catolic, dar era afectată din ce în ce mai mult și de alte populații, emigranți de diferite naționalități și alte lucruri și locuri frumoase.

Dar iată că eu, trăind în mijlocul acestei comunități pentru câteva luni de zile, unde petreceam și cea mai mare parte a vieții și activității mele, a fost ca un fel de experiență comună cu ceilalți, iar din când în când, la 2-3 săptămâni, cu sprijinul celor de acolo, din această comunitate de la Aubazine, situată

pe undeva prin centrul-sudul Franței, mă duceam cu mașina, de sâmbătă seara și până duminică, la o mănăstire ortodoxă minunată pe care am descoperit-o acolo, un metoc al Mănăstirii „Simonos Petras”, la Mănăstirea „Schimbarea la Față a Domnului” de lângă Terrasson, dintr-un sătuleț de pe niște dealuri din acele zone, în care duhovnicul acestei mănăstiri era părintele Elie Ragot, care a fost și un ucenic apropiat al părintelui Placide Deseille, despre care probabil că știți, pentru că la ea, dacă nu mă înșel, a fost întocmită și o carte a părintelui Placide Deseille, *Nostalgia Ortodoxiei*¹ și care, să spunem, cârmuia duhovnicește această mănăstire de la Terrasson, formată din mai multe măicuțe franțuzoaice și care s-au convertit la Ortodoxie, la fel ca și Părintele Elie, care a venit și în România, dar mai ales a cunoscut spiritualitatea Muntelui Athos, ce și-a pus amprenta asupra părintelui duhovnic al acestei mănăstiri, iar maicile respective au învățat viața ortodoxă în cadrul unei mănăstiri renumite din Grecia, Mănăstirea „Bunavestire a Maicii Domnului” de la Ormilia. Așa încât această perioadă de început a mea, în afara granițelor, a fost dificilă, pentru că eu nu mă gândeam sau nu intenționeam să merg în străinătate, să devin emigrant în căutarea unui trai mai bun, așa cum s-a întâmplat de multe ori cu foarte mulți dintre tinerii și dintre românii noștri, ci am plecat acolo pentru că doream să fim mai aproape de Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, pe care l-am simțit ca pe un

¹ Este vorba despre: Placide Deseille, *Nostalgia Ortodoxiei*, trad. Dora Mezdrea, col. „Dogmatica. Sfinți Părinți”, Editura Anastasia, București, 1995.

părinte duhovnicesc, apropiat sufletului meu și al multor altor studenți de la Facultatea de Teologie din Sibiu, din vremea aceea și până când Înaltpreasfinția Sa se gândea că va reuși să realizeze o mănăstire ortodoxă la Regensburg, în Germania, cum ar fi fost intenția sa de bază, bineînțeles că pe unde a mai putut, ne-a trimis și Înaltpreasfinția Sa, în diferite locuri, pentru a reuși să învățăm limba străină a țării respective, pentru a cunoaște un alt mod de viețuire ortodoxă și pentru a ne pregăti și a ne forma, din punct de vedere spiritual, până când ar fi reușit să facă o mănăstire acolo în Germania, în care să-și adune măcar câțiva dintre ucenicii Înaltpreasfinției Sale, care au fost destul de mulți, însă nu s-a mai întâmplat așa, și acolo, în Franța, pe lângă conviețuirea împreună cu ceilalți creștini catolici, în această comunitate harismatică, unde erau veniți pentru un an, așa numit „an sabatic”, creștini din multe părți ale lumii, (mi-aduc aminte că erau și familii, sau tineri credincioși, din Franța, din Brazilia și din alte țări ale Europei Occidentale), cu această ocazie am avut prilejul de a participa, din când în când și de a cunoaște și această formă de viețuire ortodoxă athonită, a unor convertiți la Ortodoxie, a unor oameni însetați de Ortodoxie, care au văzut Ortodoxia ca pe o șansă de cunoaștere a lui Dumnezeu și de afirmare a propriei personalități și a locului lor, în istoria lumii și în istoria Bisericii, așa încât această perioadă pe care am avut-o în Franța, când am cunoscut comunitatea monahală ortodoxă de la Terrasson, a fost pentru mine o mare binecuvântare, ca să nu spun că și ieșirea din afara cuibului, sau a mediului protector familial, al satului natal, al rudeniilor, al cunoscuților, al

prietenilor, al Facultății de Teologie, a însemnat pentru mine probabil și o provocare, pe de altă parte, și un mijloc de a mă cunoaște mai bine și de a spori, încetul cu încetul, în ceea ce înseamnă călirea sau perfecționarea, în măsura în care s-a putut, din punct de vedere spiritual, din punct de vedere ortodox, din punct de vedere uman și așa mai departe.

Și ca să nu mai spunem că după aceea, tot prin purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Părinte Serafim și cu sprijinul unor personalități din Grecia, trebuia să mergem și ni s-a oferit ocazia ca împreună cu Preasfințitul Părinte Sofronie (între timp ne călugărisem, după terminarea studiilor din Franța, ne-am călugărit la Mănăstirea de la marginea Aradului – „Hodoș-Bodrog”), deci împreună ieromonahul Sofronie și ierodiaconul, ulterior ieromonahul Siluan, am plecat în Grecia și am avut posibilitatea să cunoaștem și ceea ce înseamnă una dintre Bisericile Ortodoxe tradiționale foarte importante și cunoscute, din multe puncte de vedere și foarte apreciate de către toate celelalte țări și Biserici Ortodoxe, prin aceste studii de învățare a limbii grecești moderne și ulterior a studiilor post-universitare: un master pe care l-am efectuat acolo, în Atena, împreună cu Preasfințitul Părinte Sofronie, care după un an de zile s-a reîntors la Arad și ulterior la București și apoi a devenit Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

Eram deja de 2-3 ani în Grecia și am participat la acest eveniment al hirotoniei și întronizării Preasfinției Sale, dar am rămas în continuare în Grecia, pentru a continua studiile și experiența mea elinească sau grecească ortodoxă acolo, în

Atena și cu ocazia aceasta am putut să vedem și noi ce înseamnă viața unei parohii ortodoxe din Atena, cu un părinte de referință, care a fost important și pentru românii noștri, în special de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova, și anume părintele Constantin Karaisaridis, care era nu doar paroh al Bisericii „Sfânta Mare Muceniță Marina” din Atena și avea împreună cu dânsul slujitori și alți preoți, dar era și profesor de liturgică la Facultatea de Teologie din Craiova și ulterior și la Facultatea de Teologie din Tesalonic și era în același timp și un duhovnic căutat și vestit. În timpul acestei experiențe ateniene, împreună cu alți părinți, între care și părintele Simion Stana, care este acum stareț al Mănăstirii de la Partoș și a fost mai multă vreme și exarh al Mănăstirilor din Arhiepiscopia Timișoarei, am putut să cunoaștem și ceea ce înseamnă, așa cum am spus, această viațuire ortodoxă în cadrul unor parohii din Atena. Împreună cu părintele Constantin Karaisaridis, Părintele Simon, cu Preasfințitul Nicodim de la Severin și Strehaia, cu care am studiat și am fost mai întâi bursieri a unei fundații ortodoxe „Betleem” din Atena și apoi bursieri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, am avut posibilitatea să cunoaștem și o mănăstire foarte frumoasă bizantină, unde am participat în câteva rânduri la sărbătorile de hram, Mănăstirea „Sfinții Patruzeci de Mucenici din Sparta”, de undeva din sudul Greciei, al cărui stareț îl avea ca și duhovnic pe Părintele Constantin Karaisaridis, dar în principal și bineînțeles că și alți credincioși și preoți din Atena se socoteau fii duhovnicește ai părintelui Constantin Karaisaridis, care la rândul său îl cunoscuse și se spovedise la un părinte vestit, în

ceea ce înseamnă ortodoxia greacă și duhovnicia grecilor – Părintele Iacov Tsalikis, așa încât am putea să spunem că era pe o linie duhovnicească, în acest sens, dar atunci mai mult am putut să îl cunoaștem, pe părintele Karaisaridis, ceea ce înseamnă limba greacă, viața unei parohii ortodoxe românești din Atena, spiritualitatea greacă, Biserica Greacă, așa cum era și se exprima ea în vremea respectivă și care bineînțeles, era de referință.

A fost o experiență foarte interesantă, dincolo de studiile de teologie, sau de învățare a limbii franceze, a limbii grecești, pentru că am putut să cunosc îndeaproape și personal ce înseamnă o comunitate ortodoxă convertită la Ortodoxie, în Franța, dar care avea rădăcini directe și această amprentă a monahismului athonit, mă refer la cea din Franța și bineînțeles, pe de altă parte, viața unei parohii ortodoxe ateniene, cu un părinte care avea mai multe valențe și mai multe calități, așa încât pot să spun că a fost o experiență foarte interesantă, din punctul meu de vedere, până când Bunul Dumnezeu a rânduit să fiu mai aproape de Preasfințitul Părinte Sofronie și să vin aici, în Ungaria, unde vreme de 5 ani de zile am fost stareț al unui schit, sau al unei mănăstiri ortodoxe românești, pe care Preasfinția Sa a încercat să o înființeze aici, în nord-estul Ungariei, la Săcal (Körösszakál): Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”, care funcționa, la rândul ei, în cadrul unei parohii românești și unde eram împreună 3-4 viețuitori doar. Preasfințitul Părinte Sofronie a cunoscut această comunitate ortodoxă românească din Ungaria, căreia i-a devenit și arhipăstor și care este o comunitate foarte mică, chiar dacă

este istorică, chiar dacă este veche, este totuși o comunitate foarte mică; sunt 5 feluri de ortodocși aici în Ungaria: românii ortodocși, grecii ortodocși, maghiarii ortodocși, care țin de Patriarhia Moscovei, bulgarii ortodocși și bineînțeles, sârbii ortodocși – Episcopia Ortodoxă Sârbă din Ungaria. În cadrul acestei comunități mici, în care românii erau totuși cei mai numeroși într-o țară majoritar catolică și reformată, iată că Preasfințitul Părinte Sofronie, care avea grijă de toate comunitățile și parohiile românești din această țară – și bineînțeles la Budapesta, unde s-a înființat ulterior, pe lângă paraclisul și parohia românească de acolo și un așezământ monahal românesc, care are deja aproape spre 15 ani de funcționare. În cadrul acestei comunități, Părintele Sofronie a dorit să înființeze o mică mănăstire ortodoxă românească la Săcal, care am putea să spunem că a fost și prima parte a experienței mele aici, în Ungaria, o nouă experiență din străinătate, o nouă provocare, cu multe solicitări pentru mine, ca și persoană, ca și om, ca și viețuitor în mănăstire, ca și părinte și care bineînțeles că, deși a fost dificilă din multe puncte de vedere, consider că mi-a adus totuși multe părți bune și din nou un spor duhovnicesc, spre ceea ce a însemnat pregătirea pentru a putea ajunge, într-o bună zi, episcop al acestei episcopii.

În acea perioadă, când Preasfințitul Părintele Sofronie era Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, am fost atât stareț al Mănăstirii „Adormirii Maicii Domnului” de la Săcal, cât și consilier cultural al acestei episcopii și redactor al buletinului eparhial, al ziarului Episcopiei, pe care l-a

înființat Preasfințitul Părinte Sofronie și care se chema *Buletinul Episcopiei*.

Deci așa am ajuns să mă apropiu mai mult de ceea ce înseamnă comunitatea ortodoxă românească din Ungaria – la început ca și colaborator al Preasfinției Sale, împreună cu alți români, împreună cu alți monahi și cu câteva maici pe care le-a adus aici, la Episcopie, la sediul din Gyula, al acestei Episcopii și împreună cu preoții de la fața locului, cu preoții parohi. Avem două categorii de preoți în cadrul acestei Episcopii, și anume: preoții băștinași, preoții din cadrul comunității, care s-au născut aici, care au crescut aici, care la un moment dat au dorit să devină preoți și să se formeze din punct de vedere teologic și care au urmat studii la facultăți de teologie, fie de la București, fie de la Sibiu și care constituie o jumătate, să spunem, dintre clericii slujitori ai acestei Episcopii: clericii din cadrul comunității. Și bineînțeles că după anul 1990 au venit și alți preoți din România, cu statut de preot misionar. Din anul 1999 s-a înființat și această Episcopie, cu un episcop în frunte. După 1920 românii din Ungaria au rămas doar cu câteva parohii, sub purtarea de grijă a episcopilor din România, de la Arad, de la Oradea, câteodată și de la Timișoara. Mitropolitul de vrednică pomenire, Nicolae Corneanu al Banatului, a venit și a făcut instalarea celui de-al doilea preot vicar eparhial, preot de mir. Încă nu era un episcop la fața locului, atunci. Între timp, după 1920, în mai multe rânduri 1927, 1929, 1932, 1934, 1936, ș.a.m.d., s-au ținut mai multe conferințe preoțești și protopopești cu preoții care existau aici, la fața locului, deci din cadrul comunității

istorice și care au dorit să se organizeze într-o Episcopie. În anul 1946, în 27 martie 1946, a avut loc un Congres Național Bisericesc al românilor ortodocși din Ungaria, care chiar aici, în Catedrala istorică „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gyula, a hotărât înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, care trebuia să-i cuprindă pe toți românii ortodocși ce trăiesc în această țară, iar decizia și hotărârea acestui Congres Național au fost luate în vedere și recunoscute de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin hotărârile sale din anii 1950 și 1952, dar un episcop eparhial la fața locului nu a putut să fie adus, să fie ales de către Adunarea Eparhială a acestei Episcopii, care la vremea respectivă (în 1997), era sub purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului.

Deci românii ortodocși din Ungaria au putut să își aleagă un ierarh propriu doar în anul 1999, când Părintele Sofronie Drincec a devenit episcopul lor, iar eu, între anii 2002 și 2007, am fost stareț al acestei mănăstiri din Săcal.

MM: După atâtea experiențe în diaspora, pe care le-ați fructificat la maximum, pentru că Părintele Placide Deseille și Părintele Karaisaridis sunt doi oameni care m-au marcat efectiv atunci când i-am cunoscut și au o anvergură aparte, ce a însemnat venirea în Ungaria, la nivel de provocări? Vorbeați limba maghiară înainte; se vorbea în localitatea de unde veniți, cât de greu a fost să învățați limba, cât de greu a fost să vă integrați în viața de aici?

PSS: A fost și greu și ușor. A fost totuși destul de greu, pentru că deși am avut parte întotdeauna de sprijinul nemijlocit și cu adevărat frățesc și părintesc al Preasfințitului Părinte Sofronie, sub purtarea de grijă a căruia am intrat și care avea experiență mai bogată decât mine, având și pregătire medicală și pregătire teologică, dar parcursul spiritual al fiecăruia nu este ușor; la rândul său, Preasfințitul Sofronie a fost pentru câteva luni de zile viețuitor la Essex, în Anglia, în Mănăstirea Sfântului Sofronie Saharov și dintotdeauna a avut o arie largă de cunoaștere, atât în domeniul teologiei, cât și în domeniul medicinei și al vieții spirituale. Și așa putea să spun că Preasfinția Sa a fost împreună cu Înaltpreasfințitul Serafim (și poate că din anumite puncte de vedere chiar și mai mult), cel care m-a format, pentru că am fost împreună cu Preasfinția Sa, am stat sub purtarea Sa de grijă ani de zile, am lucrat direct împreună cu Preasfinția Sa. El a fost și primul, cel mai de nădejde sprijin pentru mine, în toți acești ani, ca să pot rămâne aici, în cadrul acestei comunități, să pot să mă formez, atât cât m-am priceput și am fost în stare, la măsurile mele, în acea mică obște monahală românească, din părțile Bihorului unguresc, din nord-estul Ungariei și în cadrul parohiilor de acolo, a parohiei Săcal, în primul rând, dar mai ales împreună cu această obște; a fost un sprijin foarte important pentru mine și m-am străduit și eu, cu puterile mele, cât s-a putut, să îi ofer un sprijin în ceea ce privește misiunea și viața bisericească a acestei Episcopii, atât la Săcal, cât și la Centrul Eparhial din Gyula, prin funcția de Consilier Cultural și prin periodicul

eparhial, intitulat *Buletinul Episcopiei*, pe care l-am făcut. Provocările au fost multiple.

Comunitățile românești de aici, din Ungaria, sunt în general comunități rurale. Aici la Gyula, care este un orașel turistic cu circa 35.000 de locuitori, o stațiune balneoclimaterică în care se găsesc cele mai importante instituții ale comunității românești din Ungaria, bineînțeles că este reprezentativă și Episcopia noastră, care are Catedrala și încă o biserică, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva”. Celelalte biserici mai cunoscute ale noastre sunt la Micherechi (Méhkerék în limba maghiară, n.r.) și la Chitighaz (Kétegyháza în limba maghiară, n.r.), iar la Micherechi este o comunitate renumită și pentru faptul că din rândul ei s-au ridicat mulți intelectuali și conducători de instituții românești ale acestei comunități, care funcționează până în ziua de astăzi. Chitighazul este o comună și mai mare, care este situată cam la aceeași distanță, în zona diametral opusă față de Gyula și în care a existat, de asemenea, o puternică și o importantă comunitate românească. Dar majoritatea celorlalte comunități și în special cele mai îndepărtate de centru, de Gyula, fie că sunt mai în nord, în Bihorul unguresc, unde avem mai multe biserici, cu propriile lor locașuri de cult, de 200-300 de ani, fie că sunt mai spre Arad, în partea de sud-est a Ungariei, toate acestea au credincioși în marea lor majoritate asimilați. La Micherechi se mai vorbește încă foarte bine românește, la Chitighaz cât de cât, dar în celelalte localități din nordul Ungariei bătrânii încă vorbeau românește și au mai rămas câțiva dintre ei (niște oameni foarte simpatici), dar copiii și nepoții lor vorbesc din

ce în ce mai puțin românește, sau mai știu doar câteva cuvinte românești. Majoritatea dintre tineri au plecat la studii, s-au stabilit după terminarea liceului în diferite alte localități, au întemeiat familii mixte și atunci nu mai vorbesc românește, dar acei credincioși care ne-au întâmpinat, atât în vremea cât exista Mănăstirea „Adormirii Macii Domnului” din Săcal, cât și mai târziu, după ce am ajuns Episcop aici, în Ungaria, au fost niște bunicuți foarte simpatici și niște oameni apropiați de sufletele noastre. Bineînțeles că pe lângă ei ne-am străduit și am încercat să avem relații bune și de deschidere, de echilibru, de dialog, de comunicare, cu toate celelalte instituții românești din Ungaria. Putem să zicem că Biserica a avut unul dintre rolurile cele mai importante de pacificare și de strângere a acestei comunități în jurul identității naționale și spirituale, ortodoxe și românești și în jurul sfântului altar, dar chiar dacă erau atât de simpatici bătrâneii noștri de acolo, de la Săcal, totuși mi-a fost foarte greu până am început să învăț cât de cât limba maghiară. Și cu toate că bunăvoința lor era extraordinară și veneau sâmbătă seara să ne ajute la biserică, să facă curățenie, sau dacă aveam nevoie de ceva, un ajutor în grădina pe care ne străduisem să o facem și noi acolo și deși ei erau atât de drăguți și atât de apropiați de noi și se bucurau că au preoți și mănăstire în mijlocul lor tot timpul, pentru că după 1920 și până în anii 1990, când s-a înființat Episcopia și a venit un episcop din România, care a adus preoți misionari, călugări, ieromonahi și câteva maici, iar cu ajutorul lui Dumnezeu s-a înființat chiar și o mică mănăstire la Budapesta, dar până atunci numărul preoților ortodocși de aici, din Ungaria, era

foarte redus. Dacă la începutul secolului al XX-lea erau în jur de 80.000-90.000 de români (care se declarau români), în anii mai apropiați de noi rămăseseră în jur de 20.000 de oameni care s-au declarat români și la ultimul recensământ, din 2011, doar 5.000 s-au declarat români ortodocși, iar preoții, după anul 1920, rămăseseră doar 4 la număr. Așa încât bătrâneii noștri și toți ceilalți preoți cred că s-au bucurat de fiecare dată când au reușit să mai primească un preot nou în cadrul comunității, care să locuiască acolo, cu ei, permanent și nu doar din când în când, nu doar duminică sau la sărbători. Și tocmai de aceea ne-au întâmpinat și ne-au primit cu atâta dragoste, încât ne simțeam în mijlocul lor ca și în mijlocul unei comunități de acasă, din părțile Aradului, sau din părțile Bihorului. De fapt, multe dintre bisericile și comunitățile parohiale, dar mai ales dintre locașurile de cult ale acestor comunități și ale acestor parohii seamănă, și din punct de vedere arhitectural, cu bisericile românești din Oradea, din Arad, din Timișoara, din Caransebeș și bineînțeles că au și multe în comun, inclusiv în ceea ce privește limbajul sau traiul lor și mai ales la cei mai în vârstă, atât cât se mai putea păstra, dar cei mai tineri și chiar și o parte dintre cei mai bătrâni, nu mai cunoșteau atât de bine limba română și atunci ne-a fost destul de greu până ne-am adaptat în mijlocul lor, dar prezența Bisericii, a Episcopiei, a unui episcop, a preoților, a fost foarte benefică și binevenită în cadrul acestei comunități ortodoxe românești din Ungaria.

MM: Preasfinția Voastră, v-aș întreba cum slujiți astăzi, având în vedere toate cele povestite, dacă slujiți mai mult în

românește, mai mult în limba maghiară, doar într-un fel anume și câți români sunt astăzi în Episcopia Ortodoxă Română a Ungariei?

PSS: Doar în limba română se fac toate slujbele. Bineînțeles că la parohiile din Bihorul Unguresc sau din alte părți, unde oamenii chiar nu mai știu prea bine românește – la slujbe de înmormântare sau în alte împrejurări, se mai pune și câte o ectenie în limba maghiară, sau se spune și un cuvânt de iertăciune, sau un cuvânt de învățătură și în limba maghiară. Dar altfel, toate slujbele noastre se fac în limba română, pentru toate bisericile, la catedrală, în celelalte parohii și la Budapesta, unde avem o parohie și o mănăstire, sau Așezământul Monahal Românesc „Sfântul Ioan Botezătorul” din Budapesta. Peste tot se slujește în limba română.

Noi, din punct de vedere numeric, la ultimul recensământ din anul 2011 (pentru că între timp nu s-au mai reușit să se facă alte recensăminte. Ați văzut că a venit și perioada pandemiei, care a schimbat foarte mult din viața obișnuită a oamenilor) eram 5.504 de români ortodocși, declarați oficial la nivelul întregii comunități. A fost un recensământ mai complicat, mai alambicat, cu multe, multe întrebări, care încercau să determine nu doar cine este român, cine este maghiar, sau de altă naționalitate, ci și cine știe limba română, cine se simte cumva cultural, sau din alt punct de vedere, legat de România, sau de cultura românească.

Cei care s-au declarat ortodocși români au fost așadar în jurul valorii de 5.000, noi eram cei mai numeroși, pentru că în

comparație cu cele 5 jurisdicții ortodoxe din Ungaria, următoarea care a avut și în timpul Imperiului Austro-Ungar o altă poziție, o altă recunoaștere și fiind, bineînțeles, recunoscută de către împăratul de la Viena și anume Eparhia Ortodoxă Sârbă, la același recensământ din 2011 avea în jur de 3000 de credincioși declarați. Practic, românii eram și suntem socotiți mai numeroși chiar și decât sârbii ortodocși.

Apoi mai sunt și grecii, care erau în jur de 1.000 și ceva, ortodocșii maghiari și mai puțini, pentru că acolo am putea să spunem că este vorba despre convertiri la Biserica Ortodoxă, deoarece în esență maghiarii sunt fie catolici, fie reformați, fie de niciun fel, pentru că există și cetățeni fără apartenență religioasă; și mai avem comunitatea bulgară care este și mai mică decât celelalte. Vă dați seama că nu suntem foarte mulți ortodocși în Ungaria, iar sârbii au avut întotdeauna nu doar o poziție în Imperiul Austro-Ungar, ci și proprietăți mai multe și parohii mai numeroase și anumite clădiri, inclusiv în Budapesta, dincolo de ceea ce se vorbea la noi, de „Fundatia Gojdu” și ce ne-a rămas nouă de la această fundație, și anume o parte a unui imobil, un imobil în care funcționează de mai bine de 100 de ani capela și Parohia Românească din Budapesta, iar ulterior și un Așezământ Monahal Românesc, dar ei au avut anumite fundații ale lor (Tekelianum și Anghelineum) și clădiri masive, în care funcționează până în ziua de astăzi Episcopia Sârbă și ce mai reușesc ei să aibă pe acolo, prin Budapesta, la Seghedin, sau la Szentendre, un orașel situat în apropiere de Budapesta, unde funcționează propriu-zis reședința Episcopiei Ortodoxe Sârbe din Ungaria și unde de multe ori

este prezent și locuiește acolo Preasfințitul Părinte Lukijan Pantelici, care este în același timp și Episcop al sârbilor ortodocși din Timișoara și din România, în special din partea de vest a țării, coborând spre Dunăre. Deși ei au avut mai multe clădiri, dar sunt mai puțini numeroși decât noi, astăzi, iar noi avem și aceste parohii și biserici ortodoxe românești vechi, de secole, însă partea cea mai mare a comunității ortodoxe românești din Ungaria se află în apropierea graniței cu România.

Influența sau razele binefăcătoare ale identității și ale credinței ortodoxe românești s-au păstrat destul de bine și destul de puternic în istorie, până în ziua de astăzi, în special în aceste parohii situate în apropiere de graniță, care chiar dacă au rămas în Ungaria, după anul 1920, dar totuși au fost atât de aproape de România și de Biserica Ortodoxă, de Țara Românească, de România în sine și au putut să păstreze legături, fie prin rudeniile acestor credincioși, fie chiar legături directe, când au mai putut să treacă granița. În timpul regimului comunism mai rar, iar după aceea mai des, când au reușit să stabilească și anumite relații de înfrățire între localități, sau să meargă în vizită și pelerinaje, la biserici și mănăstiri din România.

Așadar, partea cea mai accentuat românească și parohiile noastre cele mai multe se află de-a lungul graniței, dar în partea de est a Ungariei, lângă granița cu România. Mai avem apoi câteva puncte importante de reper, atât la Budapesta, cât și la Seghedin sau Szeged, care este un oraș universitar foarte

cunoscut, dar și un centru medical căutat, deoarece foarte mulți români, când au avut probleme de sănătate, s-au dus la Seghedin, ca să se trateze acolo, la clinicile universitare de acolo și unde, cu ajutorul lui Dumnezeu, avem și un Consulat General al României; și la Gyula avem un Consulat General al României – instituție diplomatică la un nivel mai restrâns; la Budapesta avem Ambasadă. La Seghedin avem o comunitate, o parohie românească, iar preotul de acolo, care este și Protopop de Seghedin, este în același timp și paroh la Cenadul Unguresc, care este o localitate foarte apropiată de granița cu Nădlac; practic de la Cenadul Unguresc, urmează imediat granița și după aceea este România. Deci majoritatea parohiilor noastre se află foarte aproape de granița cu Țara Mamă.

MM: *Preasfinția Voastră, mi-ați stârnit o ciudată curiozitate. V-am auzit vorbind despre Bihorul Unguresc. Există și în Ungaria o repartitie cumva pe zone a românilor: Bihorul, Banatul Unguresc, ca și la sârbi?*

PSS: Exact, după cum foarte bine ați intuit și Sfinția Voastră; așa cum avem Banatul Sârbesc și Banatul nostru, Românesc, adică o parte din zona Banatului care a rămas în părțile Serbiei, dar care niciodată nu a aparținut de România Mare, tot așa există și județul Bihor în România, iar dincolo de graniță, pe o suprafață întinsă, unul dintre județele Ungariei se numește chiar așa: „Hajdu-Bihor”, adică Bihorul din Hajdu, sau în traducerea noastră „Bihorul Unguresc”. O parte dintre parohiile noastre se găsesc în acest județ. De fapt Episcopia noastră și parohiile ce o compun, funcționează în 3 județe,

întinse de-a lungul graniței: județul Bichiș (Békés), în care se află și Episcopia și unde avem și o localitate care se cheamă Békés sau Bichiș, apoi Bichișciaba (Békéscsaba) și celelalte parohii, inclusiv Micherechiul și Chitighazul; avem apoi un județ spre nord, care este județul Hajdu-Bihar, sau Biharul Unguresc și în care sunt parohiile de acolo: Săcal, Apateu și celelalte din Bihar. Și avem spre sud, spre Arad, județul Csongrád (Ciongrad), în care se află parohia de la Bătania, care este și ea cunoscută și renumită pentru că acolo, în ultimii 10-20 ani, foarte mulți români și-au cumpărat case. A fost mult mai avantajos să-și cumpere o casă acolo, chiar dacă poate unii dintre ei lucrau în Arad, sau veneau la aceste case doar pe timpul verii, în vacanțe, sau concedii. Da, era avantajos și puteau să își cumpere o casă acolo, unde avem și noi o parohie românească și există și școală generală românească și grădiniță românească, ce s-au înnoit și modernizat. A fost o localitate mai privilegiată, din mai multe puncte de vedere, pentru că de acolo provine și unul dintre membrii și conducătorii comunității, Domnul Traian Cresta, care a fost multă vreme Președinte al Autoguvernerii pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU) și cred că acum este la cel de-al doilea mandat de „Purtător de cuvânt al minorității românești în Parlamentul de la Budapesta”; și mai avem în această zonă a județului Ciongrad și alte parohii, între care și cea de la Seghedin; și bineînțeles că avem și în capitală parohia și mănăstirea ortodoxă românească de la Budapesta.

Așadar, avem cele 3 județe, între care se numără și Biharul Unguresc, ce v-a stârnit curiozitatea; ele sunt partea principală

a Episcopiei noastre, cu toate parohiile ei, foarte aproape de granița cu România; și bineînțeles că mai este și Budapesta, care e capitală și în care avem și noi un centru reprezentativ și frumos, românesc și doi preoți: Părintele David Pop, care a fost înainte viețuitor și secretar la Mănăstirea Nicula, unde l-a cunoscut pe vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu Anania, împreună cu care a lucrat o vreme și după aceea a venit la Gyula, ca și Secretar Eparhial.

Ulterior, după plecarea la Oradea a Preasfințitului Părinte Sofronie, am reușit ca împreună cu Părintele David și cu alte câteva maici, să formăm, de 13-14 ani, acest „Așezământ Monahal Românesc” de la Budapesta, iar pe lângă el avem și un preot de mir, unul dintre membrii și preoții comunității istorice, care a făcut studii în România, la Sibiu și s-a întors și a devenit de aproape treizeci de ani preotul acestei parohii românești de la Budapesta: Părintele Marius Maghiaru, care este și Protopopul Ortodox Român de Budapesta.

MM: *Câte parohii și câte protopopiate cuprinde astăzi Episcopia Ortodoxă Română a Ungariei?*

PSS: La fel ca și pe vremea Preasfințitului Părinte Sofronie, din punctul acesta de vedere, ne-am menținut: nu am sporit, nici nu am scăzut. Ne menținem la fel. Avem 21 de parohii, cuprinse în 4 Protopopiate și 2 centre monahale importante: la Gyula; unde pe lângă episcop, mai avem și viețuitori: monahi, un arhimandrit și un protosinghel, care au și funcții în cadrul Episcopiei și o mică obște de maici. La Budapesta, de asemenea, avem acest Așezământ Monahal Românesc, cu

hramul „Sfântul Ioan Botezătorul”. Mai avem și un paraclis episcopal, metoc al Episcopiei, la biserica din Bichiș. Dar practic, din punct de vedere administrativ și organizatoric, aceasta este structura Episcopiei: 4 protopopiate, 21 de parohii și 16 filii. Parohiile mai importante sunt cele menționate deja și în majoritatea dintre ele avem propriile noastre biserici, sau capele, proprietate a Episcopiei noastre, care este cult recunoscut în Ungaria, la fel ca și toate celelalte culte și cele cinci jurisdicții ortodoxe, dar și ca și așa-numitele „Biserici mari”: Biserica Catolică, Biserica Reformată, cultul iudaic, etc. Toate sunt cuprinse în recunoașterea aceasta oficială de către statul maghiar.

MM: *Mi-ați anticipat cumva întrebarea, pentru că urma să vă adresez această curiozitate: cum vă înțelegeți cu statul, care sunt relațiile și în ce măsură statul vă ajută sau vă încurcă în activitatea pastorală?*

PSS: Am putea să zicem că este o relație bună sau foarte bună, de respect reciproc, cu statul maghiar, care este un lucru foarte important, pentru că sunt cunoscute în general, nu doar vecinătatea între Ungaria și România, ci și relațiile care există, sau așteptările din partea unei comunități, sau a alteia. Am putea să zicem că totuși, în comparație cu comunitatea maghiară din România, noi suntem mult mai mici. Comunitatea românească din Ungaria a fost întotdeauna mult mai puțin numeroasă, dar avem relații bune, atât la nivel local, cu primăria și cu celelalte instituții de aici, din Gyula sau din localitățile și comunele în care funcționează parohii românești, cât și la nivel județean și

bineînțeleas, la nivel național; avem relații de respect reciproc. Nu ne întâlnim foarte des cu cei care sunt la Budapesta, dar totuși, din punctul acesta de vedere, eu cred că știu despre existența noastră și se bucură, chiar dacă probabil că există și această tendință din partea Ungariei de a avea întâietate deplină pe tot ceea ce înseamnă Ungaria. Este și firesc să fie așa, iar minorităților din Ungaria le oferă și sprijin material, prin aceste Autogovernări pe Țară a minorităților respective.

Sunt 13 naționalități recunoscute de către statul ungar și chiar de curând, am avut bucuria ca să îi primim la Catedrala Episcopală din Gyula, pentru câteva minute, pe Președinții celorlalte Autogovernări de diferite naționalități din Ungaria, care răspunzând invitației adresate de Domnul Gheorghe Cosma, Președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, au venit, împreună cu câțiva reprezentanți din Parlamentul de la Budapesta, să viziteze și să cunoască comunitatea românească din Gyula, vreme de 3 zile și am avut ocazia să-i primim și noi, aici, la Catedrală.

Este totuși un sprijin important pe care și România, prin Secretariatul de Stat pentru Culte și Patriarhia Română, ni-l oferă nouă, clericilor de aici din Ungaria, prin acest sprijin la salarizare, care este extrem de important, deosebit de important, pentru această comunitate și pentru noi, clericii români din Ungaria, ca să putem exista și să ne desfășurăm activitatea, pentru că doar din sprijinul a ceea ce ar putea să ofere parohiile noastre cred că ar fi mult mai greu și nu știu în ce măsură s-ar mai putea menține Episcopia noastră, chiar și în acest format

mai restrâns, pe care îl avem astăzi; deci este foarte important și sprijinul venit din România și bineînțeles că și Ungaria sprijină toate cultele, inclusiv Episcopia noastră, prin mai multe feluri și modalități de sprijin financiar: prin ceea ce se numește „sprijinul pentru funcționarea Episcopiei” și care este constituit pe baza declarației făcute de fiecare dintre credincioși unui cult către stat, legată de donarea a 1% din impozitul pe venit, către cultul respectiv. Există, de asemenea, un sprijin pentru catehizare și un sprijin pentru localitățile sub 5000 de locuitori; majoritatea parohiilor noastre fiind în astfel de localități, de acest sprijin financiar se bucură cu toții. A existat și există, din fericire și un sprijin pentru funcționarea muzeelor, deoarece aici, la Episcopie, în cadrul Centrului Eparhial, avem și o clădire veche, aflată în curs de restaurare, în care funcționează un paraclis pe timp de iarnă și o arhivă a Episcopiei, în care sunt adunate acte, documente și obiecte bisericești de la toate parahiile. Am reușit, din 2014, să înființăm și o expoziție muzeală permanentă, într-o altă clădire din orașul Gyula, în care am expus o parte dintre aceste obiecte de valoare. Avem, de pildă, un exemplar din Cazania lui Varlam, care a fost achiziționat de parohia noastră din Săcal și multe alte evanghelii, sau cărți de cult tipărite de episcopi din România, cum a fost Sfântul Antim Ivireanul și alții; deci au existat aceste cărți la diferite parohii și credincioșii noștri le cumpărau din România, pentru uzul lor liturgic.

Aici, în această clădire, o să funcționeze și mai departe un paraclis episcopal și o arhivă, cu birou de lucru, atunci când imobilul va fi finalizat.

MM: *Preasfinția Voastră, v-aș ruga să ne vorbiți un pic despre dinamica activității Episcopiei Ungariei, pentru că de foarte multe ori văd la știri tot felul de evenimente care nu sunt neapărat bisericești și culturale, pe care le desfășurați acolo. Tinerii sunt invitați să nu-și piardă identitatea; sunt tot felul de festivaluri la care Episcopia a participat. V-aș ruga să ne vorbiți un pic și despre acest aspect.*

PSS: Bineînțeles. Pe lângă activitatea liturgică și prezența noastră statornică, zi de zi, duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare; pe lângă celelalte slujbe pe care le desfășurăm în folosul credincioșilor: botezuri, cununii, înmormântări – există și această implicare în viața comunității prin ore de religie, atât cât se poate, bineînțeles, pentru că suntem cu un personal foarte puțin numeros, din punctul acesta de vedere, cât și prin anumite alte activități culturale pe care le organizăm, sau le-am organizat. Înainte de această perioadă a pandemiei, care ne-a marcat oarecum pe toți, avea loc anual, de pildă, Festivalul de Păstrare și Promovare a Tradițiilor Populare Românești, intitulat „La obârșii, la izvor” și care a ajuns la a 12-a ediție, până când a venit această pandemie și pe care-l organizam în colaborare cu diferite Consilii Județene, sau cu Primării și Case de Cultură Județene, din România.

Dincolo de aceasta, mai mediatizăm și suntem prezenți și la activități importante din cadrul Episcopiei, de orice fel, care se organizează atât de către școală, la deschiderile și închiderile noului an de învățământ, la anumite momente importante ale acestei comunități, cum este, de pildă, „Balul acordării panglicii”,

sau balul absolvenților, a celor care termină clasa a XII-a; sau la diferite activități culturale dedicate francofoniei, sau unor momente importante din cursul Anului Centenar 2018. Au fost multe astfel de activități organizate de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU) și de Consulatul General al României la Gyula, la care am fost și noi prezenți. Am și mediatizat, ne-am adus și noi contribuția, am acordat binecuvântarea și am fost prezenți în mijlocul comunității la astfel de activități. Bineînțeles și alte lucruri – orice activitate importantă: festivaluri gastronomice pe care le-au mai organizat și anumite activități sportive, pelerinaje care s-au făcut în România la diferite biserici și mănăstiri, sub purtarea de grijă a părinților noștri. Am avut, din mila lui Dumnezeu și cu sprijinul unor instituții: a Secretariatului de Stat pentru Culte de la București, a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, sau a unor sprijinuri financiare primite de la Budapesta, am reușit să întreținem, să facem lucrări de restaurare și am sfințit bisericile noastre, care sunt vechi de două-trei sute de ani. Am avut chiar și proiecte europene; de pildă un proiect transfrontalier pentru dezvoltarea turismului religios în zona județelor Arad și Békés, prin care am putut să restaurăm în bună parte exteriorul și interiorul Catedralei Episcopale Ortodoxe Românești din Gyula, să amenajăm aici, în parcul de lângă Catedrală, un frumos altar de lemn, în stil maramureșean, iar la parohia Otlaca-Pustă s-a restaurat biserica și au amenajat un muzeu cu obiecte tradiționale românești și centrul parohial al localității.

Tot la Otlaca-Pustă, la marginea localității, unde aveau un centru pentru activități cu familii, copii și tineret și unde organizau și diferite festivaluri locale, cum era „Festivalul Jumărilor” sau „Like Fest”, au reușit să realizeze, prin puterea lor, un mini-parc, un fel de parc zoologic, iar noi, tot în acel spațiu, am reușit să aducem și să montăm, prin proiectul european transfrontalier menționat, un paraclis de vară de lemn, în stil maramureșean, foarte frumos, pe care probabil că ați avut ocazia să îl vedeți de mai multe ori la știrile Jurnalului Trinitas TV și care a fost inaugurat cu participarea Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului și a Preasfințitului Părinte Paisie Lugojanul, Episcopul-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoara, care înainte a fost Secretar Eparhial aici, la Episcopia Ortodoxă din Ungaria și preot paroh la biserica parohială din Otlaca-Pustă, unde a revenit pentru inaugurarea paraclisului. Otlaca Pustă este, de fapt și singura dintre comunitățile noastre care a avut doi ctitori mai înstăriți: familia Ștefan Rusu și Zenovia Drăgan, ce au reușit să construiască, în urmă cu 100 de ani, biserica de zid de acolo. Pentru că toate celelalte biserici ale Episcopiei noastre s-au construit cu fondul comunității și probabil cu un mic sprijin, dintr-o parte, sau alta, dar această biserică de zid, de la Otlaca-Pustă, având ca hram „Înălțarea Domnului”, a fost construită cu sprijinul acestor sponsori locali și ulterior am reușit, prin acel proiect european, să facem și altarul de vară menționat.

Au mai fost și alte activități, de pildă la Micherechi, în perioada iernii, întotdeauna un grup de tineri de acolo, cu sprijinul oamenilor din parohia respectivă, au încercat să

desfășoare o activitate socială și caritativă de excepție. Anual, în timpul Postului Crăciunului, organizează o colectă și strâng tone întregi de produse (10-13 tone): alimente, obiecte de mobilier, jucării pentru copii, îmbrăcăminte, încălțăminte, aparatură electrocasnică și multe altele, pe care le împart apoi la diferite familii mai sărace din Ungaria, sau în parohii limitrofe din România, unde au mers cu părinți de la Episcopia din Ungaria și au fost direcționați corespunzător, la cei care aveau nevoie, de către centrele misionare și sociale ale eparhiilor vizitate și de către preoții parohi de la fața locului.

Au organizat și o asociație caritativă-socială, care se numește „Miruna”, după numele unei fețițe din România, pe care au ajutat-o să facă o operație pe cord, la o clinică din Seghedin. Operația a reușit, fetița, din fericire, s-a vindecat și a scăpat, iar ei au păstrat acest nume pentru Asociația lor, „Miruna” și au continuat și pe mai departe cu aceste activități sociale organizate în timpul Postului Crăciunului.

Cu orice altă instituție românească importantă am păstrat legătura, iar când a avut un eveniment și ne-a informat, ne-a invitat, am fost prezenți cu multă bucurie la activitățile lor și le-am și mediatizat, prin postul Trinitas TV și prin alte instituții mediatice ale Patriarhiei Române. Întotdeauna, la început de An Nou calendaristic, împreună cu alți preoți de la Centrul Eparhial, am mers ca să stropim cu Agheasmă Mare și să aducem și în acest fel binecuvântarea Bunului Dumnezeu la Grădiniță, la Școala Generală și Liceul Românesc „Nicolae Bălcescu” din Gyula, la instituțiile mediatice românești:

„Foaia Românească” și „Cronica”, la „Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria” (AȚRU), la Centrul de Documentare și Informare al AȚRU și pentru copiii și conducătorii acestor instituții, dar și pentru noi, a fost o mare bucurie și binecuvântare. Pe cât ne-a stat în putere, am încercat întotdeauna să păstrăm cea mai bună legătură cu conducătorii celorlalte instituții românești, pentru că această problemă a împărțirii în mai multe cete și grupe, această problemă a dezbinării, din păcate ne este cam specifică nouă românilor, este prezentă în viața societății românești până în ziua de astăzi și n-am fost scutiți nici noi de ea. Dar Biserica, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a străduit să treacă peste toate valurile și asperitățile și să îi strângă pe oameni, atât cât s-a putut, în jurul altarului străbun.

MM: Așadar atât de bogată activitate și atât de mare implicare a Episcopiei Ungariei în toate aceste activități. Preasfinția Voastră, ce a însemnat pandemia de COVID 19 și ce provocări a lansat ea la nivelul pastorației?

PSS: A însemnat o încercare mare pentru toți, după cum s-a simțit și acasă și cred că în orice colț al lumii, prin faptul că a adus această îngrijorare și această teamă de îmbolnăvire a oamenilor, care, vrând-nevrând, prin informațiile de zi cu zi, s-au strecurat în casele și în sufletele oamenilor, dincolo de puterea și de lucrarea virusului în sine.

Din fericire, spre deosebire de alte părți și de alte țări și mai cu seamă în prima perioadă a pandemiei, am avut parte de respectul și de sprijinul deosebit din partea statului, a Guvernului

și a celorlalte instituții care se ocupă de relația cu toate cultele (nu doar cu Episcopia Ortodoxă Română), am avut parte de acest respect, astfel încât nu a existat nici măcar un ordin de închidere a bisericilor în perioada pandemiei și am reușit să le păstrăm deschise întotdeauna și să facem sfinte slujbe, inclusiv de Sfintele Paști din anul 2020. După aceea s-a mai împuținat și la noi numărul credincioșilor ce au venit la slujbe, din cauza îngrijorărilor inevitabile care s-au strecurat în sufletele oamenilor, poate și ale noastre, într-o oarecare măsură, dar cu ajutorul lui Dumnezeu, am reușit să continuăm și să ducem mai departe Sfintele Liturghii și celelalte rugăciuni, cu bisericile deschise.

E drept că atunci când sporiseră peste tot grijile și măsurile de recomandare și de restricție, la nivelul tuturor țărilor din Uniunea Europeană și din lume, la un moment dat am primit și noi o scrisoare din partea Secretariatului de Stat pentru Culte, care ne îndemna ca acolo unde este cu putință (și în principal era vorba de slujbe la biserici romano-catolice și reformatе, care pot să desfășoare mai multe Sfinte Liturghii zilnic, pentru credincioșii lor), să se facă sfintele slujbe în mai multe rânduri, astfel încât să nu se depășească numărul de 150 de credincioși (probabil că vă aduceți aminte și Sfinția Voastră despre aceasta), dar bineînțeles că la noi nu s-a pus această problemă.

Cum am spus, oamenii au fost mai puțini peste tot, dar având încredere și respect reciproc și o atenție mult mai mare din partea statului față de culte, acesta a recomandat și a spus

că Bisericile vor ști ele mai bine ce să facă, cum să facă, astfel încât să aibă grijă și de sănătatea oamenilor și să poată să își desfășoare și activitatea. Însă la Budapesta și mai ales Bisericile mai mari, multe dintre ele au recurs la acea practică a slujbelor transmise online și probabil la asistență religioasă oferită anumitor credincioși, în caz de solicitare. Noi însă, în acea perioadă, cu ajutorul lui Dumnezeu, am reușit întotdeauna să ne întâlnim. Am transmis și îndrumările Cancelariei Sfântului Sinod și acele recomandări privind distanțarea, privind purtarea măștilor, privind dezinfectarea, sau folosirea anumitor dezinfectanți pentru mâini, la intrarea în locașul de cult; oamenii au avut și ei grijă și le-au respectat într-o bună măsură, fiecare în funcție de cum a considerat că este bine venit pentru păstrarea sănătății lui, în special păstrarea distanței și purtarea măștilor de protecție. Mă bucur în mod deosebit că am putut întotdeauna să păstrăm deschise bisericile și locașurile de cult și că nu a avut loc niciun incident, nicio problemă cu oficialitățile și, din fericire, slavă Domnului, nici probleme de sănătate prea mari. Bineînțeles că această pandemie sau, mă rog, trecerea prin boală, ne-a afectat, a afectat pe mai mulți, dar nu am avut foarte multe decese; probabil că în multe cazuri, datorită vârstei și a altor complicații pe care le-a avut persoana respectivă, au dus inevitabil la decesul ei. Mă bucur foarte mult că am reușit să menținem bisericile deschise și acolo unde s-a putut și unde a fost nevoie preoții au mers și acasă, la cei mai în vârstă, ca să le ofere posibilitatea de a se spovedi și de a se împărtăși. Deși să știți că atât de multe au fost influențele și grijile care s-au strecurat în sufletele

oamenilor, încât au fost și cazuri în care cei mai bătrâni au trebuit să rămână închiși în casele lor și nu au mai putut să meargă la biserică, deși înainte erau obișnuiți să meargă în fiecare duminică. Și această restricție adresată celor vârstnici le-a adus o suferință sufletească, mai ales atunci când și familia, sau copiii erau îngrijorați de dorința acestora de a se spovedi și împărtăși. A fost o perioadă foarte dificilă și ne bucurăm că Bunul Dumnezeu a ajutat să treacă.

Aici în Ungaria s-au și vaccinat mai mulți dintre oameni, dar aceasta a fost la libertatea fiecăruia și în funcție de prescripțiile medicale și de sfătuirea cu medicul a fiecăruia; fiecare în deplină libertate a putut alege să facă ce dorește: să se vaccineze sau nu. Biserica nu s-a implicat deloc în această treabă și cred că este cel mai bine așa. Spre deosebire de alte țări, trebuie să menționăm și faptul că aici, în Ungaria, au fost mai multe vaccinuri recunoscute decât în alte părți. Dar aici s-au folosit și alte metode de tratament, cum a fost și acel medicament numit „Favipiravir”, care se primea cu prescripție medicală.

Deși în privința măsurilor de protecția sanitară și Ungaria a reacționat cam la fel ca și în alte părți, totuși aici a fost avut în vedere și un respect față de culte.

Iar din vară, după ce mai mult de două treimi dintre cetățenii maghiari s-au vaccinat, Ungaria a început treptat să ridice toate măsurile de restricție, așa încât s-a revenit într-o bună măsură la normalitatea dinaintea pandemiei, lucru care cred că a fost foarte binevenit pentru toată lumea. Pentru că dincolo

de pandemia în sine, informațiile negative zilnice și măsurile luate au afectat serios populația, din punct de vedere psihologic, cel puțin la fel de mult ca și boala.

Slavă lui Dumnezeu că a trecut această perioadă!

MM: Preasfinția Voastră, aș avea atât de multe lucruri să vă mai întreb, dar timpul nu ne cruță, a trecut așa pe nesimțite, așa încât v-aș ruga în câteva cuvinte să ne vorbiți despre perspectivele de viitor ale Episcopiei românești din Ungaria și să adresați un gând celor care ne-au ascultat și vă mulțumesc încă o dată pentru bunăvoință!

PSS: Cu multă plăcere! Episcopia noastră, cred că este o instituție importantă, fundamentală, de bază, în viața acestei comunități. Cu ajutorul lui Dumnezeu deja suntem o mână de oameni, un grup de slujitori ai Bisericii și ai altarului străbun, în principal preoți, monahi, ierarhi, maici, care știm deja despre ce este vorba și cu ajutorul lui Dumnezeu ne vom continua activitatea și nădăjduim (cu sprijinul celor care ne susțin de acasă, al Bisericii și al Sfintei noastre Patriarhii, al statului român care este foarte important, deosebit de important, dar și al statului ungar, care cel puțin în formatul actual am văzut că a avut întotdeauna un respect deosebit față de culte și le-a sprijinit pe toate) să beneficiem în continuare de acest sprijin, pentru că prezența Bisericii și a Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, în situația dată, în cadrul acestei comunități istorice, vechi, foarte importantă, dar mult rarefiată și îmbătrânită, asimilată, din anumite puncte de vedere; prezența aceasta binefăcătoare și echilibrată și deschisă, care

încearcă să-i unească și să-i adune pe toți și să-i înțeleagă și să fie în mijlocul oamenilor, este atât de importantă și atât de benefică, încât consider că este printre lucrurile pe care Biserica Română și Statul, prin Biserică, a reușit să le facă pentru această comunitate românească din Ungaria și pentru comunitățile celelalte, la fel de importante din jurul granițelor, cum sunt și românii din Republica Moldova, bineînțeles din Ucraina, cei din Serbia, din Voivodina și din sudul Dunării, ca și cei din Bulgaria și pentru atâția români ortodocși din diaspora, cred că este un câștig foarte important și Biserica și Statul Român trebuie și cred că îi are în vedere și a constatat cât de importantă este activitatea și prezența acestor Eparhii, a Bisericii, a parohiilor noastre, a tradițiilor noastre românești, pentru fiecare suflet de român, în parte și pentru fiecare comunitate, cu specificul ei și de aceea Îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne ajute și să ne poarte de grijă și în continuare! De asemenea, mulțumim Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântului Sinod, Patriarhiei Române, Statului Român și, bineînțeles, purtării de grijă a Părintelui Patriarh, care nu doar că a avut în sufletul și în grija sa toată diaspora și pe românii de acasă, dar s-a străduit să ofere acest sprijin tuturor, ceea ce este deosebit de important pentru toți și de benefic pentru comunitate, în ansamblul ei. Toată nădejdea ne-o punem, în primul rând, în purtarea de grijă a Bunului Dumnezeu și prin Sfintele Liturghii și prin toate celelalte rugăciuni, Îi cerem ajutorul pentru că iată, vremuri dificile și grele se pare că s-au așternut și se arată peste întreaga lume și nu știm ce se va întâmpla peste o lună sau în anul viitor, dar cu siguranță

Mântuitorul Nostru Iisus Hristos, Cel care S-a răstignit pe Cruce și le-a dăruit tuturor celor care cred în El și Îl urmează, nu doar sprijin și ajutor, ci și această posibilitate de a se regăsi și de a-și împlini rostul pe acest pământ și în această viață și nădejdea dobândirii vieții cele veșnice, Acesta credem că ne va ajuta să trecem peste toate greutățile și peste toate încercările și să ne continuăm activitatea și misiunea noastră bimilenară, care va fi cu perspectivă pentru veșnicie și care este atât de importantă pentru noi, pentru Biserica noastră, pentru Patriarhia noastră, pentru Țara noastră și pentru toți membrii care compun aceste Eparhii.

Mulțumesc mult pentru acest interviu și Îl rog pe Bunul Dumnezeu, pe Maica Domnului și pe toți Sfinții să ne poarte de grijă tuturor și să ne ajute în misiunea și lucrarea pe care fiecare dintre noi o avem de îndeplinit!

MM: *Sărut dreapta! Mulțumim, Preasfinția Voastră!*

PSS: Cu multă plăcere!

Interviu cu Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcop al Basarabiei de Sud

MM: Preasfinția Voastră, vă mulțumesc că ați acceptat invitația de a dialoga pe o temă atât de interesantă și că, deși sunteți un om extrem de ocupat, v-ați găsit răgaz să vorbim în acest an despre ce înseamnă pastorația în Republica Moldova, unde nu sunteți de fapt în diaspora, ci în România, din punct de vedere istoric și ca realitate pastorală. V-aș ruga, însă, înainte de a vorbi despre acest aspect, să ne spuneți câteva lucruri în legătură cu biografia Preasfinției Voastre de dinainte de a deveni Episcopul Basarabiei de Sud.

PS Veniamin: Mă bucur foarte mult să ne auzim pe această cale și sper ca în cele ce urmează să ne bucurăm împreună și să împărtășim din experiențele noastre și mai ales din aspectele concrete cu care ne confruntăm în misiunea din Basarabia.

M-am născut în Basarabia, într-un sat din apropierea Chișinăului, în anul 1975, într-o familie de buni creștini, care au născut și crescut șase copii. Acolo am urmat școala generală și gimnaziul, iar după aceea am urmat cursurile

Seminarului Teologic „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț, între anii 1990-1995, fiind dintre elevii primei promoții de basarabeni care au venit la studii teologice în România, după cel de la II-lea Război Mondial. În 1995 m-am înscris la Facultatea de Teologie „Iustinian Patriarhul” din București, pe care am absolvit-o în 1999, iar după aceea am urmat cursurile de master și de doctorat tot în cadrul aceleiași facultăți, în 2005 susținându-mi teza de doctorat cu titlul „Biserica Ortodoxă și unitatea ei canonică”. În paralel am fost implicat în alte activități – fie pe lângă biserica parohială, fie în activitățile cu tinerii, fiind pasionat de lecturi. Începând cu anul 1999 am predat religia în două sate din Basarabia ca voluntar (Socoleni și Cobusca Nouă). În anul 1999 m-am înscris la cursurile de Master la specializarea *Doctrină și cultură*. Din anul 2000 până în anul 2003 inclusiv am predat la Academia de Teologie din Chișinău; eram lector la două discipline: *Teologie dogmatică* (pentru că inițial m-am specializat pe dogmatică, susținând licența la Teologie morală și lucrarea de disertație la disciplina Dogmatică cu tema: *Sofiologia la Pavel Florenski* sub îndrumarea Părintelui Profesor Dumitru Popescu) și *Artă creștină*. A fost o experiență destul de interesantă pentru mine ca tânăr, și totodată o provocare, dorind să contribui oarecum la consolidarea școlii teologice din Basarabia. În paralel am urmat cursurile Facultății de Drept și ale Facultății de Științe Politice, ceea ce m-a ajutat să îmi largesc spectrul și să văd altfel lucrurile, fiind pregătit de a deveni preot într-o parohie de țară. La vremea respectivă, întrucât tata era preot, mă gândeam că probabil voi

fi într-o parohie de țară, dar aveam anumite aspirații și dorința să-mi continui studiile. Odată cu înscrierea la doctorat am fost încurajat de Părintele Profesor Nicolae Dură să nu-mi rezum activitatea, ci să continui studiile la instituțiile de teologie din străinătate. Întrucât nu aveam timp pentru definitivarea lucrării de doctorat, începând cu anul 2003 mi-am încetat activitatea la Academia de Teologie din Chișinău și am fost angajat la Patriarhia Română pe un post de referent, apoi pe post de inspector. Din această postură am avut posibilitatea să cunosc ierarhi, profesori, mari personalități din Patriarhia Română, participând și la unele conferințe, simpozioane etc. Am activat în cadrul mai multor sectoare din cadrul Administrației Patriarhale – *Învățăământ*, *Comunități externe*, apoi la Cancelaria Sfântului Sinod. Din anul 2007 am depus voturile monahale la Mănăstirea Neamț, iar în anul 2008 am fost hirotonit ierodiacon (7 ianuarie) și după aceea ieromonah (17 ianuarie). Din anul 2009 am activat în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor ca și consilier administrativ, până în luna decembrie a anului 2015. Din decembrie 2015 până în mai 2018 am activat ca și consilier patriarhal la Cancelaria Sfântului Sinod, fiind responsabil în relația cu Parlamentul și alte instituții. În paralel cu activitatea din administrație, din anul 2009 am fost preot coordonator la Catedrala Mitropolitană „Sfântul Spiridon Nou”, iar din 2010 până în 2018 am activat ca lector suplinitor la Facultatea de Teologie „Iustinian Patriarhul” din București, la disciplina *Drept bisericesc*. A fost o viață frumoasă, intensă, cu multe activități și provocări, din care am avut de învățat și, mai ales, din care cred că, astăzi, pot să

desprind învățămintele de atunci și să îmi fie de folos pentru slujirea la care Biserica m-a chemat – aceea de Episcop al Basarabiei de Sud – unde activez din 26 mai (ziua hirotoniei, care e și ziua întronizării). Din 2018 practic, m-am reîntors acasă în Basarabia, după o perioadă destul de lungă (din anii ‘90 până în 2018), în care mai mult am locuit în România, acasă ajungând doar în vacanțe sau concedii. Revenind acasă ca episcop, am văzut Basarabia cu alți ochi, cu mintea și gândul pregătite de a susține activitățile pastoral-misionare din Mitropolia Basarabiei, luând contact cu realitățile de aici, cu mentalitatea și provocările misiunii ce îmi stătea înaintea. Astfel, pot spune că din anul 2018 a trebuit să mă întorc cu toate acasă și să încep activitatea în cadrul unei episcopii foarte mici, foarte sărace și cu multe-multe nevoi pe toate planurile. Fapt care m-a motivat, m-a făcut să folosesc experiența acumulată și, în același timp să încurajez preoții din cadrul eparhiei și monahii pentru a face lucruri frumoase. Am înțeles că trebuie să recuperăm anii din urmă și să dăm Episcopiei Basarabiei de Sud un impuls duhovnicesc, o organizare administrativă adecvată contextului actual și să punem baza altor activități necesare bunei funcționări a vieții religioase din sudul Basarabiei.

MM: Preasfinția Voastră, deși sunteți atât de tânăr, ați făcut cât nu fac alții în 10 vieți. Istoriceste sunteți primul episcop al Basarabiei de Sud, deși, dacă privim cu atenție veniți după o lungă tradiție acolo. Aș vrea să ne spuneți câteva cuvinte despre istoricul Episcopiei și despre tradiția de acolo.

PS Veniamin: Episcopia Basarabiei de Sud este succesoarea Episcopiei Cetății Albe - Ismail, care a funcționat mai întâi în perioada secolului al XIX-lea. Istoric vorbind, izvoarele sunt mult mai vechi; la Cetatea Albă a funcționat o Episcopie în secolul al XIV-lea, aici a fost episcop Iosif Mușat înainte de a fi ales Mitropolit al Moldovei. Ulterior, la Ismail a activat o eparhie între 1865-1877, Episcopia Dunării de Jos, fiind condusă de către vrednicul de pomenire Episcop Melchisedec Ștefănescu. Pentru că, așa cum știți dumneavoastră, după Pacea de la Paris din 1856 cele trei județe din sudul Basarabiei au intrat în componența Principatelor Unite (1959) și au rămas astfel până la 1877 când, în urma Războiului de Independență, ele au fost din nou cedate Rusiei țariste. În acest context, Episcopul Melchisedec, un ierarh tânăr, capabil, energic, un misionar cu vocație și o dăruire de sine deosebită, militant pentru autocefalia Bisericii din Principatele Unite, membru al Academiei Române, o mare personalitate a Bisericii noastre. Acesta, constatând lipsurile și nevoile multe din eparhia sa, a pus bazele Seminarului de la Ismail pentru a avea preoți și monahi bine pregătiți. A pus bazele mai multor altor instituții, rămânând în istoria comunității de acolo ca un episcop de seamă al Bisericii Ortodoxe Române și un luminător al Basarabiei proaspăt eliberate de sub ocupația țaristă. După Războiul de Independență, cele trei județe au fost cedate din nou Rusiei țariste, iar Episcopul Melchisedec a trebuit să se retragă în țară, episcopia mutându-și sediul la Galați, păstrând titulatura inițială până la ridicarea ei în rang de arhiepiscopie.

După 1877, la Ismail nu a mai funcționat vreo episcopie până la Marea Unire din 1918, când s-a realizat unirea Basarabiei cu Patria-Mamă, prin actul din 27 martie. După câțiva ani de la unire s-a înființat Episcopia Cetății Albe – Ismail, în anul 1923, aceasta fiind sufragana a Mitropoliei Basarabiei. Episcopia a funcționat până în anul 1940, când s-a pus în aplicare pactul Ribbentrop–Molotov semnat între Rusia sovietică și Germania în anul 1939. Astfel, în 1940 Rusia sovietică somează Regatul României să cedeze Basarabia, aceasta fiind anexată pentru un an. Ulterior, în anul 1941 Basarabia a fost eliberată de jugul sovietic revenind în Regatul României până în 1944, când iarăși a fost inclusă în componența Uniunii Sovietice. În această perioadă de 18 ani, sau de 22 de ani (depinde de momentul la care ne referim), pentru că începând cu anul 1918, deși nu era o episcopie, care să funcționeze în mod autonom și să aibă un episcop al ei, totuși episcopul vicar de la Chișinău avea titulatura de Episcop al Cetății Albe-Ismail, s-au realizat proiecte mărețe. Revenind la anul 1918 și la evenimentul Marii Uniri, trebuie să amintim că după mai bine de 100 de ani au fost aleși doi episcopi vicari pentru eparhia Chișinăului, ambii originari din Basarabia. Și aici mă refer la: alegerea ca episcop vicar cu titulatura de „Botoșăneanul” a tânărului Arhimandrit Gurie Grossu, care mai târziu a fost ales Mitropolit al Basarabiei, dar și la alegerea inimosului basarabean care a avut un rol important la făurirea unirii, a Egumenului Mănăstirii Săuceni – Dionisie Erhan – care a fost mai întâi ridicat la rangul de arhimandrit, iar în iunie 1918 a fost hirotonit arhieru vicar al Eparhiei

Chișinăului. După stabilizarea situației politice din Basarabia și implementarea organizării unitare în întreg Regatul României, s-a purces și la reorganizarea bisericească. Astfel în anul 1923, au fost înființate Episcopia Cetății Albe – Ismail cu sediul la Ismail, iar pentru zona de nord a fost înființată Episcopia Hotinului, cu sediul la Bălți. După înființarea eparhiilor, Sfântul Sinod a ales ca episcop al Cetății Albe-Ismail pe Nectarie Cotalrciuc, care a păstorit un an de zile, fiind ales în anul 1924 Mitropolit al Bucovinei. După el a venit în scaunul de la Ismail Iustinian Teculescu, un ardelean, care a făcut o lucrare foarte frumoasă până în 1932, când a trecut la Domnul. La vacantarea episcopiei, episcopul vicar al Episcopiei Chișinăului și al Mitropoliei Basarabiei, care purta titulatura de „Tighineanul”, a devenit locțiitor până la alegerea sa ca titular în anul 1934. Astfel, în perioada aceasta au păstorit, mai întâi, Nectarie Cotalrciuc, care a fost numit Mitropolitul Bucovinei (1923-1924), după aceea Iustinian Teculescu (1924-1932), apoi a păstorit Episcopul Dionisie Erhan între 1932 și 1940, când s-a retras în dreapta Prutului o dată cu autoritățile române, slujind pentru un an ca episcop la Curtea de Argeș. După revenirea administrației românești în Basarabia, în iulie 1941, au mai slujit încă doi episcopi, pentru perioade scurte de timp: Policarp Moroșca (1941-1943), acesta era în țară când s-a început războiul și nu a mai putut pleca în America și, pentru câteva luni vrednicul de pomenire arhiepiscop Antim Nica (care pe atunci era episcop), un ierarh cu o pregătire deosebită, foarte iubit de către credincioșii din Basarabia, fiind și el originar din Basarabia. După revenirea Armatei

Sovietice în 1944 această eparhie și-a întrerupt activitatea, ierarhii retrăgându-se în țară, pentru că așa au fost condițiile istorice. În anul 1992, odată cu Mitropolia Basarabiei s-au reactivat și eparhiile ei sufragane – dar nu au putut să fie înregistrate la autoritățile de stat din Republica Moldova, pentru că Mitropolia Basarabiei, așa cum știți, timp de 10 ani a trebuit să își dobândească drepturile printr-o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului; instanța a obligat Republica Moldova în anul 2001 să înregistreze Mitropolia Basarabiei și să respecte drepturile acesteia, lucru ce s-a putut realiza abia în anul 2002. În urma legalizării activității Mitropoliei Basarabiei și a înregistrării ca și cult în Republica Moldova, a fost posibilă înregistrarea Episcopiei de Bălți (fostă a Hotinului), în anul 2004, și Episcopia Basarabiei de Sud, succesoare a Episcopiei Cetății Albe-Ismail, pentru că nu s-a putut folosi titulatura veche, Ismailul aflându-se în Ucraina. Inițial Episcopia și-a avut sediul într-o localitate din apropierea unui raion din zona de Sud, o localitate mică, Cania, în Raionul Cantemir. Iar după alegerea și întronizarea chiriarhului în anul 2018, acesta (subsemnatul), constatând realitățile de acolo a mutat sediul Episcopiei la Cahul, pentru că acest oraș este centru universitar cu o populație de aproape 40.000 de locuitori, considerând că centrul eparhial trebuie să fie în capitala de sud a Republicii Moldova, localitate mai mare, fapt ce a facilitat intensificarea activităților și conlucrarea cu diferitele instituții pentru consolidarea Ortodoxiei din zona de sud. Cu ajutorul lui Dumnezeu s-au făcut câteva lucruri frumoase în această perioadă și mă bucur că, împreună cu

preoții harnici, care sunt ctitori de biserici, cu puținii monahi pe care îi avem în eparhie, dar și cu sprijinul ierarhilor din țară, mai ales a Preafericitului Patriarh Daniel și a unor binefăcători am putut să mișcăm lucrurile din loc. Nu s-au făcut lucruri extrem de mari sau de multe, dar totuși, câteva lucruri s-au realizat în această perioadă de 3 ani și jumătate.

MM: *Preasfinția Voastră, spuneți că sunteți episcopul unei eparhii sărace. Ce provocări a lansat încă de la început pastorația dumneavoastră la Cahul și în Basarabia de sud?*

PS Veniamin: Mai întâi ar trebui să amintesc faptul că episcopia aceasta este geografic situată într-o zonă defavorizată – zona de sud a unei țări totdeauna (cum e situația și în România) cuprinde județele mai sărace, cu mai multe probleme. În contextul nostru situația e chiar și mai dificilă în Basarabia, întrucât concentrarea populației este în zona centrală a Republicii Moldova, aici în sud fiind câteva localități mai mari, dar fără perspective, pentru că nu avem o industrie, nu avem foarte multe posibilități economice de supraviețuire. Totuși oamenii sunt harnici și au reușit să facă unele lucruri importante, să supraviețuiască și să păstreze valorile care i-au făcut și pe înaintași să fie statornici în ciuda vitregiilor vremii și a deselor incursiuni barbare. Un aspect pe care l-am constatat la venirea mea în eparhie, este legat de situația generală a parohiilor din zona de sud. Am moștenit o eparhie cu 30 de unități bisericești: 3 mănăstiri și 27 de parohii. Multe parohii au bisericile în construcție și acum; ele au fost începute în anii din urmă, fără autorizații, fără proiecte

complete, fără o coordonare de la Centrul eparhial. Astfel, avem mai multe biserici începute prin 1995-1997-2005. S-a lucrat destul de greu pentru că oamenii erau entuziasmați, dar săraci și fără posibilitatea de a duce la bun sfârșit proiectele lor, iar fondurile primite de la Statul Român erau simbolice raportate la nevoile concrete ale acestor comunități. Și aici avem, pe de o parte biserici frumoase, dar care presupun și resurse mari pentru finalizarea lor; avem și situații în care unele biserici s-au construit fără a avea autorizație și proiect de execuție, fapt care a dus la unele deficiențe și la imposibilitatea de a fi date în exploatare. Mitropolia Basarabiei nefiind înregistrată, nu se puteau emite autorizații de construcție, iar comunitățile funcționau fără a avea toate actele în regulă. Trebuie să mai amintesc de la început că, în prezent, în Republica Moldova, activitatea cultelor este oarecum asemănătoare cu cea din perioada dinainte de anul 1990 din România. Acest fapt îngreuiază procesul de organizare și dezvoltare. În acest sens, când se înființează o comunitate religioasă sau parohie trebuie să fie un anumit număr de credincioși, să facă un proces verbal de constituire, după care episcopul să aprobe statutul, apoi șeful cultului să confirme și să facă demersurile către Autoritățile Statului pentru înregistrarea acelei comunități. La numirea unui preot nu e ca în România – dacă i s-a emis decizia de numire preotul poate activa, ci trebuie, la fel, să obțină mai întâi recunoașterea de la Agenția de Servicii Publice (înainte era un departament în Ministerul Cultelor;). Trebuie să subliniez că aceste proiecte (biserici) s-au făcut cu mari greutăți; fapt care scuză unele defecte sau

deficiențe de construcție. Noi trebuie să depășim oarecum acele defecte, să încurajăm comunitățile și să încercăm să punem în rânduială toate lucrurile. Acolo unde sunt proiecte de construcție – să finalizăm acele lucrări; unde sunt proiecte de pictură – să facem documentația pentru pictură, să obținem avizele și să facem lucrările necesare. Unde sunt proiecte care vizează de exemplu, înfrumusețarea bisericilor cu mobilier sau alte lucruri – să încercăm de fiecare dată să găsim soluții pentru situațiile concrete din parohii și mănăstiri. În prezent avem 54 de unități bisericești cu șantiere destul de multe și cu multe provocări. Încercăm să lucrăm pe plan administrativ, edilitar, cultural, educațional – încercăm să fim prezenți în comunitățile noastre și să răspundem provocărilor și nevoilor concrete ale acestora. Anul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru că se impunea, am pus piatra de temelie pentru 5 biserici, pentru că nu avem biserici în zonele respective, sau pentru că erau biserici construite din paiantă și se impunea construcția unei biserici din zid. Sunt lucruri care necesită efort din partea noastră, necesită deschidere și implicare din partea comunității, necesită sprijin financiar, pentru ca aceste proiecte să fie duse la bun sfârșit și într-o bună zi să ne putem bucura de materializarea lor prin sfințirea și punerea acestor edificii la dispoziția comunităților. Amintesc că a trebuit să facem eforturi considerabile ca să găsim sponsori pentru a achita lucrările de proiectare pentru toate bisericile noi din eparhie. Sunt foarte multe lucruri de făcut. Mitropolia noastră e o mitropolie săracă; noi nu realizăm venituri din care să

putem să supraviețuim, fapt care, conduce firesc, către identificarea de sponsori, de soluții pentru rezolvarea problemelor noastre.

***MM:** Aș vrea să vă întreb statul Republicii Moldova, vă ajută în vreun fel, vă susține financiar?*

PS Veniamin: Nu, pentru că în Republica Moldova este un alt cadru legislativ, autoritățile locale nu pot să aloce fonduri pentru culte. Acest lucru ne împiedică în dezvoltarea lucrării noastre, de aceea sprijinul pe care îl avem din partea Secretariatului de Stat pentru Culte, din partea Departamentului pentru Românii de Pretutindeni (sume mici față de valoarea lucrărilor cât pot ei să aloce, rar sume mai mari – nu sunt suficiente pentru a face construcții monumentale. În demersul nostru suntem încurajați și de unele eparhii din România sau din Occident, care punctual ne oferă sprijin pentru activitățile noastre, cum ar fi: procurarea de materiale pentru acoperirea unei biserici (lemn), sau alocarea unei sume de 20.000 lei pentru finalizarea zidurilor unei alte biserici; ceva de genul acesta. Pot să spun că cel mai mare ctitor dintre binefăcătorii episcopiei noastre, care ne-a ajutat cel mai mult în ultimii ani, este domnul Becali. Acesta ne-a sprijinit cu multă dragoste, în măsura posibilităților, atât în perioada pandemiei, pentru procurarea unor echipamente și materiale, dar și pentru construcția unor așezăminte și biserici. Ne-au sprijinit, de asemenea, Arhiepiscopia Bucureștilor și Mitropolia Moldovei și Bucovinei – sume nu foarte mari, iar uneori cu materiale de construcții (material lemnos, de exemplu, pentru acoperirea unui așezământ), Arhiepiscopia Dunării de Jos și Episcopia

Hușilor ne-au acordat sprijin financiar sau material pentru unele proiecte sociale și educaționale. Nu avem sponsori sau posibilități prea mari, dar mulțumim celor care ne ajută, pentru că, prin jertfa lor ei contribuie la consolidarea Ortodoxiei din Basarabia și, în același timp, a valorilor tradiționale ale spiritualității noastre românești. Pentru că, prin Biserică, promovăm, pe lângă credință, și celelalte valori specifice neamului nostru.

MM: *Urma să vă întreb, Preasfinția Voastră – pentru că sunteți unul dintre ierarhii școliți, intelectuali, ai Bisericii Ortodoxe Române și v-am văzut de curând pe site-ul Universității din Cahul – cum v-a primit mediul cultural, care sunt colaborările, în ce măsură există un interes pentru a fi român la Cahul și în Basarabia de Sud?*

PS Veniamin: Am fost primit frumos de către Universitatea de Stat *B.P. Hașdeu* din Cahul, care e o universitate mică, are doar vreo 1000 de studenți. Aici funcționează și o facultate transfrontalieră în colaborare cu Universitatea *Dunărea de Jos* (de la Galați). Avem o colaborare frumoasă, doar că sunt foarte multe de făcut. Multe activități educațional-culturale și de formare continuă le-am făcut împreună cu universitatea sau în incinta acesteia. M-aș fi bucurat să avem o secție de teologie pentru că ne-ar ajuta să pregătim viitorii slujitori ai altarelor. Deocamdată nu s-a putut face lucrul acesta. Amintim că avem o colaborare frumoasă cu mediul cultural din Cahul: cu Palatul de Cultură, cu Teatrul „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, cu Inspectoratul raional de învățământ, cu alte instituții, avem

mai multe parteneriate cu școlile din diferite localități. Mulți clerici desfășoară activități misionare ca voluntari, încurajând tinerii și profesorii să păstreze identitatea lingvistică, etnică, culturală și spirituală. Trebuie să amintesc faptul că noi suntem într-o situație oarecum diferită față de cei din țară, aici sunt două jurisdicții bisericești (una aparține de Patriarhia Moscovei și cealaltă de Patriarhia Română), jurisdicția rusească încercând să confişte identitatea basarabenilor sub masca moldovenismului, foarte la modă în Republica Moldova. Jurisdicția care aparține Patriarhiei Moscovei este mult mai dezvoltată decât structura noastră administrativă, fapt care face ca de multe ori oamenii să se raporteze în funcție de număr sau de cantitate, nu de calitate. S-a ajuns la această situație și din cauza contextului, a mentalității sentimentaliste a multor basarabeni. Mulți mai trăiesc cu nostalgia perioadei sovietice.

Din păcate, mulți ierarhi și clerici din jurisdicția moscovită, prin metode neortodoxe, manipulează credincioșii, uitând cum au ajuns rușii de fiecare dată în Basarabia. Ei uită că armata țaristă și nici Imperiul țarist n-au avut nicio aprobare pentru a extinde jurisdicția în acest spațiu românesc, a fost un abuz și consecințele se mai văd și astăzi. Cu toate acestea, cel puțin la nivelul localităților care sunt pe malul Prutului, la nivelul localităților din zona aceasta în care locuiesc etnici români, chiar dacă se numesc ei moldoveni și aparțin de jurisdicția moscovită, am avut o colaborare frumoasă chiar și în perioada de guvernare a socialiștilor, care aveau o viziune pro-rusă. În arealul eparhiei este și zona Găgăuziei, unde nu avem deocamdată parohii, dar există contacte cu Universitatea

din Comrat, cu școlile românești organizând unele activități comune pentru promovarea spiritualității noastre. Am avut discuții cu reprezentanții Universității din Vulcănești pentru unele activități, dar din cauza contextului nu s-au putut implementa. Aceste centre universitare sunt foarte mici, o formă de păstrare a minorităților găgăuză și bulgărească, ele activează în localități foarte mici, fără perspective pe termen lung. Nu am putut face foarte multe, pentru că, vă spuneam, avem pe de o parte prea puține resurse – mă refer mai ales la resursa umană și financiară – iar pe de altă parte mă gândesc la potențialul de a desfășura activități mai multe și de a ne implica în diverse proiecte. Pentru că implicarea într-un proiect presupune să ai un om responsabil de proiect, un scop bine definit și o utilitate practică, ne-am rezumat la proiectele importante momentan pentru zona românească. În momentul de față noi avem un număr de clerici egal cu numărul parohiilor din eparhie, deci foarte puțini (în afară de câțiva monahi), fapt care ne împiedică să ne implicăm în toate proiectele, să răspundem la toate solicitările sau inițiativele unora. Încercăm să facem doar câteva proiecte necesare, în așa fel încât să se consolideze lucrarea noastră și abia apoi să dezvoltăm și alte proiecte în care să avem parteneri în toate raioanele și la toate minoritățile din zona noastră.

MM: Preasfinția Voastră ați făcut o pastorație frumoasă și în țară, la București și dincolo. Aș vrea să vă întreb dacă există diferențe – la nivel pastoral, la nivelul mentalităților, la nivelul spiritualității creștine, între aceste locuri?

PS Veniamin: Există aspecte comune și există lucruri care sunt diferite. Credința ne este comună. Diferit avem calendarul, care a fost oarecum piatra de poticneală și încă mai este. În perioada dinainte de 1990 (și chiar și după aceea) cei din jurisdicția rusească spuneau că românii sunt catolici pentru că țin calendarul nou, odată cu catolicii. Iată o formă de dezbinare și manipulare bazată pe neștiința și ignoranța credincioșilor. Astfel de chestiuni au dezbinat comunitatea, au favorizat curente diferite de opinie și un bigotism religios local, alimentat de unii clerici foarte slab pregătiți. Cu toate piedicile și mistificarea adevărului, în ultimii ani tot mai mulți credincioși din Republica Moldova își doresc să se îndrepte calendarul, pentru că au constatat că nu este o dogmă, ci doar un mijloc de măsurare a timpului. Biserica trebuie să își aleagă – în cazul nostru – comunitățile au posibilitatea să decidă dacă vor să țină pe stilul nou sau pe stilul vechi, în așa fel încât să nu existe dezbinare în comunitate. Noi ne dorim preoți buni și devotați Adevărului, oamenii sunt obosiți de clericii care fac politică sau uită de menirea lor, cum fac mulți clerici din jurisdicția rusească (a se vedea episcopul de Ungheni sau cel de Edineț...).

Cu toate că Mitropolia Basarabiei este de stil vechi și este specificat lucrul acesta în statut, mai sunt unii răuvoitori care neagă tot ce este românesc și instigă la ură și dezbinare, sunt foarte vicleni. Au acte românești, dau copiii la școli în România, dar vorbesc de rău Biserica și Statul Român. Ei uită că *singura jurisdicție canonică îndreptățită să păstorească aici este cea română*. Acest lucru se întemeiază pe sfintele

canoane, pe principiile de organizare și pe istoria românească cu origini apostolice. Pentru a nu pierde credincioși, cu o mentalitate și gândire emoțională „teologii și preoții” din Basarabia promovează o formă de creștinism agresiv, asemănându-se inchizitorilor. Sanctionează pe cei care vin să se roage în bisericile noastre, îi blestemă, încearcă să-i umilească în comunitate și să-i marginalizeze ... Pe fundalul acestei stări de lucruri, în mintea multora există o percepție greșită a ortodoxiei românești. Ce uită acești clerici? Uită de Dumnezeu și de faptul că Biserica din care fac parte a venit adusă de armata țaristă și de cea sovietică, nu au nici Tomos de autocefalie (Patriarhia Moscovei), pe toate le-au obținut conjunctural și prin metode neortodoxe. Uită că nu au dreptul moral să subordoneze credincioșii de origine română unei biserici străine, aceștia trebuie să aparțină de Biserica Mamă – Patriarhia Română. Trebuie să recunosc că și eu, înainte de 1990, fiind educat în școala sovietică aveam o percepție greșită atât asupra vieții religioase, cât și asupra realității din România. Noi la școală eram învățați că românii sunt dușmanii noștri. Eu aveam rude în România și mă uitam la ei ca la niște ciudați, pentru că am primit o anumită direcție din școală, ceea ce ne-a făcut sclavii unei ideologii ateist-comuniste, care avea ca scop îndepărtarea românilor de pe cele două maluri ale Prutului. Or, în momentul în care am ajuns în România, în care am cunoscut spiritualitatea românească la ea acasă, când am văzut mănăstirile stefaniene, mulțimile de credincioși la hramurile de la mănăstiri, pictura și muzica bizantină, și alte lucruri, am fost foarte impresionat.

Până atunci aveam o impresie greșită despre pictura bizantină, eram obișnuiți cu pictura realistă, de influență occidentală, care nu are nimic cu transfigurarea sau sfințirea omului. Credeam că muzica trebuie să fie neapărat corală, dar și multe alte lucruri pe care le percepeam prin prisma experienței mele de viață limitate la spațiul din Basarabia post sovietică. În prezent, mai sunt încă foarte mulți care nu cunosc realitățile din spațiul românesc. Aceștia sunt victime ale acelei educații și mentalități aservite ideologiei sovietice. Îmbucurător este faptul că cei care au cunoscut România și spiritualitatea noastră se întorc acasă cu alte păreri și chiar spun că românii au o Biserică puternică. Lucrul acesta îl spun și cei de la Moscova și din toate Bisericile Ortodoxe locale. Aceștia recunosc că Patriarhia Română este cea mai bine organizată dintre toate Bisericile Ortodoxe locale și că aici există o relație bună și cu statul, dar și o activitate pastoral-misionară foarte frumoasă desfășurată în parohii. În România se predă religia în școală, deși nu e religie de stat, Biserica Ortodoxă nefiind un cult de stat, cum e în Grecia de exemplu, dar se bucură de recunoașterea pe care Biserica a avut-o de-a lungul timpului în societatea românească. Trebuie să spun că diferența e în formă, nu în privința fondului. Acolo se cântă într-un fel, aici se cântă în alt fel. Slujbele, mișcările liturgice sunt oarecum diferite, ținând cont de tipicul rusesc sau de tipicul românesc; dar aceste lucruri nu ne dezbină, nu ne separă pe noi, ci din contră, ne fac să vedem frumusețea ortodoxiei și armonia în ortodoxie cu diversitatea formelor în funcție de momentul și de filiera prin care noi am primit credința ortodoxă. Arhiepiscopia

Bucureștilor este o eparhie foarte bine organizată, este condusă de Patriarhul României, are structură administrativă dezvoltată, pusă la punct sub toate aspectele ei, pe când în Republica Moldova vorbim de o organizare incipientă, care necesită dezvoltarea unor segmente în așa fel încât să ajungem la ceea ce avem în prezent în eparhiile din țară. Mitropolia Basarabiei a fost reactivată în urmă cu trei decenii, un deceniu a stat în ilegalitate din cauza autorităților de la Chișinău și a opoziției Mitropoliei Chișinăului. Abia din 2002 s-a putut organiza și dezvolta cum se cuvenea, dar cu opoziția ierarhilor și a clericilor din jurisdicția rusească și cu sărăcia cu care se confruntă majoritatea credincioșilor din parohiile noastre. Sun conștient și am spus de foarte multe ori că eparhiile noastre din punct de vedere administrativ funcționează la nivelul unor protopopiate din România. Pentru că nu am ajuns încă la nivelul activităților pe care le desfășoară eparhiile din România – mai ales eparhiile mari. Sperăm ca prin implicarea tinerilor, prin preoții harnici și inimoși să se ajungă în viitorul nu foarte îndepărtat să avem și noi activități multiple, să avem realizări frumoase și mai ales să avem comunitățile coagulate în jurul preoților și în jurul Sfântului Altar, în așa fel încât să nu mai existe dezbinare între credincioși, conflictul între clericii eparhiilor celor două jurisdicții să dispară și să existe armonie în societate, prin slujirea noastră și prin activitatea pe care o desfășurăm pentru binele nostru și pentru promovarea valorilor ortodoxiei în Basarabia. Sperăm să învețe și ei cultura dialogului și a conlucrării, să conștientizeze importanța păcii și a unității în comunitățile noastre sărăcite și uneori dezorientate.

MM: *Ce a însemnat, Preasfinția Voastră, pandemia de Covid 19 pentru pastorația din Basarabia de Sud?*

PS Veniamin: A fost o provocare destul de interesantă și în același timp o șansă pentru noi de a face ceva mai mult pentru comunitate. Dacă până la momentul începerii pandemiei, atenția mi-a fost îndreptată către toate segmentele sociale, dar poate, mai puțin m-am gândit la sistemul medical din Republica Moldova și la dotarea precară, apropiată de ce se folosea în secolul al XX-lea, pandemia m-a făcut să văd lucrurile realist. Societatea era bulversată, se impuneau restricții, oamenii mureau prin spitale fără a fi tratați corespunzător, medicii erau neputincioși, iar acestea pentru noi erau provocări la care trebuia să găsim soluții atât pentru încurajare, cât și pentru supraviețuire. Lipsiți de fonduri, la momentul începerii pandemiei, am început să caut sponsori ca să ajutăm parohiile să poată funcționa în condițiile impuse de Comisia pentru sănătate publică. Astfel, cu ajutorul domnului Becali am reușit să sprijin aproape toate spitalele din eparhie. Eparhia cuprinde 9 raioane (chiar dacă unele dintre ele nu sunt foarte mari). Am procurat dezinfectanți, consumabile medicale, aparatură medicală pentru unele spitale. La finalul anului 2020, când s-a făcut raportul de activitate, am fost impresionat să văd suma totală care s-a investit într-o eparhie săracă, pentru susținerea comunităților și pentru susținerea activităților de prevenire și combatere a pandemiei de covid 19. Cumulat s-au folosit peste 100.000 de euro pentru activitățile sociale; asta la o eparhie mică, fără posibilități și fără venituri. Dumnezeu a fost bun cu noi așa că ne-a ajutat prin domnul Becali și prin

implicarea unor eparhii din țară. Mitropolia de la Paris ne-a ajutat să procurăm peste o sută de tablete pe care le-am oferit tinerilor din eparhie, unele au fost procurate de noi, dar amintesc și de tabletele primite de la unele parohii din țară. Am făcut rost de măști, viziere, mănuși, dezinfectanți, combinezoane și alte echipamente pe care le-am oferit diferitor instituții aflate în prima linie în prevenirea și combaterea pandemiei. La un moment dat am făcut demersuri către un europarlamentar din zona noastră care a oferit 9 tone de dezinfectant. Deci au fost multe lucruri interesante care s-au întâmplat și în același timp, cred că așa a vrut Dumnezeu, am reușit să cunosc mai bine realitățile, să cunosc mai bine medicii și să am o relație de cele mai multe ori apropiată cu ei, și ei să își schimbe atitudinea față de Biserică. Dacă inițial eram priviți oarecum cu scepticism, după desfășurarea unor activități comune am observat o anumită deschidere și chiar conlucrare, în proiecte mai mici sau mai mari care vizau diferite aspecte din comunitatea noastră. Sunt bucuros că s-au putut face câteva lucruri pentru binele locuitorilor din zona de sud. Unul dintre aceste proiecte îl amintesc aici: de exemplu laboratorul din Cahul nu avea hotele necesare pentru a putea procesa analizele pentru viruși – trebuiau procurate niște hote care costau 20.000 euro. Lipsa acestora făcea ca analizele pentru viruși să fie trimise la Chișinău, ceea ce dura 2-3 zile din momentul recoltării pentru aflarea rezultatelor. Cu ajutorul Episcopiei s-au procurat cele 2 hote necesare, iar astăzi pot să proceseze aceste tipuri de analize la Cahul, lucru care m-a bucurat personal. Vă spuneam că prima dată am ajutat spitalul raional din Cahul cu suma de

1000 de euro și mă gândeam de unde să fac rost de niște bani ca să ajut fiecare spital cu măcar aceeași sumă – fiind 9 spitale îmi trebuia o sumă consistentă. În afară de spitale, trebuia să am în vedere parohiile și mănăstirile din eparhie. Dar Dumnezeu nu ne-a lăsat, pot spune că a fost o minune a lui Dumnezeu că domnul Becali văzând situația m-a sprijinit cu suma respectivă și am putut procura cele două hote. Nu mă așteptam, a fost o chestiune venită de la Dumnezeu și s-a concretizat într-o acțiune foarte-foarte frumoasă. Slavă Domnului pentru toate! La un an de la acest moment, peste 60.000 de persoane au făcut analizele în laboratorul respectiv. Ceea ce m-a bucurat; nu am făcut eu, a vrut Dumnezeu să se facă prin noi, n-am eu merite, dar așa a vrut El ca prin Episcopie să se facă lucrarea aceasta.

MM: *Așadar Biserica Ortodoxă e prezentă și în viața aceasta medical, nu doar în cea socială.*

PS Veniamin: Da, foarte prezentă; și cât am putut să facem noi am făcut la nivelul comunităților, al instituțiilor medicale. Am avut diferite colaborări, chiar parteneriate foarte-foarte frumoase și mă rog lui Dumnezeu să îi ajute pe medici ca să poată face o lucrare frumoasă pentru păstrarea sănătății credincioșilor, care sunt și cetățenii țării în care noi trăim.

MM: *Preasfinția Voastră, m-ați stimulat să vă adresez o întrebare. Ați vorbit despre faptul că relația aceasta cu medicii le-a schimbat unora concepția despre Biserică. Cât de tare au pătruns germenii secularizării la Cahul și în*

Eparhia Basarabiei de Sud? Există o societate secularizată și acolo?

PS Veniamin: Da, noi avem două direcții pe care le putem sublinia. Avem pe de o parte educația ateist-comunistă, din perioada de dinainte de 1990. Și cei mai mulți medici au făcut școala înainte de 1990 sau sunt școliți de profesori care au fost formați în acea perioadă, au oarecum o atitudine neprietenoasă. Cei mai mulți dintre medicii din Republica Moldova sunt în vârstă, pentru că tinerii au plecat. Sunt și oameni credincioși, dar sunt și oameni sceptici, care nu au această deschidere decât în ceasul morții; atunci își recunosc neputința și spun că totul e în voia lui Dumnezeu. Pe de altă parte, avem secularizarea care vine din Occident, pentru că nu putem vorbi doar de necredința medicilor. Fenomenul este unul social, e atitudinea unei comunități vizavi de credința în Dumnezeu și de relațiile pe care noi trebuie să le avem cu Dumnezeu. De aceea cred că prezența preotului, a duhovnicului în spital este foarte importantă, pentru că la un moment dat conștientizează că Dumnezeu e cel care dă sănătate și viață, nu medicul. Medicul – cum spune vorba – tratează, iar Dumnezeu vindecă. Avem situații și relații foarte frumoase cu medici care au un deosebit respect față de Biserică; dar și situații cu medici care sunt încrezuți în știință, care cred că ei le fac pe toate și că Dumnezeu nu are niciun rost în viața lor. Dar pe noi nu ne împiedică să fim mărturisitori și să încercăm să facem lucrurile bine. Îmi aduc aminte de unele discuții avute cu unele doamne care erau asistente medicale în spital și care îmi spuneau că la un moment dat, mai ales la începutul pandemiei,

medicii nici nu intrau pe secție pentru că erau speriați de covid. Și atunci rămâneau doar asistentele care cu mult curaj se duceau la pacienții bolnavi și încercau să le facă tratamentele. Le-am felicitat pentru curaj și le-am îndemnat să transmită gândurile noastre și faptul că ne rugăm pentru ei. Cel puțin pentru Republica Moldova a fost un coșmar; la un moment dat a fost o situație destul de dificilă: în Raionul Ștefan Vodă unde s-au îmbolnăvit mai mulți medici; cei de acolo i-au luat pe toți și i-au internat într-un spital din Chișinău, unde, practic i-au abandonat, pentru că nu știau ce să facă. Adesea erau izolați și nu puteau să comunice necesitățile lor celor de acasă, nu-i vizita nimeni, iar unii dintre ei erau disperați, chiar dacă erau medici. Unii au început să scrie în presă că sunt internați acolo și nimeni nu le acordă nicio atenție. Acest lucru a provocat o revoltă publică. Însă, încet-încet lucrurile acestea au fost depășite și au intrat pe fâgașul lor firesc. Pandemia cred că ne-a făcut să fim mai atenți unii cu alții, mai solidari, mai conștienți de faptul că fără conlucrarea dintre noi și fără ajutorul lui Dumnezeu nu putem face mare lucru nici în viața noastră, nici în comunitate. Dumnezeu e cel care le rânduieste pe toate, pentru folosul și pentru binele nostru.

MM: *Preasfinția Voastră, timpul a trecut atât de repede, dar nu vreau să încheiem discuția aceasta până nu vă adresez măcar două întrebări. Ce planuri de viitor aveți în eparhia aceasta tânără și dinamică?*

PS Veniamin: Avem mai multe proiecte, în special cele care vizează construcția de biserici și consolidarea lucrării

misionare. În multe comunități trebuie să finalizăm lucrările la bisericile începute sau să construim biserici acolo unde nu există, pentru ca să fie în fiecare comunitate locașul de rugăciune. E o provocare destul de dificilă pentru că nu avem resursele necesare. Însă nădăjduim la mila lui Dumnezeu, la sprijinul autorităților din România, la sprijinul unor ierarhi, care, sper să înțeleagă că lucrurile sunt total diferite față de ce au în țară și că lucrurile făcute bine acum vor contribui la schimbarea multor lucruri în anii care vin, chiar în România. În acest sens, amintim că mulți basarabeni se mută cu traiul în România, dar păstrează legătura cu familia și localitatea, ei contribuind la păstrarea și afirmarea spiritualității noastre în spațiul românesc. Un alt lucru care e necesar, la cele două mănăstiri nu avem corpuri de chilii și acum lucrăm la construirea lor. Sunt eforturi mari pe care trebuie să le facem, dar nu putem să adunăm obști monahale dacă nu avem unde găzdui monahii care vin să viețuiască în aceste mănăstiri. Nu putem să îi ținem în colibe sau în condiții improprii, pentru că de exemplu chiliile în care locuiesc în prezent unii sunt cu igrasie sau cu defecțiuni de construcție (au fost făcute de la început greșit, fără hidroizolare și alte lucruri care erau necesare); nădăjduim că vom putea face aceste lucrări. După aceea, cel mai important proiect pe care doresc să îl facem este să intensificăm lucrarea noastră pastoral-misionară, educațională, culturală pentru consolidarea ortodoxiei, pentru că în zona de sud a Republicii Moldova, pe lângă problemele amintite și sărăcia care caracterizează zona, mai avem și foarte multe culte protestante sau neoprotestante care s-au dezvoltat în

ultimii 30 de ani. La Cahul avem 12 case de adunare la o populație de 40.000 de locuitori și doar două biserici ortodoxe. Una care aparține de Mitropolia Chișinăului și una care aparține de Episcopia Basarabiei de Sud. Biserica noastră actuală este din paianță – o căsuță construită în 1998 fără autorizație și cu multe nereguli, dar nădăjduim că vom putea construi o biserică ce să vorbească despre credința generației noastre. Atât în Cahul, cât și în eparhie sunt foarte multe lucruri de făcut. Noi avem o relație bună cu toți creștinii, iar faptul că nu fac prozelitism, nu au o atitudine agresivă, ne ajută ca să păstrăm armonia în comunitate și ne încurajează să facem lucruri bune pentru zona în care activăm. Vreau să conlucrăm cu toți și în același timp să readucem acasă pe cei care au fost ortodocși și din varii motive au ajuns să se îndepărteze de credința strămoșilor lor. E dificil și foarte mult de lucru, dar sper să reușim ceva în acest sens. Cel mai important aspect cred că este să intensificăm rugăciunea și activitatea pastoral-misionară, iar Dumnezeu va lucra pentru ca pe toate să le facem spre binele și mântuirea noastră. Dacă noi intensificăm rugăciunea, Dumnezeu îi cheamă pe toți și îi unește El cum știe, nu cum vrem noi. Planurile noastre de multe ori diferă de planurile lui Dumnezeu. Important este să fim mărturisitori și fideli Domnului prin tot ce facem.

MM: Preasfinția Voastră, în încheiere aș vrea să vă spun că nu cred că e întâmplător faptul că discuția noastră se petrece în preajma sărbătorilor de iarnă. Pe cale de consecință vreau să vă adresez două rugăminți: una – să ne vorbiți un pic despre ce înseamnă Crăciunul în Basarabia și

la Cahul; și cealaltă – să le lăsați un mesaj de Crăciun celor care ne urmăresc.

PS Veniamin: Crăciunul este o sărbătoare a creștinilor, iar noi, ortodocșii români avem aceeași bucurie la praznicul Crăciunului, doar că în date diferite. În România pe 25 decembrie după calendarul îndreptat, iar în Republica Moldova tot pe 25 decembrie, dar care pe calendarul neîndreptat e 7 ianuarie. Prin urmare, noi facem Crăciunul pe data de 7 ianuarie, începând postul cu două săptămâni mai târziu, așa cum este calendarul de aici. La Crăciun e o mare bucurie pentru că este sărbătoarea familiei, când ne întrunim cu toții acasă. Altădată părinții se întâlneau cu copiii, nepoții cu bunicii etc., iar în prezent lucrul acesta este mai dificil pentru familiile care locuiesc departe de casă, pentru acei membri ai familiei aflați în străinătate sau stabiliți în alte țări. Cu toate acestea se păstrează o atmosferă de sărbătoare foarte frumoasă, respectându-se obiceiurile și tradițiile noastre românești. În ziua de Crăciun se merge cu colinda – deci la noi nu se merge în Ajun, ci în ziua de Crăciun. Și eu când eram copil, cam pe la ora 10 plecam cu colindatul prin tot satul pe la familii și ne întorceam seara târziu acasă, bucuroși, înghețați, cu amintiri plăcute. Constat că în ultima perioadă nu mai vin la fel de mulți colindători cum erau în vremea mea și că sărbătorile acestea de multe ori se rezumă la câteva petreceri. Or, aici ar trebui să depășim gândirea aceasta și să conștientizăm că trebuie mai întâi să ne întâlnim în rugăciune, în biserică, iar după aceea să ducem spre casele noastre aceeași atmosferă. În satul meu natal seara mergeau cu colindatul cei mai în vârstă. De exemplu, părinții mei împreună

cu frații lor se duceau la bunici, la nași – era o petrecere foarte frumoasă până după miezul nopții cântându-se colinde. În prezent, la Cahul am avut colindători care au venit la Episcopie din satele arundate în cadrul eparhiei, de la școlile din zonă, de la casele de cultură etc. A fost o sărbătoare foarte frumoasă, iar unele dintre evenimente au fost postate pe pagina de Facebook a Episcopiei. M-am bucurat să îi văd în straie de sărbătoare, vioi, voioși și cu mult entuziasm. Sperăm ca și anul acesta să fie o sărbătoare frumoasă și să ne putem bucura de toate darurile pe care Dumnezeu le revarsă asupra noastră.

În ajun de Crăciun, fiind în perioada postului, le urăm tuturor românilor ani mulți și buni, iar sărbătoarea Nașterii Domnului să îi găsească pe toți cu pace și bucurie, să îi găsească fericiți împreună cu cei dragi și să îi motiveze de a face lucruri bune pentru cei care sunt în jurul lor, să îi motiveze să fie mai aproape de Dumnezeu și mai aproape unii de alții. Pentru că *acolo unde sunt doi sau trei în numele meu – zice Domnul Hristos – sunt și eu în mijlocul lor*. Hristos să fie în mijlocul nostru și să ne bucure în toți anii vieții noastre! La mulți ani!

MM: *Amin. Sărut dreapta, Preasfinția Voastră. Vă dorim și dumneavoastră sărbători fericite și să ne revedem sănătoși.*

PS Veniamin: Cu multă bucurie, Părinte. Vă mulțumesc pentru invitație și sper să ne întâlnim și cu altă ocazie. Vă adresăm invitația de a vizita Cahulul, de a vizita Episcopia Basarabiei de Sud și de a cunoaște realitățile despre care am vorbit, acasă la noi.

Interviu cu Preasfințitul Părinte Ioan Casian, cel dintâi Episcop Ortodox Român al Canadei*

***MM:** Sărut dreapta, Preasfinția Voastră. Vă mulțumesc că ați acceptat invitația de a dialoga despre pastorația din diaspora și provocările ei. Preasfințite Părinte Ioan Casian, sunteți primul episcop al românilor ortodocși din Canada și aveți atât de multe lucruri frumoase să ne spuneți despre ce înseamnă viața pastorală pe aceste meleaguri și despre provocările pe care le are ea. Înainte de a vorbi însă despre acest aspect, v-aș ruga, dacă se poate, să ne spuneți câteva lucruri despre parcursul dumneavoastră biografic de dinainte, pentru că aveți atât de multe experiențe frumoase de viață care merită împărtășite.*

PSIC: Doamnă ajută, Părinte Maxim. Mulțumim pentru invitația pe care ne-ați făcut-o cu ocazia anului acesta special dedicat românilor de pretutindeni. Noi ne bucurăm pentru că într-adevăr vedem o atenție deosebită pe care Patriarhia Română și Sfântul Sinod împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh o acordă românilor de pretutindeni. Așa cum știm,

* Interviuul este disponibil la: <https://doxologia.ro/video-interviu-cu-ps-parinte-ioan-casian-despre-diaspora-romana-din-canada>, accesat 06. 07. 2022

mulți dintre românii noștri sunt prezenți în afara granițelor, în Europa de Vest, și de asemenea, pe continentul nostru nord-american. Dar acum îi vedem peste tot, în toată lumea și ne bucurăm că, iată, noi parohii, noi comunități încep să apară. Într-adevăr, istoria personală a mea este oarecum marcată de viața românilor din afară. E adevărat, sunt născut în zona Moldovei, în Comănești, județul Bacău. Am crescut acolo, am făcut studiile la Sibiu, dar imediat după facultate, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Serafim, actualul Mitropolit al Germaniei, care atunci era Episcop Vicar al Mitropoliei Ardealului, am plecat la Ierusalim, pentru un timp de reflecție, în mediul monastic și în același timp pentru un pământ aș putea spune binecuvântat, pentru că este pământul unde Mântuitorul a pășit, unde creștinismul a apărut și în același timp pentru timpurile în care le-am petrecut acolo, pământ unde s-au întâlnit trei, le spunem noi mari, religii ale cărții: credința creștină, tradiția iudaică și tradiția musulmană; care a fost în același timp pentru mine în acei ani, o experiență interesantă și benefică din punctul de vedere al întâlnirilor credințelor și culturilor. Facultatea am făcut-o între 1989-1993; am intrat cu câteva luni înainte de căderea regimului din 1989 și am cunoscut acel entuziasm și bucuria anilor de după căderea regimului. Pentru mine acest timp a fost excepțional și cred că a marcat o întreagă generație – referindu-mă cel puțin la cei pe care probabil îi cunoașteți mai bine ca ierarhi: Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif de la Paris, Preasfințitul Părinte Siluan și Preasfințitul Părinte Petroniu. Am numit doar pe câțiva dintre cei care sunt mai cunoscuți.

Cu siguranță anii aceia, sub îndrumarea marilor profesori ai noștri, în care am participat de asemenea la grupul de rugăciune și de intense discuții spirituale în jurul Înalt Preasfințitului Părinte Serafim – venit de la Paris atunci ca proaspăt profesor, după aceea duhovnic și mai departe Episcop Vicar – au însemnat mult. S-a creat acolo o mișcare spirituală și aceasta cred că ne-a marcat enorm de mult, în special acele întâlniri ale tineretului sau ale ligii. De atunci am început să cunoaștem marile personalități duhovnicești care au petrecut în închisorile comuniste și care au reușit să treacă prin acea perioadă. Am avut cu o mare parte dintre aceștia întâlniri, discuții, iar această fervoare teologică spirituală ne-a marcat ca generație. În anul 1993 am mers la Ierusalim. Acolo am plecat doar pentru 3 luni de zile. Vedeți, omul propune sau încearcă să facă ceva, dar Dumnezeu dispune într-o altă măsură. Am plecat pentru un timp de reflecție de 3 luni, dar am rămas 3 ani. Prima dată când m-am întors acasă a fost după 10 ani. De aceea, când personal unii mă întreabă despre meritele mele în drumul pe care s-a întâmplat să îl fac, spun că nu este prea mare lucru de amintit decât faptul de a spune „da” drumului pe care Dumnezeu l-a rânduit pentru mine. În toamna lui 1993, în jurul sărbătorii „Sfântului Dimitrie cel Nou” din Basarabi, am ajuns la Ierusalim pentru o perioadă de reflecție de 3 luni care au devenit 2 ani. Am petrecut acolo mai mult timp, într-un mediu și românesc, dar și francez, în mod particular francez, la una din comunitățile din apropierea Ierusalimului – „Sfântul Ioan Botezătorul”, o mănăstire care este fondată pe locul unde Sfântul Ioan

Botezătorul și-a început activitatea sa de tânăr ascet lângă Ein Karem, în vestul Ierusalimului. Acolo am petrecut timp de 2 ani de zile aproximativ, până în vara lui 1995 spre toamnă. Am rămas acolo bineînțeles cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Serafim. După aceea m-am integrat în viața monastică, am practicat, mi-am asumat viața monastică, fiind tânăr absolvent de teologie, civil, ca oricare dintre civilii care petrec în mănăstire. Mai târziu mi s-a mai adăugat colegul cel mai bun de facultate de atunci (din păcate, trecut la Domnul), Părintele Nicu Voinea, cel care a și fondat a treia comunitate sau parohie din Roma, mai târziu. El a petrecut împreună cu mine timp de un an de zile. Eu am rămas încă un an acolo în acea comunitate, după care la sfârșitul acestei perioade, aproximativ în vara lui 1995 am făcut primul pas de intrare în viața monastică ca și rasofor cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Serafim, după care imediat, tot la propunerea dânsului, datorită faptului că avea multe legături în Europa spre Italia. Primise 2 propuneri de burse pentru Roma. Într-o zi m-a sunat și m-a întrebat dacă doresc să merg la o bursă în Italia. I-am spus: „Credeți că e potrivit? Eu fac ascultare. Nu cred că neapărat am niște aptitudini speciale, dar dacă credeți că aceasta este potrivit, voi face.” Atunci m-a întrebat de colegul meu care era deja întors în România și predă ca profesor. În toamna lui 1995 (cred că la începutul lunii octombrie, pentru că anul școlar la Roma începe abia la jumătatea lui octombrie), am fost la Roma.

Invitația era făcută de 20 de mănăstiri catolice care sponsorizau 2 burse, deci a mea și a părintelui Nicu Voinea; 2 dintre ele

cunoscute, una din Belgia și una din Spania: Silos, din Spania și Chevetogne, din Belgia. Eram cazați la Colegiul Benedictin „Sant’ Anselmo” la care am petrecut 3 ani de zile, între 1995 și 1998. Pentru mine a fost o experiență extraordinară de deschidere (deja Ierusalimul fusese un pas în acest drum de contacte, de pelerinaj unde Hristos a pășit), dar în același timp întâlnirea cu celelalte credințe și culturi a fost extraordinară. Acest al doilea pas a fost mai precis în domeniul studiilor, dar și a întâlnirii cu lumea monastică benedictină în mod particular deoarece Colegiul Benedictin este un colegiu monastic și facultate în același timp. A fost o întâlnire cu ordinele monastice catolice și nu numai. Am petrecut acolo 3 ani. Și pentru noi și pentru ei a fost o experiență interesantă, pentru că era prima experiență a monahilor benedictini sau a colegiului în general, cu 2 studenți care veneau din Orient. Nu prea știau multe lucruri; colegiul era dedicat studenților din toată lumea, deci aveau studenți din Japonia, cred că și Coreea, Italia, Argentina, Anglia, Europa, Africa... Deci am avut ocazia acolo să petrec 3 ani cu studenți venind de pe mai multe continente și am avut ocazia să ne întâlnim, să vorbim despre experiențele noastre și în același timp să vadă că existăm.

Erau foarte discreți, dar la un moment dat, la sfârșit, cred că în ultimul an, decanul de atunci ne-a solicitat niște întâlniri cu studenții de acolo pentru a ne cunoaște și mai bine, pentru curiozitatea lor. Au văzut că noi participam exact ca monahii, pentru că ritmul colegiului este monastic, la rugăciune, eu deja fiind rasofoar, însă prietenul meu Nicu era civil și necăsătorit. În schimb nu ne împărtășeam din cauza diferențelor în materie

de credință. Erau curioși cine sunt acești ortodocși. Atunci au apărut aceste frumoase schimburi în anul trei, în care a trebuit să explicăm mai multe lucruri: în ce constă sau cum se vede din lumea ortodoxă lucrul acesta al comuniunii, pentru că sigur ca și monahi benedictini sau ca și lume catolică nu erau neapărat foarte familiari cu ceea ce se întâmplă în Orient. Ne-am făcut mulți prieteni printre ei. Au văzut foarte bine că am fost studenți serioși, am făcut tot ce se cuvine, am intrat în sistemul de învățământ.

Unul dintre lucrurile dificile pentru noi a fost imposibilitatea lor de a echivala nivelul de studii făcut în România. Neexistând un sistem uniform de învățământ în întreaga comunitate europeană, a trebuit să repetăm același nivel de studii de licență, neputându-ne încadra în sistemul lor.

MM: Voiam să vă întreb dacă sunt benedictinii și catolicii, în general, deschiși la ceea ce înseamnă spiritualitatea noastră răsăriteană și dacă ați întâlnit din partea lor, nu știu, dorința de a aprofunda anumite aspecte sau oarecare formă din aceasta de închidere.

PSIC: Sunt oameni relativ deschiși. În mod particular benedictinii, pentru că este tradiția monastică cea mai apropiată de noi. Ei sunt influențați foarte mult și de părinții egipteni. Am dedicat multe studii monahismului egiptean și monahismului occidental, dar din sudul Franței, care este foarte timpuriu. Exista deja în secolul al 4-lea cel puțin. Da, ei sunt foarte deschiși. Sigur că dificultatea noastră este să faci lumea ortodoxă cunoscută, pentru că ei au foarte multe studii, au

foarte multe resurse și atunci pentru a pătrunde acolo, pentru a-i face curioși, în primul rând trebuie să pătrunzi în mediul, fie intelectual, fie spiritual; e însă o lume extrem, extrem de deschisă și acomodantă pentru noi. A fost o experiență extraordinară, mai ales pentru că în perioada celor trei ani de studii, trei dintre mănăstiri ne-au invitat pe timpul vacanței de vară să petrecem câteva zile la ei: cea din Belgia, de la Chevetogne, Părintele stareț Michel Van Parys (de atunci) ne-a invitat acolo. Am petrecut timp de o lună împreună cu părintele Nicu. Era o mănăstire specifică lumii catolice, dar o jumătate din comunitate era de rit latin și cealaltă de rit bizantin. A doua vacanță am petrecut-o la Silos, la două ore de Madrid, iar a treia cred că a fost undeva în nordul Italiei (îmi scapă acum numele). Aceste vacanțe le-am făcut pentru a deveni familiari și pentru a ne face și cunoscuți comunităților care contribuiau la bursele noastre.

Eu nu am întâmpinat absolut nicio reticență, cel puțin în mediile monastice pe care le-am frecventat. N-am simțit deloc o reținere din partea lor, ci din contră, deschidere și o curiozitate, lucru pe care l-am găsit chiar și aici în Québec. Aici este o tradiție monastică, este și o abație foarte importantă, e adevărat, nu așa veche, dar foarte mare, de la începutul secolului al 20-lea și care îmi făcuse invitația de a suușține niște conferințe referitoare la ce înseamnă lumea ortodoxă și tradiția ortodoxă. Deci din partea lumii benedictine în particular, dar și a celorlalte, trapiste sau cisterciene, n-am simțit niciodată nicio reticență vis-a-vis de ceea ce suntem și ceea ce reprezentăm pentru ei, cel puțin în mediile pe care eu le-am frecventat. După 1998, am

mers la Paris la invitația Înaltpreasfințitului Mitropolit Iosif (studiile le terminasem la Roma), care fusese ales de curând Arhiepiscop și care începea, așa cum probabil mare parte din episcopii actuali din străinătate au început, de la zero. Atunci nu exista actuala reședință mitropolitană de la Limours. Deci locuiam undeva în vestul Parisului, într-o zonă bună, într-un apartament și acolo practic a fost începutul. Eu lucram ca și secretar personal al Înaltpreasfințitului Arhiepiscop de atunci, actualul Mitropolit Iosif; după care, cred că puțin înainte de 2000, a apărut această oportunitate a noii rezidențe, care este foarte frumoasă și care ajută din punctul acesta de vedere la o așezare, a Mitropoliei. Am rămas în Franța 5 ani – un alt tip de experiență. Sunt diferite tipurile de experiență pe care le-am avut. Parisul a fost în mod particular un alt tip, în care am început de fapt să lucrez mai precis în comunitatea românească. Până atunci am fost mai degrabă în mediul fie internațional, fie de studii. În Paris am început deja să lucrez în comunitatea românească în mod particular; era o nouă comunitate înființată, o nouă misiune, o parohie a studenților din Paris de la Saint Sulpice, pe care probabil mulți o cunosc: „Sfânta Paraschiva și Sfânta Genoveva”. În primul an mergeam un pic în afara Parisului la o bisericuță de lemn închiriată, în care făceam slujbe duminicale, după care a apărut oportunitatea capelei care există și astăzi și unde părintele Răzvan Ionescu este paroh. La acel moment parohia „Sfinții Arhangheli” (încă nu revenise în cadrul Mitropoliei). Eu ajutam la strană foarte mult și la secretariatul personal al Înaltpreasfințitului Iosif, care era practic plecat tot timpul, în toată Europa. Am devenit

preot în 2001, în 2002 Înaltpreasfinția Sa m-a trimis la Bordeaux timp de un an de zile, la comunitatea de acolo, după care, la un an de zile după aceea Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae m-a invitat la New York pentru a prelua poziția de preot paroh în locul părintelui Vasile Vasilachi care murise pe 6 ianuarie 2003. Am ajuns în cursul Postului Mare la New York unde am început activitatea ca preot paroh la parohia „Sfântul Nicolae”. Am rămas acolo mai apoi și ca episcop vicar. În 2008 am venit în Canada. Aceasta este pe scurt biografia – o jumătate din viață am petrecut-o în afara țării.

MM: Voiam să vă întreb cât de diferită este pastorația pe care o desfășurați acum în calitate de Episcop al Canadei în raport cu pastorația pe care ați desfășurat-o ca episcop vicar în Arhiepiscopia de atunci a celor două Americi.

PSIC: Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae m-a propus în 2006 ca episcop vicar. Aveam oarecum împărțite anumite responsabilități. Sigur că Înaltpreasfinția Sa era responsabil peste întreaga Arhiepiscopie atunci, dar în mare parte în estul apropiat de New York, mergeam eu destul de des; de asemenea în centrul Canadei, iar în alte parohii punctual. Administrativ lucrurile erau împlinite de la Chicago, de la centrul arhiepiscopal. Eu fusesem întronizat ca episcop vicar la Mănăstirea „Sfântul Dumitru” din Middletown. Atunci era în grija parohiei „Sfântul Nicolae”. Va începe practic să închege cu adevărat o viață monastică în 2006. Dar noi foloseam acel loc care este aproximativ la 1 oră și 45 de minute distanță de fosta mea parohie pentru tabere de tineri.

Responsabilitatea administrativă a lucrurilor importante cădea în sarcina Înaltpreasfințitului Părinte Nicolae. Eu mergeam în misiune pastorală în mod particular pe Coasta de Est, la evenimentele importante, împreună cu Înaltpreasfinția Sa și în alte părți – pe Coasta de Vest și în părți din Canada, în special în Montreal, Toronto, eventual Winnipeg (Manitoba). Acestea erau responsabilitățile episcopale. Ca episcop eparhiot este puțin diferit, este o responsabilitate mai mare atât spirituală, cât și administrativă. Din 2016 de când Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat propunerea Congresului din 2016 de la Hamilton de creare a unei eparhii pentru Canada, a trebuit să luăm toate aceste demersuri administrative de la început. A trebuit să creăm o entitate corporativă, după aceea să aplicăm pentru obținerea calității de organizație caritabilă, care presupune să poți beneficia de scutirile de taxe și așa mai departe. Acest lucru este în al doilea rând, o garanție în fața statului canadian în ce privește misiunea Bisericii Ortodoxe Române aici, deci, este, eu zic, o responsabilitate mare. La ora actuală suntem înregistrați legal în Canada, deci practic biserica poate fi regăsită de oricine, pentru că este o organizație publică în care ai nevoie de transparență atât la nivel de organizare, cât și financiară. Și aceasta, sigur, presupune o responsabilitate sporită, pentru că autoritățile se uită în toate lucrurile acestea și noi ne bucurăm, pentru că aceasta, pentru ei, reprezintă o garanție a faptului că acolo comunitatea românească este bine organizată, își face lucrul așa cum trebuie și își desfășoară activitatea spirituală, administrativă și catehetic-educativă la fel ca și celelalte comunități.

În același timp, a fost un pas mare pentru comunitatea românească, la nivel canadian pentru că nu exista o reprezentativitate la nivel egal de rang între comunitățile române și celelalte. Exista o Mitropolie greacă, o Mitropolie ucraineană, o Episcopie sârbă, o Episcopie antiohiană, una OCA (Orthodox Church of America). În schimb comunitatea română era reprezentată din cadrul Statelor Unite. Or, cred că această nouă Episcopie organizată în 2016 a venit în același timp să umple un gol, să înfăptuiască un deziderat de fapt, pe care românii îl manifestaseră de cel puțin 30 de ani, de a organiza o episcopie în cadrul Canadei. Această realizare în același timp a făcut în așa fel încât comunitatea română să fie reprezentată la nivel egal cu celelalte comunități ortodoxe din Canada... Sunt extrem de multe lucruri de făcut. Noi am pregătit un plan deja din 2018 asupra prezenței românilor; după statisticile din 2016, erau aproximativ 238.000 de români în Canada, ceea ce înseamnă că în realitate erau ceva mai mulți. Erau și 14.000 de moldoveni. Ne-am uitat peste teritoriul Canadei, am reorganizat, în mai multe teritorii misionare, urmând mai departe ca pe viitor să putem să implantăm noi misiuni, pentru că avem nevoie de aceste lucruri. Sigur că între planurile propuse și puterea de a face lucrurile este o anumită distanță. Este o provocare umană și financiară. Poate vom avea ocazia să vorbim despre diferența aceasta între Europa și continentul nord-american, unde lucrurile sunt mai dificile din acest punct de vedere. Este nevoie pentru venirea preoților de o încadrare legală particulară. Am delineat mai multe zone misionare, am

multiplicat numărul de protopopiate: am delimitat Québecul și estul Canadei într-un protopopiat, Ontario separat într-un protopopiat și vestul Canadei un alt protopopiat. Acestea le-am făcut din dorința de a apropia mai mult comunitățile românești, de a reduce distanțele, pentru că aceasta este una din dificultățile pe care le prezintă misiunea în Canada și cu siguranță și în Statele Unite. Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae poate să vă spună același lucru – aici distanțele sunt enorme. Eu, de exemplu, ca să merg de la Montreal pe Coasta de Vest, la Vancouver trebuie să prevăd 5 ore și 30 min de avion, nu de mașină. Deci aici aceasta este una din *provocările* pe care le presupune misiunea pastorală. În zona orașelor mari și a capitalelor există un suficient număr de români care pot susține o misiune. În celelalte zone, cu siguranță trebuie să ne gândim la un alt profil de preoți cu pregătire specifică dublă, nu numai teologică, ci și tehnică, socială sau umanistă care să poată să se încadreze și din punct de vedere profesional, pentru ca eventual să putem deschide noi misiuni care nu pot fi susținute financiar doar de comunități. Ar trebui cumva, iar unii deja o fac – lucrează în societate, în alte profesii, pentru a putea să aibă o viață normală la standardele potrivite cu cele ale unui cetățean canadian.

MM: Preasfinția Voastră, îmi spunea un episcop de-al nostru din diaspora, e drept din spațiul european, că la cel târziu 5 ani este obligat să schimbe mașina din motive pastorale, nu din chestiuni de lux, din cauza uzurii mașinii, din pricina drumurilor pe care le face. Și v-aș întreba de când sunteți episcop în Canada dacă ați schimbat mașina, cam câți

kilometri faceți în medie pe an cu mașina, cu avionul? Dacă ați calculat aproximativ lucrurile acestea.

PSIC: Pentru taxele pe care trebuie să le plătesc, trebuie să calculez kilometrajul. În general, în perioadele ne-covidiene, parcurgeam între 50.000 și 70.000 de kilometri. Cred că am schimbat 3 mașini de când am venit. În perioada aceasta a fost mai puțin. Noi circulăm mult și cu avionul. Între Montreal și Toronto circulam la un moment dat foarte des, nu săptămânal, dar la 2-3 săptămâni. În vestul Canadei și în Centrul Canadei nu se poate merge cu mașina. Îți trebuie cel puțin 3-4 zile condus în continuare ca să poți să ajungi: începând cu Manitoba, Saskatchewan, Alberta și British-Columbia, practic tot călătoria se face cu avionul.

Sunt între două ore jumătate și cinci ore jumătate de avion pentru a ajunge acolo. Când mergi 40 de minute sau mergi 2 ore vorbim despre o distanță extrem de scurtă, din punct de vedere al timpului. Pentru mine devine puțin mai problematic după 6 ore. Cam aceasta este distanța între Montreal și Toronto, dacă o faci cu mașina. Cu avionul este o oră și un sfert, o oră jumătate. Cele mai apropiate orașe sunt Ottawa și Gatineau, care presupun cam aproximativ 2 ore 45, 3 ore de unde suntem. Restul sunt distanțe de avion. E practic imposibil să mergi cu mașina în ritmul societății de astăzi. Poți să mergi într-o vară eventual, să faci o campanie misionară și să-ți iei un pic de timp. La aceasta ne gândeam deja de anul trecut, dar încă n-am reușit din pricina condițiilor pandemice de astăzi în care practic am fost extrem de limitați la deplasări pe anumite

perioade, în care biserica a suferit. Am încercat să suplinim așa cum s-a putut, pe cale virtuală, dar aceasta nu poate înlocui misiunea reală, prezența în persoană a noastră în mijlocul credincioșilor.

***MM:** Preasfinția Voastră, înainte de a fi ales episcop vicar al Arhiepiscopiei celor două Americi, ați desfășurat o activitate extrem de frumoasă cu tineretul și aș vrea să vă rog să ne vorbiți un pic despre dinamica vieții pastorale din Canada și despre ce înseamnă tineretul în acest proiect al dinamicii vieții pastorale; dacă sunt provocări de natură lingvistică, culturală, socială și așa mai departe.*

PSIC: Noi am început de pe timpul prezenței mele în New York, la Parohia „Sfântul Nicolae” ca preot paroh; în 2003, cred, a fost prima ediție a Taberei pentru Tineri, prima a fost experimentală de teama provocărilor pe care le reprezintă anumite probleme legale aici. Însă cu curaj, cu îndemnul altor părinți, am îndrăznit. Tabăra a avut un ecou așa de mare (o tabără de 3 zile) că am spus că anul următor va trebui să o extindem la o săptămână după care am început la 2 săptămâni. Sunt tineri care au venit fie foarte devreme în Canada, fie sunt născuți aici și atunci există și o particularitate locală pe care trebuie să o avem în vedere. În primul rând este o educație a părinților care trebuie făcută dacă dorim să păstrăm cultura română și credința ortodoxă. Este nevoie ca familia să devină unul din pilonii majori ai misiunii sau ai identității. Din punct de vedere al limbii și chiar a credinței, dar să spunem, a culturii române, dacă familia nu vorbește românește în casă, nu este

nicio șansă ca tinerii să înțeleagă, să vorbească și să continue limba română. Oricât de mult efort am depune în acest sens ca biserică rămâne prea puțin timp efectiv pentru a putea realiza lucrul acesta. Omul are nevoie de timp și a veni la biserică timp de o oră jumătate poate mai mult, duminica două ore și jumătate, pentru copiii care frecventează biserica și chiar completând cu zilele pedagogice în cursul săptămânii în care ei sunt liberi de la școală și o parte din părinți îi aduc și facem activități speciale și de tip religios, și de tip sportiv tot puțin timp este pentru a completa pregătirea lor culturală de limbă română. Câteodată ieșim în parcuri pentru a încerca să se simtă și bine din punctul acesta de vedere, dar oricât am încercat să facem aceasta, fără o consecvență în cadrul familiei, este practic imposibil să menții un standard ridicat la nivel de limbă, și de cunoștințe. Misiunea adâncirii conștiinței religioase revine în mod particular Bisericii și acest lucru încercăm să-l facem în cadrul școlilor duminicale. Sigur că perioada Covidului a afectat enorm de mult comunitățile. Am fost oarecum nepregătiți în momentul acela cât privește folosirea sistemului acesta virtual; ne-am acomodat foarte repede, dar ne-a surprins atunci în primăvară, la jumătatea lunii martie 2020, venirea Covidului și blocarea completă a tuturor deplasărilor și prezenței în biserică. Atunci ne-am adaptat relativ repede; am încercat să organizăm virtual toate lucrurile acestea, transmiterea slujbelor, dar din ce în ce mai mult ne-am adresat și tinerilor și sigur că aceasta a încercat să compenseze absența din biserică. Școlile duminicale, unele dintre ele, erau bine organizate, unele au făcut tranziția foarte

repede, dar nu foarte multe. Acum ne bazăm în proiectul nostru de școală virtuală pentru Canada, pe experiența mai multor persoane. În mod particular una dintre școlile duminicale din zona Toronto funcționează bine. Sigur că trebuie văzut cum putem continua lucrurile acestea. Noi avem un grup de oameni entuziaști și bine pregătiți din punctul acesta de vedere, care să poată face lucrul acesta. Deci în ceea ce privește școlile duminicale, trebuie revăzut puțin felul de funcționare. Noi sperăm să se revină curând la prezența în persoană. După care, un alt element pe care eu l-am găsit în decursul anilor foarte pertinent în misiunea cu cei tineri sunt taberele. Am văzut că în România lucrurile sunt mult mai dezvoltate; chiar și în Europa de Vest. Dar pentru noi am văzut că legăturile între tinerii care participă la taberele de vară sau de iarnă (pentru că avem și ediții de vară și de iarnă) sunt mult mai puternice și oarecum mai responsabile decât a celor care vin doar în parohii, pentru că responsabilitatea celor care vin din tabără este mai mare. Despărțindu-se de familie, ei vin într-un spațiu al lor, care le aparține și atunci devin oarecum mai responsabili, dezvoltă și activități pe care noi le coordonăm: fie religioase, fie sportive, fie culturale și am văzut că dau rezultate. Noi încercăm să creăm aceste legături, să expunem pe tineri diferitelor activități și văd că progresiv se creează grupuri care continuă să comunice chiar după terminarea taberelor, peste ani. Avem chiar acum o inițiativă după tabăra de vară din cursul lunii iulie, în apropierea Toronto-ului, din zona Ontario, dar au fost și din Québec foarte mulți participanți și chiar din vestul Canadei. Vedem la ei dorința de a se revedea în weekendul

prelungit de la începutul lui septembrie. Sunt demersuri care noi sperăm că vor continua să vină de la ei. Noi îi îndrumăm și îi încurajăm, dar inițiativele deja preluate de ei – așa cum o vedem, de fapt, în România – sunt mult mai benefice.

Eu pot compara din 2003 până astăzi, fie în Statele Unite, fie în Canada, felul în care eram la un anumit timp până prin 2007-2008 și felul în care vedem pe tinerii de astăzi din Statele Unite și Canada. Sunt mult mai responsabili, mult mai organizați. Sigur că e multă muncă de făcut în plus, dar este incomparabilă situația de acum cu cea din 2003-2005 până în 2006-2007. Este incomparabil la nivel de organizare, de responsabilitate și eu îi felicit din plin.

O mare parte dintre ei s-au format în lucrarea aceasta în parohii, în pelerinajele pe care le-au făcut pe timpul verii, prin munca voluntară în mod particular la Valea Plopului, dar și în altă parte, urmate de câteva săptămâni de pelerinaj la principalele mănăstiri din România, la tabăra de la Oașa și așa mai departe. Au cunoscut diferite medii și s-a încheiat un colectiv care este bine organizat. Acum sunt și oficial bine organizați – ROYA (titlul organizației) cuprinzând tineri din Statele Unite mai ales, dar și din Canada. Eu i-am încurajat din ce în ce mai mult și pe cei din Canada să se organizeze și mai bine și văd că reacțiile sunt foarte bune, adică în urma acestor tabere, acestor eforturi și noi sperăm ca progresiv ei să fie noua generație care să preia pe umerii lor, din punct de vedere uman cel puțin, biserica de aici, de pe continentul nord-american.

MM: *Există, așadar, semne și speranțe frumoase în ceea ce-i privește pe tineri.*

PSIC: Da, sunt speranțe, e nevoie de mult efort, dar sunt speranțe, fără discuție. Eu am fost chiar surprins la ultima tabără de tinerii aceștia care au crescut sub ochii mei, pe care i-am văzut timp de câțiva ani, acum sunt practic mai înalți decât mine, dar i-am văzut extraordinar de responsabili, cu dorință de organizare, de revenire în anumite activități care sunt specifice bisericii. Îi văd prezenți în parohiile noastre duminica la biserică; aceasta este un semn bun. Noi ne bucurăm să rămână și în parohiile noastre. Știm că aici mobilitatea tinerilor, a tuturor în general, dar în special a tinerilor este mare datorită studiilor. Eu am spus credincioșilor, că chiar dacă tinerii vor merge în alte biserici ortodoxe din cauza muncii, a job-urilor pe care le vor găsi în altă parte, mulțumirea sufletească este că ei continuă să meargă la biserică sau chiar poate vor înființa una nouă. Aceasta ar fi mulțumirea cea mai mare deoarece înseamnă că undeva lucrarea aceasta misionară de bază s-a făcut. Noi ne-am bucura ca ei să poată să rămână și să stabilizeze situația parohiilor noastre, dar lucrul acesta îl controlăm mai puțin din punctul acesta de vedere. Noi sperăm să-i avem în parohiile noastre pentru a spori, a adânci, a lărgi misiunea Episcopiei noastre Ortodoxe Române în Canada.

MM: *Preasfinția Voastră, că tot v-ați referit la provocările pe care le-a adus pentru școala duminicală pandemia de COVID 19, aș vrea să vă întreb ce a însemnat ea la nivel general pentru Episcopia Ortodoxă Română a Canadei? Ce a*

schimbat, cum v-a provocat și cum ați reușit să treceți peste dificultățile pe care ea le-a creat?

PSIC: Da, lucrurile au venit destul de surprinzător. În 2020, eu chiar mă întorsesem de două săptămâni de la ședința Sfântului Sinod, din România și abia reușisem să merg o dată în Toronto, după care imediat a venit lockdown-ul, la jumătatea lui martie, în care practic a fost imposibil să mai călătorești, imposibil să te mai întâlnești. Bisericile au fost închise. La un moment dat, nici explicațiile nu erau foarte clare; ce înseamnă că bisericile sunt închise. Bisericile fiind închise a trebuit să ne uităm în jur la bisericile sau confesiunile istorice mai mari prezente aici ca să înțelegem la ce se referă autoritățile când vorbesc despre biserici închise. Puteai să slujești ca și preot, ca și episcop, cu protopsalți, eventual și cu o persoană care să aibă grijă de biserică, dar era maximul pe care îl puteai face; era imposibil să accepți vreun credincios pentru că amenziile și controalele erau teribile. Știu că o parte din comunitățile ortodoxe de aici au avut în mod particular dificultăți cu autoritățile pentru că au acceptat 1-2 oameni în plus; nu s-au lăsat cu consecințe majore, dar pentru o perioadă bisericile au fost închise. Această situație ne-a afectat foarte mult. Spre exemplu, eu n-am mai putut călători absolut deloc între provincii, deci nici în Montreal. Probabil din iulie până în septembrie am reușit să mai vizitez parohiile. În martie când a început din nou iarăși să se mai dea drumul, între ora 8 seara și 5 dimineața nu se putea călători dacă nu era esențial. Trebuia să stai acasă, la locuința ta, iar ziua bisericile erau închise. La un moment dat erau acceptate 10 persoane. A fost

o perioadă în care nu s-a putut veni deloc la biserică (credincioșii). Apoi au început progresiv de la 10 la 25, la 50, acum sunt 250 dacă se poate păstra un metru distanță. Încă sunt restricții, dar nu mai este lockdown și se poate cât de cât circula normal; am început și eu să circul între provincii; între Ontario și Québec, în perioada cea mai grea, era pază de poliție pentru a verifica pe toți cei care doresc să treacă; trebuia să ai un motiv temeinic în care să poți justifica deplasarea între provincii. Așa că am fost afectați destul de sever de lucrurile acestea, dar destul de repede am încercat să ne acomodăm cu difuzarea slujbelor online, care sigur, nu înlocuiește prezența, dar este o „metodă paliativă” a unei dificultăți pe care o întâmpinăm. La ora actuală credincioșii pot fi prezenți în persoană, dar transmisia virtuală o putem face în continuare pentru că sunt oameni care totuși nu pot veni din cauza problemelor de sănătate, din cauza vârstei; deci noi vom continua să difuzăm aceasta, chiar dacă condițiile vor dispărea. Am început să facem ședințe online, întâlniri online, adunări cu tinerii online, diferite lucruri administrative, probabil cum se fac și în altă parte.

Deci, încercăm să ne acomodăm cât se poate mai bine cu tehnica modernă, la o misiune pastorală care să nu scadă ca intensitate. Încă o dată, nu putem compara totuși misiunea directă, prezența directă, dar cred eu că am învățat și multe lucruri foarte bune și chiar am făcut progrese pe cale virtuală: anumite conferințe, întâlniri, simpozioane și așa mai departe, care cred eu că nici nu ne gândeam înainte de COVID să le facem, iată, că le facem și cu rezultate bune. Ne putem întâlni

chiar și cu România sau cu Italia, sau cu Europa, în funcție de activitățile pe care le avem... iată, că ne întâlnim, încercăm să cădem de acord cu o oră potrivită. Există și lucruri bune care s-au întâmplat și care vor rămâne cu siguranță, pentru că sunt pertinente pentru misiunea noastră de aici.

MM: *La nivelul Episcopiei Canadei, i-a apropiat mai mult pe oameni de biserică sau i-a îndepărtat această pandemie, din ceea ce ați reușit să observați?*

PSIC: Cu siguranță există consecințe ale pandemiei. Dorința credincioșilor, a celor care au fost obișnuiți cu prezența la biserică, perioada aceasta a fost o suferință. În momentul în care s-a putut reveni la o oarecare prezență, a fost o mare bucurie. Oamenii au venit cu multă dorință și și-au dat seama ce înseamnă practic prezența pentru că până la pandemie puteau veni la biserică, într-un număr oricât de mare, la orele care erau slujbele și chiar în afara orelor; deci nu îți dădeai seama prea mult de faptul acesta al absenței bisericii. Momentul pandemiei a arătat o mare problemă: ce face credinciosul care este obișnuit, cu ritmul liturgic susținut și pe care nu-l mai poate avea? Consecințele din punctul acesta de vedere sunt temerile, frica, neîncrederea câteodată – care pentru o parte din credincioși rămân. O mare parte dintre ei au revenit, dar sunt și rețineri. Sunt și rețineri de a reveni tocmai de teama aceasta, fie a contaminării, fie a altor probleme. Deci, ne revine nouă misiunea de a-i încuraja. Sigur că bisericile au luat măsurile care se cuvin în toate provinciile, pentru că aici măsurile sunt diferite. În România probabil e o stare pe toată

țara; în Canada fiecare provincie are o autoritate sanitară care decide în mod specific pentru sine. Au fost provincii care au fost complet închise, Provinciile Maritime au fost complet blocate. Nu se putea merge în New Brunswick, Nova Scoția și cred că nici în Newfoundland și Labrador și în Insula Prințului Edward. La un moment dat a fost foarte rău. Acum, în primăvara aceasta, nici în Ontario nu puteam să merg. Lucrurile au afectat destul de sever comunitățile românești și nu numai. Reticența aceasta cred că există și în cadrul celorlalte jurisdicții ortodoxe și în celelalte confesiuni.

Nu avem decât să îi încurajăm pe oameni. Măsurile au fost respectate în biserici referitor la număr, la distanțe, la purtarea măștilor și la toate celelalte cerințe. Cred că au fost exemplare ca și comportament bisericile. Cu siguranță cred că se putea face mai mult din punctul de vedere al autorităților, pentru că bisericile au respectat cum se cuvine recomandările făcute. Bisericile nu au constituit focare de infecție și nici celelalte comunități. Ici și colo au fost câteva probleme, dar practic ele nu au fost majore. Sunt consecințe ale pandemiei, nu pot să neg lucrul acesta. Vă spun că o mare parte dintre credincioși au revenit și s-au bucurat enorm să poată reveni mai ales acum când se permit 250, cu respectarea condițiilor, dar consecințe încă rămân; deci trebuie progresiv să-i încurajăm, să-i asigurăm pe oameni că lucrurile sunt OK și că sănătatea lor nu este pusă în pericol venind la biserică.

MM: Să sperăm că aceste timpuri vor trece și că toate se vor restabili încet-încet. Preasfinția Voastră, vorbeați la un

moment dat despre diferențele care există între Europa și America de Nord la nivelul înțelegerii instituției clericale și aș vrea să vă rog să revenim asupra acestui aspect și să le precizați eventual, pentru cei care sunt curioși.

PSIC: În Europa, datorită comunității europene, circulația este liberă; în general poți să pleci din România să te instalezi ca preot într-o altă parte; nu sunt multe dificultăți administrative din punctul acesta de vedere. Pentru Canada și cu siguranță și pentru Statele Unite lucrurile sunt diferite, pentru că presupune ca preotul care vine să fie încadrat într-un anumit tip de viză. Deci cineva nu poate veni să facă misiune ca un turist, nu poți să te deplasezi ca în Europa; nu ești în același context legal și asta este una din dificultățile pe care încerc să le explic preoților care și-au manifestat dorința de a veni. În primul rând, una dintre comunități sau episcopia (depinde unde merg), trebuie să aplice pentru ei pentru un anumit tip de viză. Este un tip de contract particular în care comunitatea își asumă deplin responsabilitățile față de respectiva persoană – preot, cântăreț - atât din punct de vedere legal, financiar și sanitar. Acestea sunt exigențele care sunt la nivel de stat canadian. Noi am și calculat din punct de vedere financiar ce înseamnă lucrul acesta, pentru a vedea mai bine cum putem să coordonăm sau să îndrumăm mai departe parohiile să crească financiar pentru a-și asuma aceste responsabilități, pentru că altfel rămânem într-un cerc vicios.

Nu putem să chemăm preoți pentru că nu avem bani suficienți și nu putem să avem misiune cum trebuie, pentru că

fondurile sunt insuficiente. Ne învârtim, în același cerc din care n-avem cum să ieșim. De aceea, de câțiva ani mă gândeam că sunt comunități mai mari care pot asuma responsabilitatea financiară deplină și pot plăti un salariu integral. Dar sunt și comunități care ar trebui să aibă preoți cu o dublă calificare, care pot profesional practica și o altă meserie. El este angajat de biserică cu un anumit salariu, dar în același timp nu poate trăi din acesta; ar trebui să facă și altceva în timpul săptămânii pe lângă aceasta. Dificultatea mare este că pentru începători posibilitatea aceasta nu există. Deci, în momentul în care te cheamă comunitatea trebuie să-și asume deplin responsabilitatea. Durează o perioadă până poți să aplici pentru rezidența permanentă pentru a putea lucra și altceva. Dacă preotul vine direct imigrând, datorită unei alte profesii, atunci lucrurile se schimbă, dar aceasta este una din provocările pe care noi le avem. Avem comunități importante în orașele mari, dar sunt și comunități care deocamdată nu cred că pot să-și asume integral cheltuiala aceasta și atunci trebuie să ne gândim care sunt posibilitățile lor pastorale.

Sigur că noi vedem că de câțiva ani datorită tinerilor, taberelor și diferitelor activități pe care le facem, că au apărut câteva vocații noi care se îndreaptă spre teologie, sunt înscriși în facultățile din România – la Sibiu din câte-mi amintesc, la Timișoara; la București nu cred că avem pe nimeni; noi ne bucurăm dacă aceștia vor putea continua să rămână aici pe mai departe și eventual să fie hirotoniți diaconi, preoți. Aceștia cunosc contextul cultural, iar din punct de vedere al stabilității, fie financiare, fie umane, sunt mai adaptați pentru că familiile

lor sunt aici sau se căsătoresc aici, au job-urile potrivite și care nu presupun alte lucruri decât prezența lor aici. Limba pe care o vedem că o folosesc tinerii între ei de cele mai multe ori este engleza sau franceza, depinde de provincii, pentru că își petrec mult timp la școală. Preoții care au venit din vocații locale și care vorbesc foarte bine și românește, dar și engleză, sau franceză, (pentru că practic școala o fac în funcție de provincie, în cele 2 limbi) cred că sunt mai bine adaptați din punctul acesta de vedere la o misiune și la o tranziție a comunităților noastre la o misiune pastorală mai puțin etnică, adresată și celor din afara comunității românești. Noi rămânem, sigur, o Episcopie Ortodoxă Română, reprezentăm Patriarhia Română, dar ne dăm seama că avem nevoie progresiv să ne adresăm în misiunea noastră nu numai românilor noștri, ci și celor care doresc să cunoască credința ortodoxă, credința creștină. Avem și cazuri frumoase pe care le vedem în bisericile noastre – doritori de a cunoaște credința ortodoxă și chiar de a se boteza, a continua viața creștină aici. Noi sperăm că aceștia la sfârșit vor deveni preoți la sfârșitul studiilor și vor continua lucrarea aceasta —mai bine decât noi. În comunitățile mari românești, dar acolo poți folosi destul de multă română, dar ai nevoie cu siguranță și de multă engleză sau franceză dacă dorești să extinzi aria misiunii și în afara mediului românesc.

MM: Preasfinția Voastră, timpul este un mare inamic al omului și a trecut atât de repede și pe nesimțite și de aceea v-aș ruga, dacă se poate, în încheiere să adresați un mesaj celor care ne urmăresc și vă mulțumesc pentru această conversație

minunată. Sper să nu fie ultima și să fie doar debutul unor alte discuții și dialoguri.

PSIC: Mulțumesc pentru invitația făcută; le mulțumesc celor care ne-au făcut această invitație; de asemenea, amintesc acest an minunat care este consacrat românilor de pretutindeni, în care legăturile între cei din țară și cei din afară cred eu că devin mai strânse. Cunoașterea este frumoasă și românii din afară nu se simt departe (atât cât se poate, sigur) de locurile unde s-au născut sau de unde vin părinții lor.

Eu le doresc tuturor românilor, inclusiv celor din Canada, multă râvnă duhovnicească, apropiere de biserică, răbdare multă, credință în Dumnezeu; să aibă mare atenție în lucrarea lor în familie, pentru că spuneam că baza identității, continuării identității noastre românești și chiar creștine, o constituie familia. Biserica ajută enorm de mult, dar cel puțin în nevoia întăririi identității, limbii și culturii românești, familia este fundamentală; ea este importantă și pentru credință. Sigur că Biserica face eforturi, așa cum ați văzut-o, atât în Canada, cât și în Statele Unite, în Europa de Vest. Îi îndemn pe toți românii să ne fie alături, să îndrăznească, să ne propună inițiative îndrăznețe, pentru că noi ne bucurăm să le acceptăm, să le încurajăm, să le împlinim, pentru că puterea noastră, ca și români, stă în unitate. Și m-aș adresa tuturor românilor și în sensul acesta de a fi o comunitate deschisă către celelalte comunități, către societate; să arate că viața creștină pe care au învățat-o și o continuă este o viață care este folositoare

societății. Valorile noastre sunt valori sănătoase, cinstite, oneste și cred că aceasta este Biserica noastră Ortodoxă.

De aceea îi îndemn pe toți să continue în acest drum și să ne întâlnim și cu alte ocazii, să putem să vorbim de realizări dar și de neajunsuri, pentru că vorbind despre ele putem găsi soluții sau inspirație. De asemenea, mulțumim Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și Sfântului Sinod pentru minunata inițiativă din anul acesta care ne privește în mod direct, pe românii din afara țării. Avem nădejdea că și noi reprezentăm cu cinste, cu puterile noastre limitate, Biserica Ortodoxă Română aici departe de țară.

MM: Sărut dreapta și vă mulțumesc!

PSIC: Doamne ajută, Părinte Maxim!

Preasfințitul Atanasie de Bogdania, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei*

MM: *Sărut dreapta, Preasfinția Voastră! Vă mulțumim că ați acceptat invitația de a dialoga pe o temă atât de actuală și anume pastorația și provocările ei în Diaspora românească. Preasfințite Părinte Atanasie de Bogdania, dumneavoastră sunteți unul dintre cei mai tineri ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române și sunteți unul dintre episcopii care fac parte din cea mai misionară Episcopie, aș îndrăzni să zic. Pentru că Episcopia Italiei este una dintre cele mai implicate din toate punctele de vedere în misiunea cu românii din Diaspora și cea mai mare diasporă românească, dacă nu greșesc, se găsește în spațiul italian. Preasfințite Părinte, aș vrea să vă întreb, înainte de a vorbi despre toate aceste aspecte, care a fost primul dumneavoastră contact cu Diaspora și cum ați simțit atunci Biserica? Cum v-ați apropiat de biserică?*

PS Atanasie: Doamne ajută! În primul rând mulțumesc pentru invitație! Mulțumesc colegilor de la Doxologia pentru

* Interviu este disponibil la : <https://doxologia.ro/video-interviu-cu-ps-atanasie-de-bogdania-pastoratia-provocarile-ei-diaspora-romaneasca>, accesat la data de 10. 07. 2022.

aceste întâlniri organizate în format online. Vă mulțumesc și pentru gândul bun și încurajator referitor la tot ceea ce facem aici.

Primul contact concret cu Diaspora a fost la vârsta de șaisprezece ani, când am mers în Statele Unite pentru șase luni de zile, cu o bursă acordată de *Fundația Soroș*. Eram la liceu, în clasa a X-a și atunci a fost prima ieșire în afara spațiului, să zicem așa, ex-sovietic, ex-comunist să-l numesc, din care am gustat puțin în copilărie, dar reminiscențele erau foarte vizibile. Probabil și datorită tinereții mele nu am avut un contact prea puternic. Îmi aduc aminte că am mers în statul Louisiana și a fost foarte dificil să găsec o biserică ortodoxă. De aceea, adevăratul contact a fost în Franța, la Lyon, după doi ani, când odată terminat liceul cu profil real, am venit la studii cu o altă bursă pe profil tehnic – fizică-matematică. Acolo am cunoscut diaspora românească în adevăratul sens al cuvântului, intrând într-o comunitate de viitori ingineri, foști olimpici, ajunși aici cu burse de studiu. Lucrul care m-a uimit și m-a inspirat a fost faptul că persoane cu adevărat luminate în domeniul lor tehnic de activitate, medaliați la concursuri internaționale, olimpiade internaționale de matematică, de fizică, de chimie, de informatică, mergeau la biserică și aveau o credință trăitoare. Adică nu erau doar persoane care frecventau biserica doar la Marile Praznice, pentru a-și păstra tradiția sau obiceiurile. Erau duminică de duminică la biserică... și aceasta m-a impresionat foarte mult.

Mi-am pus o întrebare, mi-aduc aminte, ca picat așa ... într-o realitate pe care n-o cunoșteam deloc: „*dacă o persoană, să zicem, medaliată la Internaționala de Matematică, vine duminică de duminică la biserică, înseamnă că biserica înseamnă ceva profund pentru viața ei*”. Aceasta mi-a schimbat viziunea și în același timp m-a pus pe un făgaș nou. Am descoperit o lume nouă, lume care mi-a schimbat traiectoria vieții din vectorul matematică-fizică, în vectorul trăirii, al credinței și al misiunii.

MM: *Ce a însemnat apoi tranziția dinspre inginerul înspre părintele Atanasie și cum ați ajuns dinspre Franța înspre Italia? Și aș mai vrea să vă rog să contextualizați, în sensul de a spune dacă existau diferențe între Ortodoxia din Basarabia pe care ați trăit-o înainte de Franța și ceea ce ați descoperit în Diaspora la nivelul trăirii, la nivelul vieții sociale, culturale, al obiceiurilor.*

PS Atanasie: Da, aș începe cu a doua întrebare, pentru că e mai simplu de răspuns. Particularitățile fiecărei regiuni, fie Basarabia, Bucovina, Țara Românească, Moldova Românească sau Ardeal, se regăsesc în Diasporă și ele fac din fiecare biserică o mică Românie. Aceasta este frumusețea Diasporei! În fiecare parohie se regăsește nu numai Banatul sau Crișana, Basarabia sau Bucovina, ci întreaga Românie! Este o simbioză aducătoare de har și bucurie. Binecuvântarea (trec cumva la prima întrebare; o tranziție de la o întrebare la alta) a făcut în așa fel încât, odată cu venirea la Lyon (unde nu exista încă o parohie ortodoxă românească), să-l cunosc pe Înaltpreasfințitul

Părinte Arhiepiscop (la acea vreme) și ulterior Mitropolit, Iosif. În acea vreme se făceau mai multe cereri oficiale pentru a se deschide o parohie și chiar studenții de la INSA Lyon (Institutul Național de Științe Aplicate din Lyon), unde eram și eu bursier, au fost cei care au alcătuit frământătura acestui început. Așa am și avut primele întâlniri.

Îmi aduc aminte de una dintre ele, care m-a marcat profund, lăsând o amprentă pozitivă în viața mea. Înaltpreasfințitul a dat telefon unuia dintre colegii mei (cu care și astăzi țin o frumoasă prietenie) spunându-i: „*Uite, mă întorc din Italia cu mașina.*” La acea vreme era chiriarh și pentru Italia, având în jurisdicția sa canonică 9 țări... și circula doar cu mașina (biletele la avion erau puțin accesibile atunci; zborurile *low-cost* încă nu apăruseră). Avea un Citroën Picasso, dintre primele modele și alerga mii și mii de kilometri. Mergea să slujească în Spania, în Portugalia, în Italia, în Anglia, în Irlanda sau în Belgia. Pornea tot timpul de cu seara și circula toată noaptea pentru a ajunge în parohii. Slujea, stătea cu comunitățile respective, întâlnindu-se cu toți cei care voiau, apoi se urca iar în mașină. Lucrul acesta l-a făcut timp de foarte mulți ani! Și n-o spun ca să sune bine pe portalul Doxologia! E o mărturie care și mie mi-a mișcat ceva în inimă, la acea vârstă fragedă de optsprezece ani, schimbându-mi vectorul preocupărilor și busola vieții. Mi-aduc aminte așadar că ne-a întrebat: „*Unde ne întâlnim?*”. I-am răspuns că „*Nu prea avem nici noi mari posibilități.*” Așa că ne-am întâlnit chiar în una din camerele căminului studentesc. Vă dați

seama?! În ziua de astăzi sună ireal să te întâlnești cu un mitropolit, ca studenți, într-o cameră de cămin.

Am pus câteva scaune (împrumutând și din alte camere, pentru că nu încăpeam toți), și am stat... și am stat... Am discutat cu Mitropolitul despre toate întrebările și frământările noastre, iar el ne-a făcut o cateheză...! Atunci am realizat că foarte multe lucruri din cele ale credinței nu le cunoșteam încă. Eram foarte pricepuți în cele tehnice, dar niște copii în ale credinței. Dacă ne-ar fi auzit cineva mai umblat pe la biserică și cunoscător al rânduielilor... niște olimpici, ași în matematică, ce întrebări despre credință pun... probabil nu i-ar fi venit să creadă!

După ce am terminat, au mai venit și alte persoane din oraș să-l întâlnească pe Înaltpreasfințitul. El avea un obicei, la plecare: aștepta... Când ieșea afară, pregătindu-se să plece, aștepta... până ce toată lumea venea să ceară binecuvântare. Mulți își făceau astfel curaj să-i vorbească: să-i mai spună vreo problemă, să-l mai roage ceva, să mai verse o lacrimă. Eu însumi am simțit în inimă o încredințare și mi-am zis: *„haide că rămân până la capăt”*. Se făcuse deja târziu, era spre miezul nopții. La un moment dat spune: *„nu mai găsec pe nimeni la ora aceasta”*. Atunci i-am zis: *„haideți că vă conduc eu”*. Nu știam prea bine unde merge dar i-am zis :

- *„Merg și eu cu Dumneavoastră”*.
- *„Eu mă duc la mine acasă, la sediu”*.
- *„Și unde e sediul?”*

- „*Hai să-ți arăt ... sediul*”!

Și am pornit. Mergeam pe o stradă lăturalnică. Și mergem, mergem și deodată zice:

- „*Uite, acolo e sediul*”!

La care eu răspund:

- „*Acolo e mașina, e Citroënul...*”!

El glumea cu mine, dar cu subînțeles duhovnicesc.

- „*Și cum faceți?*”

- „*Hai să îți arăt*”.

Apoi, deschizând portbagajul, mi-a zis:

- „*Uite, aici e mitra, aici am veșmintele, acolo am valiza; aici am actele, aici e secretariatul meu, biroul meu...*”.

- ... „*Unde e biroul...*”.

- „*Aici e biroul! Aici am toate actele, am ștampila*”.

- ... „*Vai, și acum ce faceți?*”

- „*Acum mă urc și merg la următoarea destinație*.”

- „*Și ... unde dormiți?*”

- „*Am și dormitor! Stai să ți-l arăt!*”

- „*Unde e dormitorul...*”

Și deschizând ușa din față a mașinii, mi-a zis:

- „*Uite, aici e dormitorul...*”

Lucrul acesta m-a mișcat foarte mult...! Atunci mi-am zis: „*Gata! Trebuie neapărat să mă implic și eu!*”! Știu matematică, știu fizică, dar nu știu prea multe de partea cealaltă!”. Cunoșteam elementele fundamentale ale credinței și mergeam duminică de duminică la biserică, dar de acum simțeam o nevoie acută să aprofundez lucrurile. Sunt întâmplări ce te schimbă radical și simți nevoia să zici: „*Păi... știu foarte multe lucruri. Dar acesta mi-a schimbat inima! Hai să aprofundez!*” Atunci am început să aprofundez lucrurile, începând să ținem legătura.

Așa s-a început parohia de la Lyon. Apoi a venit un preot paroh care a preluat păstorirea noastră și am creat o mică comunitate.

Revenind acum la cealaltă întrebare pe care ați pus-o – am îmbinat și obiceiurile din Basarabia și cele din Moldova și cele din Ardeal. Încercam să-mi aprofundez credința, întrebând: „*La voi cum se face cutare? Dar parastasul cum se face? Dar asta cum faci?*” E adevărat, la început a fost greu. Au apărut și mici dileme: „*oare e bine așa sau nu este bine așa? Am putea să facem într-un fel sau în celălalt?*” Dar în timp lucrurile s-au așezat. Chiar dacă am plecat din Franța în 2008, din câte știu parohia aceea este și azi una dinamică, foarte activă, o parohie cu viață duhovnicească unde se regăsesc mulți creștini ortodocși români trăitori. Cei care actualmente sunt acolo ne pot confirma mai bine. Studenții merg în continuare, nu doar cei de la universitățile tehnice, ci și de la celelalte facultăți. Fiind oraș universitar, foarte mulți bursieri

români vin la Lyon pentru a studia și în domenii umane, socio-umane. Ei vin de obicei dintr-un mediu deja foarte, foarte bine pregătit și aduc cinste și valori atât Diasporei românești cât și comunităților în care trăiesc. Ne-au adus o imagine foarte bună. Dar începutul...? Începutul a fost *biserica-mitropolie din portbagaj* care a înflorit nu doar în Lyon, ci și în întreaga Franța și în întreaga Europă occidentală.

MM: *Mi-aduc aminte, că în anul 2017 l-am însoțit pe părintele Sauca, directorul Institutului Ecumenic la Lyon, unde a trebuit să-l înlocuim pe părintele paroh (e chiar basarabean). Părintele paroh avea atunci un necaz în familie și l-am însoțit pe părintele Sauca și am fost pe de o parte surprins de dinamica parohiei din Lyon și pe de altă parte, știu că a fost prima dată în viață când am spovedit cred că vreo 50 de ingineri într-o zi. Aceasta, apropo de ceea ce spuneți, pentru prima dată în viață...*

PS Atanasie: Amintiri frumoase care au lăsat o amprentă profundă în viața mea și care se leagă de începutul noii mele viețuiri, această tranziție de la inginerul care cumva credea că înțelege totul lumii la tânărul nevinovat care descoperă un alt univers în credință și în duhovnicie, care și își dă seama că de fapt nu cunoaște absolut nimic și că toate lucrurile sunt încă în fața lui Dumnezeu și rămân să fie descoperite.

MM: *Preasfinția Voastră, acum aș vrea să vă întreb cum s-a ajuns de la acea vizită a Mitropolitului, la acea relație frumoasă duhovnicească cu Preasfințitul Siluan și dinspre Franța, înspre Italia.*

PS Atanasie: Preasfințitul Părinte Episcop Siluan a fost prieten și este în continuare prieten de suflet urmând aceeași linie și parcurs duhovnicesc ca și Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif. Ambii erau bursieri ai Institutului *Saint Serge*, urmând studii doctorale. Fiind și preoți, slujeau la Mănăstirea „*Acoperământul Maicii Domnului*” din Bussy-en-Othe și acolo (cum este obiceiul în mănăstiri) aveau săptămână de rând la slujire. La un moment dat în 2001, Înaltpreasfințitul, care era la o vârstă foarte tânără (relativ tânără) hotărăște să înființeze un post de episcop vicar și propune Sfântului Sinod pe Părintele Ciprian, devenit Codrat la rasoforie, apoi Siluan prin tunderea în monahism. Am avut binecuvântarea să-l cunosc chiar la mănăstirea pe care a întemeiat-o (când încă nu era episcop), Mănăstirea de la Malvialle, unde a fost și primul stareț. Mănăstirea, de fapt un fost domeniu agricol, avea un grajd foarte mare, ulterior transformat și o casă abandonată care la acea vreme nu avea nici geamuri, nici ferestre.

Acest domeniu a fost primit ca donație de către Mitropolie și s-a hotărât înființarea unei mănăstiri. Când am auzit și noi (eram deja în anul II la facultate) ne-am bucurat tare mult! Așa că ne-am înghesuit vreo cinci-șase într-o mașină și am pornit să vedem unde este. Știam că era la o distanță relativ apropiată, în jur de 250 de kilometri (ceea ce pentru Franța nu este foarte mult). Am mers acolo și l-am cunoscut pe Preasfințitul. Avea o deschidere atât de mare față de tineri și în general față de creștini, încât toate lucrurile le făceau împreună. La un moment dat ne-a zis: „*voi acolo, la facultate, nu jucați fotbal?*”

Hai să jucăm fotbal!” Și am jucat și fotbal. Ne-am bucurat atât de tare...! Felul său de a se apropia de noi, felul de a fi, felul de a ne vorbi, felul de a ne prezenta credința... efectiv ne-a topit inimile! Apoi ne-a zis: *„hai să pregătim cutare și cutare”*. Venea praznicul *„Înălțării Sfintei Cruci”* și trebuia să aranjăm cele necesare, pentru că urma să vină Mitropolitul și să slujească prima slujbă *mai oficială*, să inaugureze începutul acestei noi mănăstiri.

Am participat în acele câteva zile petrecute acolo la toate slujbele care s-au făcut: la priveghere, la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, la sfințirea apei și la binecuvântarea tuturor spațiilor interioare și exterioare. La foarte scurt timp după aceea s-a anunțat public că Sfântul Sinod l-a ales pe Părintele Siluan în demnitatea de Episcop Vicar al Arhiepiscopiei (la acea vreme) care, în același timp, a fost și ridicată la rang de Mitropolie. Acest eveniment precum și hirotonia Preasfințitului Siluan au avut loc în aceeași zi, iar eu am avut deosebită bucurie să fiu prezent. Nu ne dădeam seama atunci ... eram ruși de realitatea bisericească, să zic așa. Nu știam că, de obicei se merge pe bază de invitație... Noi am ajuns noaptea la Bordeaux la Biserica *„Sfântul Iosif”*. Preasfințitul ne-a întâmpinat zicând:

- *„Măi băieți, de ce ați venit aici?”*
- *„Am venit la hirotonia Preasfinției Voastre!”*
- *„Of, of, of... unde să vă cazet oare?!”*

A găsit niște holuri într-o casă alăturată bisericii, la niște francezi. Am pus niște pături pe jos și am dormit așa, improvizat. A doua zi am stat la slujbă, apoi am și ajutat ... am ajuns și să

stăm chiar la masa oficială, unde nu eram prevăzuți. Adică a fost o adevărată minune! I-am cunoscut și pe ceilalți episcopi veniți din țară. A fost un moment de har. Atunci mi-am dat seama că, de fapt, harul este cel care le rânduiește pe toate.

Dumnezeu, când îți croiește calea în viață, îți rânduiește toate cele necesare, numai să fii destul de deschis și binevoitor să poți să culegi roadele. Domnul de multe ori îți pune și în traistă (chiar dacă proverbul spune altfel) și rânduiește absolut totul. De atunci și de acolo s-a legat între noi o relație de filiație duhovnicească foarte puternică. Datorită faptului că atribuțiile Preasfințitului date de Sinod cuprindeau partea de sud a Franței și Spania (și Lyon-ul fiind în Sud-estul Franței), Dânsul venea de multe ori la Lyon în vizite pastorale. Ca un făcut, *comunitatea* noastră mă desemna mai tot timpul pe mine să merg la aeroport sau la gară să-l iau pe Preasfințitul. Și de fiecare dată aveam emoții foarte mari.

Mi-aduc aminte... odată am mers la aeroport după Dânsul... emoții mari, ca de obicei. Ne-am urcat în mașină și... mi-am dat seama că nu plătisem parcare... Erau parcări electronice și trebuia să mergi la niște case speciale ca să plătești. Ah! Și mașina, apropo... era parcată în pantă! (Preasfințitul Siluan nu are carnet de conducere). Eu zic: „*Am uitat să plătesc parcare. Vin imediat*”. Am lăsat ușa deschisă la mașină, am alergat repede dintr-un colț în celălalt al parcării ca să plătesc și când m-am întors... mașina nu mai era acolo... Da! Mașina o luase la vale! Acum era mult mai jos, în altă direcție. Preasfințitul, puțin stresat îmi zice: „*Of! Până m-am prins*

unde e frâna de mână aici... tare mult timp mi-a luat!”. Amintiri foarte frumoase, care au legat o relație de filiație duhovnicească, dar și o prietenie care dăinuie de atâta timp și care a schimbat atât viitorul meu, cât și viitorul pastorației în Italia.

În anul 2004 Preasfințitul a fost desemnat să se ocupe și de Vicariatul Italiei (la acea vreme), care deja avea un număr destul de mare de parohii. La început erau doar 4 (istorice), iar înspre anii ‘90 ajunseseră 9. După aceea, cu lucrarea pastorală a Înaltpreasfințitului Iosif se ajunsese la peste 30. În 2008, când s-a format Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, s-a ajuns la (dacă nu greșesc cifrele, oricum sunt publicate și pe internet; spun așa din memorie) la 78 sau 80 de parohii. Preasfințitul s-a mutat așadar în Italia, în nordul regiunii Toscana, într-un mic sătuc numit Gavedo, acolo unde i se oferise o mică casă (*canonică*, adică casă parohială) nelocuită de foarte mulți ani. A ajuns acolo în ajunul Crăciunului din anul 2005. Eu am rămas pe gânduri... „*cum să fac să mă spovedesc?*” Îmi devenise duhovnic, eram legat de Dânsul, mă *în rădăcinasem* duhovnicește acolo și mi-era greu să mă mut. Între 2005 și 2008 mai veneam din când în când la Gavedo, când cu avionul, când cu mașina. În rest țineam legătura duhovnicească prin telefon, scrisori și emailuri.

Între timp am absolvit Institutul de Științe Aplicate din Lyon (echivalentul unei școli de ingineri, un „*Grande Ecole*” cum îi spun francezii) și am plecat la Paris, unde am început să muncesc în inginerie financiară. Totuși, gândul legat de

viața duhovnicească care mă marcase, adică sămânța pusă în inima mea în 2001, aștepta să dea rod.

Preasfințitul la un moment dat a lucrat foarte înțelept. Din cauză că eu aveam, poate, o naivitate duhovnicească, la una din întâlnirile cu mai mulți colegi, i-am bătut un apropo, punându-i o întrebare: „*Dacă noi toți am lăsa toate și ne-am face călugări?*” Era cumva acel har de început care te lovește și pe tine ca odinioară și pe Apostolii. Domnul le zice „*Lazăr a murit*”, iar ei răspund „*să mergem și noi cu Tine, să murim și noi cu Lazăr acolo*”. Acesta-i harul care lucrează la început. Preasfințitul însă ne-a spus: „*Nu sunteți buni mai de nimic! Nu sunteți voi buni de călugări... terminați facultatea și nu mai vorbiți prostii*”. Foarte înțelept a lucrat în privința aceasta. Pentru că cele duhovnicești, ca orice alt rod, au și ele nevoie de timp să se coacă, să se maturizeze. Și în mine a rodit mult mai târziu, dar roadele au fost probabil (sper eu și dau slavă lui Dumnezeu) și dacă mă gândesc bine, plăcute Domnului, poate pe măsura așteptărilor care au fost.

MM: *Ce a însemnat pastorația din Italia și cu ce a fost ea diferită? Sau viața din Italia, cu ce a fost a diferită de viața din Franța?*

PS Atanasie: E o întrebare care de fiecare dată când mi se pune (și mi s-a pus de mai multe ori, poate nu într-un cadru oficial, public, pe internet) îmi aduce un zâmbet, din cauză că a fost o schimbare radicală în viață. Pentru mine a fost un șoc foarte mare! Acela de a schimba viața dintr-un mediu intelectual, mediul de muncă la birou cu cea din Biserică. Aici mă

întâlneam numai cu studenți sau doctoranzi, ori cu persoane deja angajate: ingineri, medici, avocați ș.a.m.d. Chiar dacă mai schimbam mediul și ne găseam printre tineri, tot aveam o legătură cu lumea universitară. În orice caz așa a fost pentru mine, nu înseamnă că toată Diaspora este așa. Când am venit în Italia, am găsit o cu totul și cu totul altă realitate, un alt fel de diasporă. Am găsit o realitate care mi-a schimbat perspectiva asupra celor pe care le înțelegeam până atunci despre viața duhovnicească, despre trăirea duhovnicească. Am găsit o diasporă în care oamenii sunt de un firesc descurajant am putea spune, de o bucurie încântătoare! Au o trăire foarte autentică! Dar, fiind oameni dintr-o altă pătură socială, trebuie să îți impui în interiorul tău să-ți schimbi felul de a fi, pentru că altfel nu poți să-i cucerești. Am învățat să fiu și eu la fel ca și oamenii în mijlocul cărora trăiesc: să trăiesc durerea lor ca pe durerea mea, să trăiesc problemele lor ca pe problemele mele, să trăiesc bucuriile lor ca pe ale mele, să trăiesc pe alocuri necazurile lor, cu alte cuvinte: să mă implic în tot ce aici înseamnă **realitate**. Mi-am dat seama că, doar trăind în felul în care se trăiește aici, poți cu adevărat să dai rezultate.

Transferul meu definitiv s-a realizat în niște circumstanțe foarte interesante (o adevărată binecuvântare): cu o lună sau două înainte de întronizarea Preasfințitului Părinte Episcop Siluan. Păstorirea comunităților românești în Italia a însemnat de la început o activitate foarte, foarte mare. Preasfințitul a descoperit că trebuia, de fapt, să clădească Episcopia de la zero! Parohiile erau, desigur, dar nu exista un aparat administrativ! Nu exista cancelarie! Nu exista secretariat! Nu exista oficiu

juridic! Nu exista sector administrativ! Sau pastoral! Sau liturgic! În fond nu exista nimic!! M-am reîntâlnit cu portbagajul din Franța, din 2001! Numai că de data asta nu era un Citroën, era un Peugeot...!

***MM:** Unde îți avea Preasfințitul biroul, dacă nu avea carnet de șofer? Pentru că la Înaltpreasfințitul Iosif era mai clar. Dar Dânsul, neavând carnet de șofer?*

PS Atanasie: Tot în mașină! Când am venit să fac pasul definitiv și i-am cerut binecuvântare, mi-a arătat mașina parcată și mi-a zis un lucru (pe care și acum mi-l aduc aminte cu drag): „Uite, vezi mașina asta? Păcat că n-are cine să o conducă”. Era o aluzie, desigur. Dar eu am venit și am preluat acel *secretariat din mașină*. Nu dau mai multe detalii, pentru că multe din ele sunt tainice, mai profunde, mai greu de împărtășit pe internet, cu toți. Dar, în esență, concluzia pe care am tras-o este că cea mai mare binecuvântare este să nu ai nimic! Pentru că atunci ai totul: ai potențial și poți să faci totul! În clipa în care găsești lucrurile deja făcute, este foarte greu să le mai schimbi, mai ales dacă ele nu sunt pe un făgaș într-un tot binecuvântat. Atunci devine și mai greu.

Pentru mine însă, dar și pentru toți cei de aici, această provocare ne-a fost o adevărată binecuvântare! Tot ce s-a întâmplat în Italia este meritul întregii noastre comunități: al preoților, dar și al tuturor credincioșilor care frecventează cele aproape 300 de parohii de la ora actuală. Fiecare din noi își are partea sa, pe bucată sa. Unii au sădit, alții au udat și Domnul a făcut să crească. Lucrul cel mai important este că

am avut un pământ fertil de la început și am putut să lucrăm cu drag, să dăm cu drag și să muncim cu drag! Acesta ne-a împlinit și pe noi duhovnicește. Mi-am dat seama că lucrurile cele mai frumoase sunt cele ce se fac spontan, cu har și de bunăvoie.

MM: Și în interviul acesta, așa cum v-am spus, nu vă trimit întrebări predefinite, ca să nu-mi răpesc plăcerea de a vă întreba tot felul de lucruri. Apropo de ceea ce spuneți, Preasfinția Voastră. Îmi spunea un episcop de-al nostru din Diaspora că este obligat să schimbe o dată la trei ani sau chiar la doi, câteodată, mașina, din cauza uzurii, nu din motive de excentricitate și de lux. Câte mașini ați schimbat de când sunteți în Italia datorită activității misionare și pastorale, pentru că aici se călătorește mult cu mașina?

PS Atanasie: Daa, foarte mult! Să știți însă că la început călătoream mult mai mult cu mașina, dar în ultimul timp mai puțin, datorită apariției zborurilor low-cost. I-am cerut odată binecuvântarea Preasfințitului să fac un doctorat, și Preasfințitul mi-a spus: „Lasă, că a fi monah înseamnă să faci doctorat. Acesta este adevăratul doctorat: misiunea ta, aceasta este doctorat”. La început nu am înțeles. Am luat-o ca pe o ascultare, zâmbind și zicând: „să fie binecuvântat!” Ulterior însă, mi-am dat seama că nopțile pe care le-am petrecut în mașină discutând cu Preasfințitul tot felul de lucruri, de la lecturi patristice până la Părinți contemporani, despre provocările lumii actuale, a societății acesteia secularizate, m-au ajutat să mă formez foarte mult. Nu numai că mi-au nuanțat direcția, ci

mi-au și lămurit foarte multe lucruri duhovnicești. La început deci, cred că făceam vreo 10.000 km și mai mult, pe lună, ceea ce însemna 150.000 pe an câteodată. Atunci într-adevăr erai nevoit la 2-3 ani (maxim 4) să o schimbi. Nu puteai să ții o mașină mai mult.

În ultimul timp, pentru a ne împărți sarcinile, și Preasfințitul și eu am început să mergem mai mult cu avionul, dar și cu trenul. Acum nu e glumă, realitatea e că din „*episcopi de automobil*” am devenit „*episcopi de avion*”. Adică mergem cu mitra prin avion sau prin tren; nu mai mergem cu ea prin portbagaj. În primul an de arhierie mi-am făcut un calcul pe o aplicație pentru telefon care îmi stoca biletele de avion. Doar în Italia depășisem 70 de zboruri, în primul an de episcopat. După aceea însă, a venit pandemia și am putut să stau mai mult pe-acasă. Dar e adevărat că trebuie găsit un echilibru. Dacă nu ești în mijlocul comunității, pastorația în Diasporă nu poate să rodească! Realitățile sunt altele decât cele din țară și impun o altfel de lucrare pastorală, față de cea „*clasică*”, în care centralitatea se realizează în jurul catedralei și aparatului administrativ, focalizat într-un centru județean sau mitropolitan. Aici lucrarea pastorală trebuie făcută pe orizontală: trebuie parcurse distanțe foarte, foarte mari. Sunt mii de kilometri între nordul Italiei (vecin cu Slovenia, Austria, Elveția și Franța) și sudul Italiei. Și mai avem și insulele! Cea mai îndepărtată insulă de noi, aproape de Tunisia, adică la foarte mică distanță de Africa de Nord, se numește Pantelleria. Și acolo sunt mulți români! Lucrează în turism, restaurante și în alte domenii. De obicei parohul din Palermo (care este în

insula Sicilia) se ocupă și de această insulă. De multe ori a fost nevoit să facă botezul chiar în aeroport! Odată s-a întâmplat să fie furtună și pilotul i-a spus: „*uite, vine furtuna într-o oră, trebuie să decolăm cât mai repede*”. Erau niște avioane cu elice, în care încăpeau mai puține persoane, pentru zboruri locale, între insule. Pilotul și Părintele se cunoșteau și au vorbit cu personalul aeroportului care le-au zis: „*avem aici o capelă, vas ... tot vă dăm! Faceți repede botezul ca să decolați! Altfel vă prinde furtuna și va trebui să stați trei zile în insulă!*” Părintele i-a chemat repede pe creștini la aeroport, cu copilul, cu nașii, cu toți. Au făcut botezul apoi a mers direct pe pista de avion. S-a urcat și a plecat înainte de a-l prinde furtuna. Iată! Aceasta înseamnă pastorație în Diasporă! Să umbli și cu cristelnița în portbagaj! M-am întâlnit și eu cu această problemă, când eram proaspăt preot în Italia. Eram prima dată în deplasare (era și o distanță foarte, foarte mare, vreo 300-400 km) și nici nu aveam cristelnițe. Mi-am spus: „*cum o să facem?*” Inventivitatea mi-a dat răspunsul: am cumpărat un vas mare de flori și l-am împodobit cu o pânză albă frumoasă de la biserică și cu flori. Așa am improvizat o cristelniță ca să pot face unul dintre primele botezuri. Deci asta înseamnă să fie pastorația aproape de oameni: înseamnă să fii inventiv, să găsești soluții și să porți tot timpul (precum monahii de odinioară) **tot ce ai** cu tine! Să fii gata **și** cu trusa de Împărtășanie **și** cu trusa de botez **și** cu cununiile **și** cu cartea de rugăciuni **și** cu Psaltirea. Cu tot! Astăzi, după 4 ani de episcopat (pe care o să îi împlinesc în data de 1 mai) se mai adaugă cârja și veșmintele liturgice speciale ș.a.m.d. Toate

acestea ne-au adus și ne aduc o bucurie greu de găsit în altă parte! Mi-am dat seama că până la urmă aceasta e chemarea la care am fost chemat. Domnul pescuiește și ingineri și medici! Domnul l-a pescuit și pe vameș! Pe fiecare îl pescuiește acolo unde îl găsește! Apoi îl aduce la secerișul ce are mare nevoie de secerători. Simțim foarte mult lucrul acesta în ultima perioadă, aici în Italia.

***MM:** Cred că, dacă Apostolii ar fi trăit în timpurile noastre, s-ar fi asemănat cumva cu episcopii din Diaspora! Nu știu dacă ar fi fost de avion, de barcă sau de mașină, ca episcopi, dar, în orice caz, ar fi avut multe asemănări în toate lucrurile acestea. Preasfinția voastră, în medie, cam de câte ori vizitează un episcop de Diaspora o parohie, să zicem în 2-3-5 ani?*

PS Atanasie: În principiu, încercăm să vizităm **toate** parohiile. La început era destul de simplu. Atunci când erau patru parohii în Italia, episcopii de vrednică pomenire, care au avut în jurisdicția lor Italia, reușeau să meargă la toate hramurile! Mai ales că primele parohii aveau ca și hram praznice împărătești sau mari sfinți: „Înălțarea Domnului” la Florența, „Rusalii” la Milano, „Sfânta Parascheva” la Torino și „Sfântul Nicolae” și „Sfânta Treime” la Bari. Sfântul Nicolae fiind prăznuit de două ori pe an, puteai să vii și la a doua zi de prăznuire. Atunci când numărul a crescut la nouă parohii, era încă accesibil să le poți acoperi, dacă nu într-un an, atunci în doi sau maxim trei. Când au devenit treizeci de parohii... pentru Înaltpreasfințitul Părinte Iosif a devenit foarte dificil. Dar, dacă nu, în unele parohii venea într-un an, atunci

În celelalte mergea anul următor, sau celălalt. Lucrurile s-au complicat și mai mult când numărul parohiilor a început să crească exponențial. Astăzi, când sunt 292 de parohii ... e foarte dificil să le vizitezi pe toate, anual. De fapt, este imposibil! Eu, înainte de pandemie, am reușit într-un an să fac 96 de vizite pastorale. Dar nici asta nu cred că se poate realiza în fiecare an.

Fiindcă mi-ați pus întrebarea cu mașina – mașina poți să o mai cumperi, s-o mai schimbi! Dar episcop e cam greu să iei altul nou...! Așa că am împrumutat metodele aplicate și în țară: adică să facem o vecernie de cu seară la o parohie, Liturgia la altă parohie și Vecernia de duminică la o altă parohie. Apoi am încercat să facem și altceva: când mergem într-o zonă vizitând o parohie, profităm și organizăm și o adunare protopopială, sau o conferință, sau o cateheză. Această practică este foarte importantă, arătând dinamica pastorației de aici: catehezele sunt făcute într-o parohie unde vin și ceilalți preoți vecini, cu credincioși din parohiile lor. În felul acesta îi vedem și pe preoți, dar îi vedem și pe credincioșii păstoriți de ei. Adică, într-o singură vizită pastorală (am putea spune *mixtă*), înglobăm de multe ori o întreagă provincie sau regiune. Am încercat, de asemenea, să ne putem întâlni și să fim accesibili tuturor oamenilor, nu numai preoților, ci și preoteselor și, mai ales tinerilor! Am încercat să facem întâlniri și pe categorii, așa cum le puteți vedea și pe internet. Și în acest an pandemic și în anul trecut am organizat întâlniri online, cu preotul paroh și cu tinerii din acea regiune. Se organiza un eveniment, o cateheză, un moment artistic, un

moment de rugăciune, o seară duhovnicească cu invitat special care se transmitea ulterior și pe Facebook sau pe celelalte rețele de socializare. În felul acesta chiar dacă nu fizic, poți ajunge în toate parohiile.

În principiu, cum am zis, în decurs de doi-trei ani poți să ai o tangență cu toate parohiile. Cert este că ne întâlnim, cel puțin o dată pe an, cu toți preoții din Italia, în timpul Adunării Eparhiale. La Adunarea Eparhială participă toți clericii din Italia împreună cu doi reprezentanți parohiali mireni. Mai avem și Congresul Episcopiei Ortodoxiei României a Italiei, unde participă și doamne preotese și monahii, precum și alți mireni doritori din parohii, care vor să se înscrie. Aceasta înseamnă că noi, de cel puțin o dată - de două ori pe an, ne vedem cu toții, fizic, în contact direct (exceptând perioada pandemică). Mai avem și adunările locale, cu tot felul de evenimente anuale, precum: Festivalul Bucuriei, Festivalul Portului Popular etc. Atunci ne vedem mai întâi pe regiuni: Preasfințitul participă în unele, iar eu în altele. Având 26 de protopopiate în Italia, anul acesta ne-am propus să facem în felul următor: Preasfințitul participă la 13 întâlniri protopopiale, eu particip la celelalte 13. În felul acesta toate protopopiile s-au văzut cu unul din episcopi măcar o dată pe an. Deci un contact direct cu toți preoții îl avem, de cel puțin câteva ori pe an.

Mai sunt și vizitele pastorale directe, cum ați spus și dumneavoastră, adică: hramuri, evenimente, sfințiri, inaugurări, punere de pietre de temelii, binecuvântări de clopote, de construcții sau anumite etape de construcție. De exemplu: s-a

adus o troiță sau poartă maramureșeană, sau s-a achiziționat un spațiu nou pentru cateheze, sau e o aniversare legată de activitatea parohiei ce a împlinit 10 sau 20 de ani. Sunt și parohii care au 45 de ani și se îndreaptă spre 50 de ani. Toate acestea sunt ocazii pentru a fi în mijlocul credincioșilor, în mijlocul poporului. Acestea sunt esențiale pentru Diasporă. Oamenii au nevoie să vadă episcopul în mijlocul lor. S-a simțit foarte mult în timpul pandemiei această lipsă. Ecranele în fața cărora stăm acum au și ele un avantaj, ne bucură, și putem transmite această bucurie și celor care ne vor urmări în viitor. Însă contactul, prezența fizică este esențială. Este esențial să vezi pe om în față, să-i simți inima, să-i simți lacrima, să știi să o ștergi, așa cum spune la Isaia: „*să știi să ștergi orice lacrimă de pe fața tuturor*”. Aceasta e esențial. Nu poți să faci lucrul acesta de la distanță. Suntem ca o stație de pompieri, în această pandemie, suntem „*pompieri duhovnicești*”. Stăm în fața unor ecrane și încercăm să salvăm oameni dintr-o situație dramatică! Dar nu este o soluție perenă. Ea nu poate înlocui pastorația de veacuri, pastorația milenară. Mai spun un lucru, despre care cred că este esențial: fiind în mijlocul credincioșilor, în mijlocul poporului, de fiecare dată apar oportunități noi, predicând, vorbind, aducând mesajul, evanghelizând; de fiecare dată, la sfârșit, se apropie cineva (și aceasta o pățim episcopii tot timpul). Îndată se face coadă! Fiecare are ceva de spus, sau de întrebat, sau de propus. Așa au apărut, de fapt (și încă apar) oportunități de a deschide o nouă parohie (sau o nouă filie); sau de a obține un spațiu sau un pământ pentru a se construi o biserică... și așa mai departe. Dumnezeu lucrează

prin oameni. Dacă noi stăm închiși în casă, dacă ne izolăm de oameni, Dumnezeu nu are cum să realizeze aceste oportunități! De aceasta locul episcopului în Diaspora este în mijlocul poporului! De acolo se hrănește, de acolo primește har! De acolo îmi încarc și eu bateriile duhovnicești!

***MM:** Preasfinția Voastră, ați vorbit acum și de pandemie, dar și de cateheză. Din 2018 am avut ocazia să văd ce înseamnă pastorația în Italia, unde există într-adevăr activitate catehetică. Nu e un lucru care se face nici pe hârtie, nici la normă și a fost o provocare. Eu știu ce a însemnat în perioada de lockdown, cateheza; cu atât de mulți copilași care-s de vârste diferite. Aș vrea să vă rog, să ne vorbiți un pic despre dinamica activității pastorale în spațiul italian, specificul ei și despre ce a însemnat pandemia sau cum v-a pus pandemia în situația de a vă reorganiza. În afară de ecrane, că au fost și alte necesități.*

PS Atanasie: Da, au fost alte necesități. Noi, organizându-ne, încă n-am terminat să ne organizăm! Pandemia este încă aici. Toți venim cu soluții pe care încercăm să le aplicăm. Când vorbim despre pandemie, tot timpul arătăm lucrurile pe care le cunoaștem cu toții. Lucruri care au adus o parte de tristețe în inimile noastre și a multora. Foarte puțini pot însă să aducă un cuvânt care să aducă și un zâmbet. Și poate că este cazul să mai punem și un zâmbet! Că poporul nostru român are o calitate excepțională: anume de a privi cu zâmbet la toate durerile vieții. Așa am trecut și peste turci, și peste tătari, și peste comunism. Am știut să ne păstrăm zâmbetul pe față și

încrederea neclintită în Dumnezeu și numai așa am putut să găsim soluțiile potrivite la momentul potrivit. Să vă spun o glumă ... Cu fostul nostru premier (președintele Consiliului de Miniștri în Italia, acum schimbat) la începutul pandemiei, era foarte distractiv. În fiecare săptămână apărea câte un decret nou. Efectiv nu știam dacă slujim duminică sau nu slujim duminică. Practic, noi în timpul Liturghiei am aflat! Era prima duminică a Postului Mare din anul 2020. Sunau telefoanele în birourile secretarilor precum telefonul roșu pe vremea comunismului! Sunau ca să dea de înțeles că mesajul este foarte important și trebuie primit urgent. De fapt noi nu aveam voie să slujim...! Sâmbătă noaptea, după ora 01.00 se luase hotărârea de a suprima activitățile publice. Ei bine, aceasta am descoperit-o abia a doua zi!

A trebuit să ne adaptăm totuși, și să introducem sisteme care să corespundă exigențelor și din punct de vedere informatic, ca să putem să ajungem și la casele copiilor, care de multe ori au resimțit această lipsă. Pentru ei întâlnirile de la biserică făceau parte din viața lor, din ceea ce înseamnă firea lor. Iar noi trebuia să le dăm părinților o soluție. În pandemie, Biserica a fost o soluție binecuvântată pentru părinți. Nu mai puteau, erau suprasolicitați din toate punctele de vedere. Biserica le-a dat oportunitatea de a mai „lua o gură de aer”, fără copii. Copiii erau de acum prinși și cu altceva, și pentru părinți lucrul acesta a însemnat foarte mult. Apoi, bineînțeles, ne-am readaptat! În vara anului trecut am redeschis totul, ca în toamnă să închidem iarăși la loc! În iarnă am închis și mai

mult, ca după aceea, treptat să redeschidem. Acum, din 26 aprilie s-au anunțat iarăși niște relaxări ale măsurilor.

Dăm slavă lui Dumnezeu că în acest an putem să slujim slăvitul Praznic al Învierii! Chiar dacă cu anumite restricții și la orele care nu vor fi cele tradiționale. Dar bucuria Învierii este în noi și suntem alături de credincioși, suntem alături de oameni. S-au găsit soluții inovative, una din ele deja povestită de un părinte, despre cum s-au organizat ei în parohie. Erau multe persoane (concețățeni de-ai noștri) care lucrau în domeniul igienizării. Igienizau birouri, spații publice, bănci etc. Părintele i-a întrebat: „*Voi aveți voie să circulați pe timp de lockdown?*” Ei au răspuns: „*Da, noi cu aceasta ne ocupăm.*” Și le-a zis: „*Foarte bine! Hai că merg și eu!*” Și s-au îmbrăcat toți în combinezoane speciale. Când poliția îi vedea, bineînțeles că îi lăsa să treacă oriunde. În spatele aceluia camion utilitar aveau tămâie, cărți de rugăciune, lumânări, prescuri, cărți pentru copii, catehisme, cărți de colorat...

MM: *Era o formă de igienizare sufletească.*

PS Atanasie: Exact! Au reușit să ajungă în casele oamenilor. Și aceasta era doar una din soluții! Oamenii din comunități au fost foarte inventivi când nu se puteau deplasa decât până la o anumită distanță. Își dădeau mesaje pe grupurile de Whatsapp, grupurile de Facebook și primeau acasă sau mergeau în locurile unde accesul era permis, în magazine și firme românești care nu erau restricționate. Așa s-a trimis și Paștele și Lumina în anul în care nu s-a putut sluji. S-au folosit tot felul de metode. Biserica a intrat și și-a creat o rețea într-o societate paralizată.

Biserica a creat niște activități care au dat viață și nu doar că au dat viață, dar care au oxigenat-o duhovnicește și au înviat-o. A fost o adevărată Înviere! Și la asta și suntem chemați – să găsim soluții! Dar lucrul acesta l-am adus în Biserică, învățat de la bancă. După ce am terminat facultatea, în prima zi când am ajuns să lucrez la bancă, m-am dus la șeful meu și i-am spus: *„Știi, aceasta nu funcționează, aceasta nu este bine, de aici aveți problemele acestea, din cauza aceasta cutare, cutare nu fac nimic, din cauza asta ăla nu știe să facă aici, acestea trebuie schimbate așa așa”*... M-a ascultat, s-a uitat la mine și mi-a spus: *„Da, le știi și eu de ani de zile. De asta te-am angajat, ca să aduci soluții! Că dacă nu aduci soluții, mai devii și tu o problemă la cele douăzeci pe care mi le-ai spus acum.”* Atunci mi-am dat seama că nu trebuie să devin o problemă în plus în lanțul problemelor care nu au sfârșit. Dar eu nu sunt o problemă și mai rezolv și una, iată, deja două probleme rezolvate! Dacă o mai rezolv și pe a treia, extraordinar! Am încercat deci să aplic aceasta și în Biserică și în pastorație. Și mi-am dat seama că funcționează... funcționează să vezi în tine oportunitatea de a aduce soluții, nu de a crea alte probleme. Probleme sunt destule... și durere este destulă ... și amărăciune este destulă! Și Domnul a venit cu soluția! A venit de bunăvoie spre pătimirea Sa, ca să scoată amărăciunea din neamul omenesc. Cum spune atât de plastic și fin Sfântul Ioan Gură de Aur: *„l-a scos cu un cârlig, ca un pescar care pescuiește pește din mare. Așa și Mântuitorul, scoate întreg neamul omenesc și golește iadul.”* Până la urmă suntem și noi chemați! Aceasta mi-am dat seama aici, în Diasporă... Suntem chemați să-i

scoatem pe oameni din jugul acesta la care robesc, înrobiți de această societate secularizată, care îi încarcă numai cu probleme: începând de la serviciu, continuând cu cele financiare și sfârșind în familie... Au nevoie de oxigen! Noi suntem chemați să îi pescuim și îi scoatem! Să le dăm un pic de oxigen, un pic de viață, ca să simtă Viața.

MM: *Preasfinția Voastră, v-aș asculta zile la rând și probabil că o să am oportunitatea să recuperez și după Praznicul care urmează. Timpul e un pic necruțător, însă nu vreau să încheiem discuția aceasta fără a vă smulge o promisiune și un mesaj: promisiunea că vom mai realiza cel puțin încă un interviu, pentru că mai sunt câteva aspecte despre care sunt sigur că am avea ce să povestim, și de a vă ruga, să transmiteți un mesaj pascal celor care ne ascultă.*

PS Atanasie: Da, sigur. Înainte de a transmite mesajul pascal celor care ne ascultă, vă promit că într-adevăr putem să mai facem și o să mai facem neapărat încă un interviu. Dar, oare-i prea mult să vă cer și eu o mică îngăduință...? Să nu îl spun, ci să-l citesc...? L-am scris acum câteva zile cu gândul de a-l transmite celor care vor veni la biserică. Îl voi citi deoarece am pus un pic din inimă și doresc să-l transmit așa, cum l-am simțit în acele clipe în care l-am scris:

„S-a scurs, iată, un an plin de încercări și de durere, de când am cântat „Hristos a Înviat” în bisericile închise, de la balcoane, din străfundul inimilor îndurerate. Astăzi suntem chemați să-i aducem mulțumiri lui Dumnezeu, căci primim bucuria lui Hristos cel Înviat cu ușile deschise,

ușile bisericilor, dar și ale inimilor noastre. Și din această bucurie se cuvine să răspândim vestirea Învierii Lui în jurul nostru, printr-un cuvânt bun, printr-o încurajare, printr-un zâmbet, printr-un gest de mărinimie și de milostenie și mai ales printr-un gând îndreptat către toți cei care au nevoie atât de mult de rugăciune și de lumină din partea noastră. Astăzi, de ziua Sfintei Învieri, dorim să dăm de veste la tot sufletul cel întristat, cel în descurajare sau cel mai însingurat, vestirea cea frumoasă: „Hristos a Înviat”. La preoți, preotese, slujitori și cântăreți, monahi și monahii ce petrec în Sfinte Liturghii și se roagă neîncetat, le aduce mângâiere Hristos cel Înviat. Celor atinși de epidemie și pandemie, în spitale sau în pibegie le zicem cu tărie: „Hristos a Înviat!” Dorim să vestim în această zi și tuturor bolnavilor și bătrânilor ce zac pe patul de suferință, în case sau în azile: „Hristos a Înviat”. Mamelor cu pruncii prin spitale, care pentru viața lor se bat, le spunem cu tărie și lor: „Hristos a Înviat”. Celor orfani, de multe ori uitați, le spunem cu mult drag: „bucurați-vă, nu sunteți singuri, Hristos a Înviat”. Familiilor care în lacrimi pe ai lor prunci în România i-au lăsat, le spunem cu nădejde: „nu fiți triști, Hristos a Înviat”. La văduve și la orfanul care se bucură întristat le spunem cu toții, cu nădejde neclintită: „Hristos a Înviat”. Tuturor celor care, trudind prin case sau pe drumuri, chiar și în zi de praznic de Înviere, la slujbă n-au putut să vină, obligat, le fie și lor mângâiere căci : „Hristos a Înviat”. Și celor care în închisoare, de libertate sunt privați, dorim să-i vestim de asemeni: „Hristos a Înviat”. Și celor înrobiți, necăjiți, îndurerăți,

înstrăinați, însetați, înfometați ... nu vă fie frică: „Hristos a Înviat”. Chiar și celor care pe noi ne-au judecat, le spunem cu frățietate „Hristos a Înviat”. Și celor care ne iubesc sau ne urăsc pe noi sau poate ne-au uitat, le spunem cu iertare: „Hristos a Înviat”. Și tuturor celor ce în morminte din veac odihna și-au aflat, le vestim acum cu toții: „Hristos a Înviat”; și tuturor celor care din prea multă durere lacătul inimii lor l-au încuiat, le spunem cu nădejde: „Hristos a Înviat”. Primiți lumină din lumina lui Hristos și luminați! Luminați! Luminați și nu mai fiți întristați, căci astăzi iadul s-a zdrobit, iar nouă mântuire ne-a venit. Toată suflarea într-un glas plină de nădejde și de curaj să cânte puternic „Hristos a Înviat!”, căci astăzi iadul s-a zdrobit, iar nouă mântuirea ne-a venit. Lumina vieții astăzi a strălucit și în dar, mult har și bucurie nouă ne-a dăruit. Mormântul gol, izvor de viață s-a arătat, căci Hristos, pentru noi toți, astăzi, a Înviat.”

MM: *Vă mulțumim și vă sărut dreapta, Preasfinția Voastră, și abia aștept să continuăm acest dialog. Sărbători cu bucurie!*

PS Atanasie: *Și la dumneavoastră la fel, sărbători cu bucurie, mult har și tuturor celor de la Doxologia și de la Mitropolia Moldovei și a Bucovinei și tuturor celor care ne-au urmărit, ne urmăresc sau ne vor urmări. Mult har și bucurie! Hristos a Înviat!*

MM: *Adevărat a Înviat!*